

Кенг кўламли,
фикрий, сақофий журнал

Ал-Ваъй

Ал-Ваъй сўзи

**Ливандаги молиявий инқирозни бартараф этиш учун
кўлланаётган муолажалар инқирозни янада кучайтиради**
**Ушбу инқирознинг Халифалик давлати
низомини татбиқ этишдан бошқа ечими йўқ**

Ирқий дискриминация ва оқ танли одамнинг устунлиги капиталистик Фарб ҳазоратида мустақкам ўрнашган тушунча бўлиб, бу тушунча унинг кулашига олиб боради

Фарб оммавий ахборот воситалари томонидан исломий ҳазоратнинг бузиб кўрсатилишига ёлғиз Халифалик яқун ясади

Ўзгартириш ҳақида фикрлаш тариқати Ислом ва Фарб ўртасида

406

Ўттиз бешинчи
йил чиқиши
Зулқаъда 1441ҳ
Июль 2020м

Ливан 1000 лира

Яман 30 риёл

Туркия 1 доллар

Покистон 1 доллар

Австралия 2,5 доллар

Америка 2,5 доллар

Канада 2,5 доллар

Германия 2,5 евро

Швеция 15 крон

Бельгия 1 евро

Швейцария 2 франк

Австрия 1 евро

Дания 15 крон

Ушбу сонда

- **Ал-Ваъй сўзи:** Ливандаги молиявий инқирозни бартараф этиш учун қўлланаётган муолажалар инқирозни янада кучайтиради... Ушбу инқирознинг Халифалик давлати низомини татбиқ этишдан бошқа ечими йўқ.... 3
- Ўзгартириш ҳақида фикрлаш тариқати Ислому ва Ғарб ўртасида 12
- Иркий дискриминация ва оқ танли одамнинг устунлиги капиталистик Ғарб ҳазоратида мустақкам ўрнашган тушунча бўлиб, бу тушунча унинг қулашига олиб боради 22
- Ғарб оммавий ахборот воситалари томонидан исломий ҳазоратнинг бузиб кўрсатилишига ёлғиз Халифалик яқун ясайди..... 28
- Қуръонийлар 39
- **Олам муслмонлари хабарлари** 50
- **Қуръони Карим суҳбатида** 56
- **Жаннат боғлари:** Росулulloҳ ﷺнинг амали давомли бўлган 66
- **Уларнинг ҳидоятларига эргашинг:** Буюк саҳобия Умму Сулайм رضي الله عنها 71
- **Сўнги сўз:** «Дунё қандай бўлса шундайлигича»: АҚШ президенти Обаманинг араблар ҳақидаги кўз-қарашини баён қилган китоб 75
- **Гардиан:** Трампнинг Хитойга қарши урушида «Мёрдок» медиаимперияси унга ёрдам бермоқда 76

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**ЛИВАНДАГИ МОЛИЯВИЙ ИНҚИРОЗНИ БАРТАРАФ ЭТИШ
УЧУН ҚЎЛЛАНАЁТГАН МУОЛАЖАЛАР ИНҚИРОЗНИ ЯНАДА
КУЧАЙТИРАДИ
УШБУ ИНҚИРОЗНИНГ ХАЛИФАЛИК ДАВЛАТИ НИЗОМИНИ
ТАТБИҚ ЭТИШДАН БОШҚА ЕЧИМИ ЙЎҚ**

Ливанда фуқаролик уруши якун топиши ортидан ҳокимиятга Рафиқ Ҳаририй келиши ва Тоиф келишуви имзоланиши билан қарз олиш даври бошланди. Рафиқ Ҳаририйнинг стратегияси Ливанни Гонконгга ўхшаган хизмат кўрсатувчи мамлакатга айлантиришга асосланган эди. Шу боис, урушда вайрон бўлган жойларни қайта тиклаш ҳамда туризм, молия, кўчмас мулк ва қурилишга асосланган лойиҳага инфратузилмани тайёрлаш учун кенг қўламда қарз олиш жараёнини бошлаб юборди. Айни пайтда олинган ушбу қарзлар мамлакат тараққиёти йўлида ишлатилмади. Чунки мамлакатда барча сиёсий синфлар истисносиз иштирок этган коррупция, исрофгарчилик ва пулларни ўғирлаш мавжуд бўлиб, бунда бу синфларнинг ҳар бири ўз услубига эга эди... Бу лойиҳа Ҳаририйнинг ўлдирилиши билан тўхтаб қолган бўлса-да, бироқ, қарз олиш тўхтамасдан давом этди. Қарз олишнинг давом этиши ушбу кичик бир мамлакатни тахминан юз миллиардни ташкил этган ва фоизи тўхтовсиз ўсиб бораётган қарзлар ботқоғига ботирди. Ливан аҳли бу қарзлардан ҳеч қандай фойда кўрмади. На электр энергия ва на сув таъминотига эришди, на инфратузилма барпо этилди ва на асфальт бостирилган йўллар қурилди. Аксинча, бу қарзлар сиёсатчилар, уларнинг яқинлари, партиядош ва тарафдорларининг чўнтагини тўлдирди. Улкан қарз одамлар зиммасига тушди. Аҳоли сони ва ялпи ички маҳсулотга нисбатан олиб қараганда, бу қарзлар Ливанни қарздор давлатлар орасида биринчи ўринга олиб чиқиб қўйди. Сиёсий синфнинг коррупцияни, исрофгарчилик ва ўғриликни давом эттириши ҳамда қарз хизматлари (қарзнинг асли ва фоизини вақти-вақти билан тўлаб бориш) таъмин этилмагани туфайли ушбу қарзлар катталашди. Бу билан Ливан яқинда кредитор томонларга ўз қарзини долларда тўлай олмаслигини расман эълон қилди. Бугунга келиб, Ливан Халқаро Валюта Фондидан унинг шартларига кўра қарз олиш учун унга мурожаат қилмоқда.

Бирок, ушбу қарзларнинг тобора ўсиб бораётган фоизини Ливан одамлар чўнтагидан йиғиб олаётган давлат маблағларидан ҳар йили тўлаб борар эди. Бу эса, хазинанинг тугаб битишига, одамларнинг ишлаш имкониятидан маҳрум бўлишига ҳамда барча соҳаларда хизматлар таъмин этилмаслигига олиб келди ва натижа ачинарли бўлди: Қарзлар шу даражада катталашдики, давлат қарзлар фоизларини тўлай олмай қолди, турли соҳаларда одамларнинг яшаш ва ишлаш шароити оғирлашди. Ушбу оғир молиявий ва иқтисодий шароит билан бир қаторда бутун сиёсий синфнинг коррупцияси, даллоллик шартномалари, талончилик ва ўғрилик ҳақидаги гап-сўзлар ҳам давом этди. Улардан ҳар бир гуруҳ ўзидан айбловни йироқлаштириш ва уни бошқасига ёпиштириш илинжида бир-бирини фош қилар эди. Бунга яққол мисол электр энергияси масаласи бўлиб, унинг жиноятида барча иштирок этмоқда. Электр энергияси фуқароларга мунтазам етказиб берилмаётганидан ташқари, давлат ҳар йили ушбу соҳани қўллаб-қувватлаш учун миллиард доллардан ортиқ ёқилғи пулини тўлаб келади. Ёлғиз шунинг ўзи хазинага оғир юк бўлиб тушиб, давлат қарзини ўнлаб миллиардларга етказди. Ушбу муаммонинг ҳал қилинмаганлиги ҳамда электр энергиясининг 24 соат давомида таъмин этилмаслигининг сабаби ушбу сермахсул тармоқнинг ўнлаб йиллар давомида сиёсатчилар ва уларнинг яқинларига фойда келтираётганидир. Кичик бир мамлакатда электр энергияси тармоғи каби тармоқнинг ўнлаб миллиард қарзни келтириб чиқариши мумкинми?! Олдиндан исталсагина ва бунинг учун олдиндан режа тузилсагина шундай бўлиши мумкин эмасми?! Бу –одамлар қашшоқлиги ва ҳаётдаги энг оддий нарсалардан ҳам маҳрум бўлиши ҳисобига ҳукмрон синфнинг ҳузур-ҳаловатда яшаётганини очиқ кўрсатиб берадиган мисолдир. Электр энергияси тармоғи, алоқа тармоқлари, жамоат мулки бўлган тармоқлар ва булардан бошқа бир қанча тармоқлар борки, ҳукмрон синф бу тармоқларда коррупция, исрофгарчилик ва талончиликка бошигача ботган.

Биз ҳукмрон сиёсий синф деганда бугунги кунда бошқарувда бўлганларни назарда тутмаяпмиз, балки, бошқарувдан ташқарида бўлганларини ҳам назарда тутаяпмиз. Чунки, уларнинг барчаси жиноятда иштирок этган бўлиб, коррупция ва ўғриликка барчаси аралашган. Улардан ҳар бири ўзидан бошқасини коррупцияда, исрофгарчилик ва талончиликда айблади. Улар бир-бирига «агар мени фош этсанг, мен ҳам сени фош қиламан» қабилида таҳдид қилади. Улардан ҳар бир гуруҳ бошқа тоифалар олдида ўзини ўз тоифаси билан, рақиблари олдида ўз тарафдорлари билан ҳимоя

қилади. Агар улар хавфни сезишса ўз манфаатини сақлаб қолиш учун тарафдорларини сафарбар қилишга ҳаракат қилишади. Улардан ҳар бири оммавий ахборот воситаларида ўзини олийжаноб қилиб кўрсатади, ўзининг ислохот калитига эгаллигини ва бошқаларнинг коррупциячи эканини даъво қилади. Улар ўртасида ўзаро бир-бирини айблашлар бўлиб келаётган бўлса-да, бирор бир коррупция иши бўйича тергов олиб борилмаган, коррупция фош этилиб, айбдорлар жавобгарликка тортилмаган. Негаки, суд тизими сиёсийлашган бўлиб, судьялар ўз мансабларини у ёки бу сиёсий синфнинг қўллаб-қувватлови билан эгаллайдилар. Хавфсизлик хизматида ҳам мансабга тайинлаш тоифачилик асосида амалга ошади ва хавфсизлик хизмати сиёсий жиҳатдан тоифалардан бирига боғланган. Шунинг учун хавфсизлик хизматида бирор бир ноқонуний иш юз берса, унинг фош этилгани маълум қилинмаган. Чунки ҳар бир томон иккинчи томоннинг ноқонуний ишлари бўйича ҳужжатга эга.

Одамлар азоб чекиб келаётган ушбу моддий босим ҳамда сиёсатчиларнинг аҳволи уларни кўчага чиқишга ва бутун сиёсий синфга қарши кўзғалишга ундади. Улар сиёсатчиларни оғирлашиб бораётган ушбу шароит ортида турганликда айблайдилар.

Ливандаги ҳокимиятнинг бутун таркибий қисми коррупция ва талончилик жиноятида иштирок этган, деган гап Эрон Ҳизбига ҳам тегишлидир. Эрон Ҳизбининг алоҳида ўз тарихи бор, бироқ, нима бўлганда ҳам у жиноятда иштирокчидир. Бунинг баёни шуки, у Ҳаририйнинг (Гонконг) стратегиясига қарама-қарши стратегияни қабул қилган ва бу стратегиясига (Ханой) деб ном берган. Ханой шимолий Вьетнам пойтахти бўлиб, у ердаги қаршилиқ Американинг мағлуб бўлиб, босиб олган мамлакатидан чиқиб кетишга мажбур қилган. Мана шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, Эрон Ҳизби қаршилиқ кўрсатиш, жиҳод, содиқлик, мажбурият ва булардан бошқа ўз қомусида келган шиорларни кўтариб чиқади. Бу шиорлар Эрон раҳбарлик қилаётган доира ичкарасида унинг яҳудий вужудига қарши жанговар ўзлигини (хусусиятини) кўрсатади.

Эрон Ҳизби Ҳаририйга суиқасд қилганидан кейин Ливандаги ички сиёсий саҳнани эгаллаб олди ва бу саҳнани минтақада кечаётган миллатлар ўйинида Эрон манфаатига бўйсундиришга ҳаракат қилди. Унинг лойиҳаси Ҳаририй ўлдирилишидан олдин ва у Ливанда (Исроилга) қарши чиқиб, уни чиқиб кетишга мажбур қилган пайтида бошланган эди. Кейин у Суриянинг ёрдами билан ички сиёсий вазиятни ўз назоратига олди. Вақт ўтиши билан жумҳурият президентини сайлашда ва ҳукуматни ташкил этишда унинг сўзи ҳал қилувчи сўзга айланди... У кўпчилик овозга эга бўлган парламент

блогига айланиш учун регионал миқёсда кенгайишга ҳаракат қилмоқда. Агар у бунга эришса, ичкарида энг кучли ўйинчига айланади. У минтақада Эрон лойиҳасига хизмат кўрсатиш учун у ерда ўз мавқеини кучайтиришга ҳаракат қилмоқда. Агар керак бўлса, худди 2008 йил 7 майда бўлганидек қаршисида турганларнинг барчасига таҳдид қилади. У Авн билан тузган иттифоқини ўз лойиҳасини амалга ошириш учун ташланган тактик қадам деб ҳисоблайди. Шунингдек, Берри билан тузган иттифоқини ҳам ўз лойиҳасини юргизиш ҳамда Ливан режими таркибида ўзининг шиа тоифаси мавқеини кучайтириш ва вақти келганда Ливан режими таркибини ўз манфаати учун ўзгартиришга ҳаракат қилиш иттифоқи деб билади. Айни шу йўналишда Эрон Ҳизби мамлакатни ўз назоратига олиш учун давлатнинг барча бурчакларига, муассасаларига, хавфсизлик бошқармасига, суд тизимига, ташкилотларига, касаба уюшмаларига, иттифоқчи ва муҳолафатчи диний муассасаларга ёриб киришда айбланган.

Эрон Ҳизбининг коррупциядаги роли ҳамда Ливанни сиёсий ва иқтисодий жихатдан ушбу фожиали вазиятга олиб боришда кўшган ҳиссасига келсак, у мамлакатни бошқарган барча коррупциячи ҳукуматларда иштирок этган. Унинг Жуброн Босил етакчилигидаги Озод Ватанпарвар ҳаракати ҳамда Берри бошчилигидаги ривожланиш ва озодлик блогидан ташкил топган иттифоқчилари коррупцияда Ҳаририй бошқарган Мустақбал ҳаракатидан фарқ қилмайди. Қолаверса, Эрон Ҳизби бу икки ҳаракатнинг айбланишини ёки уларга қарши халқнинг ҳаракатга келишини ўзининг улардан қувват олган мавқесига таъсир қилади деб ҳисоблайдиган бўлиб қолди. Шунинг учун у мамлакатда бутун сиёсий синфга қарши кўзғолон кўтарган халқ ҳаракатларига қарши чиқди ва уларни сиёсийлаштирилган ҳамда ташқи жихатдан глобал миқёсда мутақаббир давлат бўлган Америка томонидан қўллаб-қувватланган деб ҳисоблади. Шунингдек, уларни ўзининг қаршилиқ кўрсатиш лойиҳасига қарши қаратилган деб билди ва уларни фитна деб атади. Шунинг учун унинг тарафдорлари намоийшчилар билан бирга кўринмади. Бу ҳолат унга ва Беррига қарши кенг миқёсда норозиликлар пайдо бўлишига олиб келди ва у тизгиндан чиқиб, кўчага чиқди. Айни пайтда Эрон Ҳизби ва Берри тарафдорлари уларга қарши чиқиб, уларни бостиришга ҳаракат қилишди.

Эрон Ҳизбининг коррупцияда бевосита иштирок этишига келсак, унинг иштироки бошқача услубда бўлди. Масалан, у ва Берри Байрутдаги порт ва аэропортни ҳамда Эрондан товарларни олиб келиб, уларнинг солиқ тўламасдан ўтказилишини назорат қилди.

Аввало ўз елкасидаги молиявий юкни енгиллатиш ҳамда барча расмий муассасаларда ўз қадамини мустаҳкамлаш учун юзлаб тарафдорлари ва мансабдор шахсларни иш билан таъминлади. Ундаги мансабдор шахсларнинг коррупциясига келсак, олдин Эрон Ҳизби сафида бўлиб, кейин ундан чиққанлардан бирига кўра, Эрон Ҳизби масъулларидан бири ҳарбий мактабга абитуриентларни киритиш учун улкан маблағ эвазига воситачилик ролини ўйнаган. Шунингдек, у денгиз йўлида жойлашган ерларни ноқонуний эгаллаб олган. Зеро, бу ерлар унга миллионлаб доллар фойда келтирган. Унинг уй хизматчиларини олиб келиш билан хизмат кўрсатувчи ширкатга эгалик қилувчи ўғли чет эллик элчиларни Ливанга ноқонуний олиб кирган. Бу иш хавфсизлик ва алоқа ишлари масъули Ҳожи Вафиқ Сафо назорати остида амалга ошган. Вафиқ Сафо ҳали ҳам ўз мансабида ишламоқда ва у Эрон Ҳизбининг фаол масъулларидандир. Шунингдек, Эрон Ҳизби масъуллари ва аъзоларининг яқин қариндошлари ҳам мамлакат ичкараси ва ташқарисида гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний савдосида айбланишган. Уларнинг айримлари контрабанда ҳамда тақиқланган товарларни олиб кириш учун чегара ва ўтиш йўлларида фойдаланишган. Айтилишича, Эрон Ҳизби яқинда ичкарида коррупцияга қарши кураш режаси бўйича иш тутишини маълум қилган. Гарчи у коррупцион ишларнинг кўпида иштирок этмаган бўлса ҳам, коррупцион ишларнинг бутун тафсилотларидан хабардор. У коррупцион ишлар ҳақидаги маълумотларни коррупциячиларни ўзининг олдида заифлаштириш учун ишга солади ва улардан ўз манфаати йўлида фойдаланади. Уларни фош этишда ҳам ташаббус кўрсатмайди. Чунки уларнинг айримлари билан у иттифокчидир. Булар Эрон Ҳизбининг ичкаридаги коррупция ишларига қўшган ҳиссаси ҳақида айтилган гаплардир.

Регионал ва халқаро вазиятга келсак, Эрон Ҳизби ички вазиятни назорат қилиши билан Кўрфаз давлатлари, хусусан, Саудиянинг нуфузини заифлаштирди. Бу эса, Ливанга нисбатан Саудиянинг позицияси заифлашишига ва Америка Эрон режимига нисбатан ўз позициясини билдиргунига қадар унга молиявий ёрдам кўрсатиш ёки кўрсатмасликда иккиланишига олиб келди. Зеро, Америка Эронни ҳамда минтақадаги унга қарашли кўнгилли кучларни, шу жумладан Эрон Ҳизбини террорчиликда айблади ва у билан муносабатда бўлганларнинг барчасига санкция жорий қилиш билан таҳдид қилди. Сўнг, Америка Сурия режимига ва у билан муносабатда бўлганларнинг барчасига қарши Қайсар (Цезар) қонунини қабул қилди... Буларнинг барчаси мамлакатни бўғилиш даражасига етиб

боргунига қадар молиявий ва иқтисодий босимнинг кучайишига олиб келди. Бу – Эрон Ҳизбига ҳамда унинг мамлакатда молиявий ва иқтисодий инкироз вужудга келишига қўшган ҳиссасига боғлиқ иккинчи жиҳатдир.

Бу – Ливандаги молиявий ва иқтисодий инкирознинг воқелиги ҳамда умумий сабабларидир. Биз қуйидаги мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчимиз:

– Ливан минтақадаги бошқа давлатлар сингари омадсиз давлат бўлиши учун Ғарб томонидан барпо этилган. Унинг иқтисоди гаровга олинган, сиёсий низоми қарам, тоифалар етакчилари ва сиёсатчилардан ташкил топган Ливандаги ҳукмдорлар ҳақиқий маънодаги ҳукмдорлар эмас, балки, куч билан бошқарувчи ҳукмдорлардир. Улар ҳокимиятни ота-боболаридан мерос қилиб олишган. Улар ҳокимиятни иқтидор ва лаёқат асосида эмас, балки, мерос асосида бўлишишади. Улар мусулмонларнинг бошқа юртларидаги ҳукмдорлари сингари Ғарбга ёлланган кўриқчилар сифатида юртни бошқаришади. Президентни танлаш сўнгги соат чорагида элчихоналардан келадиган ваҳийга асосланади. Сўнгги пайтларда кўпинча бу масалада Америка элчихоналари асосий ролни ўйнамоқда. Бу ҳукмдорларга «ҳукмдор» деган сифатдан бошқа барча сифат мос келади. Бу шундай бир ҳолатни келтириб чиқарадики, унда иқтисодий вазият сиёсий воқелик билан туташади, сиёсий воқелик иқтисодий вазиятга ўз таъсирини ўтказади ва у бу воқеликдан ажралмайди. Бу шуни исботлайдики, буюк давлат битта бармоғи билан ҳукмрон сиёсий синфни ҳаракатга келтириб, унинг қарорларини назорат қилса, иккинчи бармоғи билан иқтисодий вазиятни бошқаради. Ҳукмдорлар ўз сиёсатларини ўзлари белгиламайдилар.

– Минтақа ҳукмдорлари ҳеч бир истисносиз малайлардир. Уларни Ғарбнинг элчихона ва разведка бошқармалари халқаро кураш ўйинида ўз қўлидаги куруллар бўлиши учун ҳокимиятга олиб келган. Улар танлаб олинган бўлиб, агар хўжайинларининг минтақадаги лойиҳаларини амалга ошира олишмаса улардан воз кечилади. Бунинг яққол далили Башар Асаддир. Унга қарши кўзғолон юз беришидан олдин у Американинг минтақадаги энг омадли малайларидан бири эди. Кўзғолон юз бериб, Асад кўзғолонга барҳам беришда муваффақиятсизликка учрагач, Америка унинг ҳокимиятда қолишига сукут қилди. Чунки у унинг альтернативига эга эмас эди. Шунинг учун халқига нисбатан содир этган жиноятларига қарамай унинг ҳокимиятда қолишига сукут қилди. Асад режими кулаш арафасида турганида Америка унинг альтернативи таъмин этилгунига қадар

қулашига йўл қўймаслик учун Эрон ва унга тобе кучлар орқали, кейин Россия орқали унга ёрдам кўрсатди. Биз малайлар деганда Саудия ва Эронни, шунингдек, минтақадаги мусулмонларнинг ҳар қандай давлатини ҳам истисно қилмаймиз. Ливан ҳукмдорлари ҳам шунга ўхшашдир. Дарҳақиқат, Ливанда ҳал қилувчи сўз Америка элчихонасиники экани ҳамда унинг молиявий ва иқтисодий инқирозга алоқадор нозик ишларга аралашishi кўриниб қолди. Мисол учун, Америка Ливан банки бошқарувчисининг хавфсизлигига етказилган зарарни қизил чизик деб ҳисоблади. Ҳолбуки, бугунги молиявий инқирозда у муҳим рол ўйнаган эди.

– Минтақа ҳукмдорлари малай бўлишидан ташқари, коррупциячи ҳамдир. Мамлакат бойликлари уларнинг назоратида бўлса ҳам, уларнинг пасткаш қалби уларни давлат пулларига қўл чўзишга ҳамда мамлакатдаги коррупция, даллоллик амалиётларига ва шубҳали битимларга киришга ундади. Кўпинча, халқаро ёрдамлар, гоҳида халқаро қарзлар уларнинг шахсий ҳисоб рақамларига тушади. Ливан ҳам мана шундай давлатлар сирасига киради ва давлат амалдорлари мана шу ишларда айбланган. Шунинг учун давлат пулларининг талон-торож қилинишига, одамларнинг қашшоқлашишига биринчи сабабчи ҳукмдорлардир. Бу билан ҳукмдорлар, уларнинг қариндошлари ва уларга алоқадор бўлган кишилар бойиб бораверади. Уларнинг чет эл банкларида яширин ҳисоб рақамлари мавжуд.

– Ғарб ҳукмдорлари мусулмонлар ҳукмдорлари амалга оширган ўғирлик ва даллолликларни ҳамда улар тузган шубҳали битимларни бутун тафсилотлари билан билишса ҳам бунинг учун уларни муҳосаба қилишмайди. Аксинча, мамлакатни янада қарзга ботириш учун бундан фойдаланишга ҳаракат қилишади. Чунки бу мамлакатларнинг қарздор бўлиши охири бориб уларнинг устидан ҳукмронлик қилишларига ва мамлакат бойликларини гаровга олишларига имкон беради. Сир эмаски, мамлакатдаги ишлар оғир босқичга етган пайтда, Халқаро Валюта Фондининг аралашуви йирик кредитор давлатлар манфаати учун мамлакат иқтисодини янада издан чиқаради. Ливан етиб борган ушбу оғир иқтисодий вазият қашшоқ давлатларга қарз бериш сиёсатига амал қилаётган бой капиталистик Ғарб давлатлари сиёсатига тамоман мос келади. Бундай қашшоқ давлатлар минтақадаги барча давлатларни, шу жумладан, Ливанни ҳам ўз ичига олади. Минтақа давлатларининг барчаси қарздордир. Мусулмонлар давлатларининг қарзлари тахминан триллион доллар деб баҳоланмоқда. Кредитор давлатлар хорижий қарзлар фоизидан йилига ўн миллиардлаб фойда кўради. Бундай сиёсат янги

мустамлакачиликнинг бир туридир. Биз журналнинг 399 сониди «Ташқи риболи қарзлар... Ғарбнинг халқларни мустамлака қилиш услубларидандир» сарлавҳали мақола нашр қилиб, унда буни баён қилиб берадиган статистик маълумотларни айтиб ўтганмиз.

– Айтиб ўтганимиздек, Ливандаги қарздорликни ҳал қилиш халқаро ва регионал сиёсий вазиятга боғлиқдир. Ливан бошдан кечираётган ушбу мураккаб вазиятда кўряпмизки, Америка нефть қазиб олиш жараёнини қасддан кечиктирмоқда ва халқаро жиҳатдан (Исроил) билан келишган ҳолда нефть қазиб олишни муайян майдонларга, бинобарин, «аср келишуви» дея аталган келишув орқали яҳудийлар билан тузилган сулҳга боғламоқда... Яна кўряпмизки, Америка Эронга қарши жорий қилган санкцияларига Эрон Ҳизбини ҳам киритди ҳамда Ливандаги сиёсий арбобларнинг кўпчилигини ҳам шу қаторга киритиш билан таҳдид қилди... Сурия режимини муҳосаба қилишга алоқадор бўлган Қайсар қонунининг ҳам молиявий вазият ёмонлашишига таъсири бўлди. Ҳатто санкцияларнинг келгуси нишониди Ливан бўлиши кўриниб қолди.

– Ушбу инқироз даврида Эрон Ҳизбининг қуроллари тортиб олиниши кераклиги ҳақидаги таклиф, Американинг Ливан масаласига битта пакет сифатида муносабатда бўлишини ва молиявий вазиятни унинг бир томони деб ҳисоблашини очик кўрсатмоқда. Демак, Америка Ливандаги молиявий инқирозни алоҳида ҳал қилишни кўзламайди, аксинча, у Ливан масаласини ҳамда бошқа масалаларнинг барчасини аралаштиради ва уларни ўзининг минтақадаги режасига, шунингдек, энг аввало (Исроил) манфаатига мувофиқ юргизади. Эрон Ҳизби эса, буни ўзи байроғини кўтариб чиқаётганини даъво қилаётган масалага (Фаластин масаласига) қарши тил бириктирув деб ҳисоблайди. Американинг бундай позицияси Америка ва (Исроил) манфаати учун эканлиги бир томондан тўғри бўлса ҳам, мусулмонлар бу масалада жуда эҳтиёт бўлишлари керак. Мусулмонлар Эрон ва унинг Ҳизбининг Фаластин масаласини тамсил этишлари, шунингдек, (Исроилни) йўқ қилишни исташлари тўғрисидаги даъволарига ишонмайдиган бўлиб қолдилар. Мусулмонлар энди биладиларки, Эрон Афғонистон ва Ироқнинг босиб олинишида Америкага хизмат кўрсатганидек ҳамда Шомда Америка малайи Башар Асаднинг қуламаслигида унга ёрдам берганидек, Американинг «Аср келишуви» ҳамда минтақада яҳудий вужудини мустаҳкамлашни давом эттириш лойиҳасига ҳам қарши чиқмайди. Бироқ, у Америка ўйини талабларига кўра, яҳудий вужудига қарши курашувчи, унга таҳдид қилувчи ролини эгаллайди. Шунинг учун Эрон Ҳизби ҳақидаги кўз-қараш ўзгарди ва

мусулмонларда унинг ушбу даввоси ҳақида шубҳа пайдо бўлди. Мусулмонлар Эрон Ҳизбининг Америка манфаати учун Сурияда мусулмонларнинг покиза қонларини тўкишда иштирок этганига безътибор бўлмайдилар. Бу – Америка ўз манфаати ва (Исроил) манфаати учун Ливандаги вазиятдан қандай фойдаланаётганини кўрсатиб беради. Биз бу масалада Эрон Ҳизби таянаётган ёлгонлардан эҳтиёт бўлишимиз лозим.

– Ливандаги молиявий инқирозни ҳал қилиш ҳамда молиявий режаларни белгилаш масаласида Ливандаги ёки ташқаридаги барча мутахассислар томонидан қўлланаётган чоралар яна кўпроқ қарз олишдан бошқа нарсага олиб бормади. Яъни, бу чоралар инқирозни янада кучайтиради... Халқаро Валюта Фондига мурожаат қилиш молиявий жиҳатдан ўз жонига қасд қилишдир. Зеро, бунинг сиёсий ва иқтисодий оқибатлари мамлакатни вайрон қилади. Қарздорлик инқирозини ҳал қилиш учун молиявий тадқиқотлар олиб боришини сўраб McKinsey & Company каби халқаро молиявий институтларга мурожаат қилиш ҳам бирор нарсани ҳал қилмайди. Чунки бундай институтлар таклиф қилган муолажалар ҳам судхўрлик тизимига асосланган бўлади. Хуллас, одамлар онгини эгаллаб олган ушбу глобал судхўрлик тизимида фавқулудда ёки вақтинчалик ечим топилмайди.

Ҳа, Ливаннинг молиявий муаммоси глобал муаммо бўлиб, унда заиф давлатлар бой давлатлар қурбонига айланади ва у мустамлакачилик сиёсатининг асосидир. Тарих давомида бу муаммонинг сабабчиси яҳудийлар бўлиб келган, ҳамон шундай бўлиб қолмоқда. Бу шундай бир муаммоки, дунёдаги заиф давлатларнинг барчаси бирин-кетин унинг тузоғига илинади. Бугун Ливан шу тузоққа илинган. Подани бўрига топшириб қўйиш соддаликдир.

Агар муаммони келтириб чиқарганлар кўли билан уни ҳал қилиб бўлмаса, унинг ечими қандай бўлади? Бунинг жавоби оддий ва у одамлар онгини эгаллаб олган бугунги халқаро тизим сақофатидан таъсирланмаган. Яъни бунинг ечими, дунё давлатларига ҳукмронлик қилаётган ваҳшийлашган, ер юзининг ҳар томонига фасод уруғини эккан халқаро низомни тубдан ўзгартириб, инсонга инсон деган эътиборда қарайдиган альтернатива халқаро низомни барпо қилишдир... Бу низом рошид Халифалик давлати низоми бўлиб, унда судхўрлик бўлмайди ва у бойликнинг бир гуруҳ одамлар кўлида тўпланиб қолишига йўл қўймади. Бугунги кунда бутун башарият Халифалик давлати низомига муҳтождир. Зеро, бу низом Раббоний низом бўлиб, у одамларни зулматдан нурга, дунё торлигидан охират кенглигига олиб чиқади. □

ЎЗГАРТИРИШ ҲАҚИДА ФИКРЛАШ ТАРИҚАТИ ИСЛОМ ВА ҒАРБ ЎРТАСИДА

Руло Иброҳим – Шом юрти

Ишларни юритишда олдинга силжиш бўлиши учун инсоннинг ўзгартириш ҳақида фикрлаши зарурий талаблардандир. Агар ўзгартириш ҳақида фикрлаш бўлмаса ҳаёт бир ҳолатда турғун бўлиб, унда ишлаб чиқариш ва ўсиш бўлмайди ҳамда ижодкорлик ва тараққиёт бўлмаса у ибтидоий бўлиб қолаверади. Ўзгартириш ҳақида фикрлаш учун асос бўлиши лозим. Агар ушбу асос тўғри бўлса, фикрлаш ҳам тўғри бўлади ва агар нотўғри бўлса, фикрлаш ҳам нотўғри бўлади. Ўзгартириш ҳақида фикрлаш оддий одамлар томонидан амалга оширилмайди, балки, бунинг учун халқнинг сара ўғлонлари керак бўлади.

Атоқли аллома шайх Тақийюддин Набаҳоний ўзининг «Тафқир» номли китобида шундай дейди: «Ўзгартириш ҳақида фикрлаш ҳаётнинг зарурий талабларидандир. Чунки ҳаётдаги турғунлик, тақдирга таслим бўлиш хатарли офат бўлиб, халқлар ва умматларнинг маълум воқелар, оғир кунлар таъсирида йўқ бўлиб кетишига олиб боради. Шунинг учун ўзгартириш ҳақида фикрлаш тафаккур турларининг энг муҳимларидандир. Ўзгартиришнинг тўлови оғир бўлгани учун лоқайд ва дангаса кишилар уни маъқул кўрмайдилар. Маълум одатларга кўникиб қолган кишилар ҳам ўзгартириш ҳақида фикрлашни зарарли деб билиб, ўзларининг бир ҳолатдан иккинчи ҳолатга кўчишини оғир деб ҳисоблайдилар. Шунинг учун, унга тубанлашган дангасалар, консерваторлар ҳамда одамларни бошқариб, уларнинг меҳнати эвазига кун кўраётганлар қарши чиқади. Шунинг учун ўзгартириш ҳақида фикрлаш ўз соҳиби учун хатарлидир ва фикрлашнинг айни шу турига қарши аёвсиз уруш олиб борилади.

Ўзгартириш ҳақида фикрлаш – хоҳ у шахсларни ва уларнинг ҳолатини ўзгартириш бўладими ёки жамиятларни, халқ ва умматлар вазиятини ўзгартириш бўладими ва ёки булардан бошқа ўзгартириш керак бўлган нарсаларни ўзгартириш бўладими ҳеч бир фарқсиз – инсон турмушининг асосидан, шунингдек, асоси бўлмаган ёки нотўғри асосга қурилган жамиятларни ва нотўғри йўлда кетаётган вазиятларни ўзгартириш ҳақида фикрлашдан бошланмоғи лозим. Ҳаёт унинг устига қурилган асос ё ҳаётни юксалтиради ёки тубанлаштиради, ё бахтли ёки бахтсиз қилади. Бу асос ҳаёт ҳақидаги кўз-қарашни вужудга келтиради ва инсон ҳаётдаги ишларини шу кўз-қарашга мувофиқ шакллантиради.

Шунинг учун, аввало шу асосга қаралади. Агар бу асос инсон фитратига мос келадиган ақлий ақида бўлса, унда уни ўзгартиришга эҳтиёж бўлмайди ва бундай асосни ўзгартириш керак деган фикр ҳеч бир инсоннинг ақлига келмайди. Чунки у ҳаёт унинг устига қурилиши керак бўлган асосдир. Чунки, ўзгартириш ишлар нотўғри бўлган ўринда, хатолик ақлга аён бўлиб, очиқ ҳис қилинган пайтда керак бўлади. Агар инсон ишларнинг тўғрилигига қатъий ишонса, унинг ҳаётий энергияси тўлиқ қониқиш ҳосил қилса, унда ўзгартириш лозимлиги ҳақидаги фикр асло пайдо бўлмайди. Шунинг учун агар ҳаётнинг асоси инсон фитратига мос ақлий ақида бўлса, инсон ўзгартириш ҳақида фикрламайди. Агар инсон ҳаётини, жамиятни ва ишлар ҳолатини тартибга келтираётган асос асло мавжуд бўлмаса ёки хато бўлса, асосни, яъни инсон эътиқод қилган ақидани ўзгартирмай туриб, қандайдир бир нарсани ўзгартириш ҳақида фикрлаш бефойдадир. Шунинг учун инсон фитратига мос ақида неъматига сазовор бўлган мусулмонларга эътиқоди бўлмаган ёки эътиқоди ақлни қаноатлантирмайдиган ва инсон фитратига мос бўлмаган инсонларда ўзгаришни пайдо қилиш вожибдир. Мана шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, гарчи Ислом даъватини етказиш кофирлар билан жангга киришга олиб борса ҳам ғайримусулмонларга, яъни, инсон фитратига мос ақлий ақидага эга бўлмаган инсонларга Ислом даъватини етказиш мусулмонларга фарздир.

Ўзгартириш асосдан бошланмоғи лозим. Агар ушбу асос ўзгартирилиб, унинг ўрнини ишончли ва тўғри асос эгалласа, шундан кейингина инсон жамиятларни ва ишлар ҳолатини ўзгартириш ҳақида фикрлайди. Жамиятларни ва ишлар ҳолатини ўзгартириш ўлчов, тушунча ва қаноатларни ўзгартириш билан бўлади. Агар ишончли ва тўғри асос вужудга келтирилса, асосий ўлчов барча ўлчовларнинг, асосий тушунча барча тушунчаларнинг ва асосий қаноат барча қаноатларнинг асоси бўлади. Демак, қачон ушбу асос вужудга келтирилса, ана ўшандан кейингина ўлчов, тушунча ва қаноатларни ўзгартириш, бинобарин, жамиятлар ва ишлар ҳолатини ўзгартириш мумкин бўлади. Чунки бу билан барча қийматлар: нарсалар ва фикрлар қийматлари, бинобарин, ҳаёт асослари ўзгаради. Инсон ўзгартириш ҳақида фикрламоғи лозим ва агар у бу ҳақда фикрламаса унда ўзгартириш ҳақида фикрлаш истаги пайдо қилиниши керак. Инсон фитратига мос ақлий ақидага эга бўлган ҳар бир киши ўзгартириш ҳақида

фикрлайди. Уни бунга ўзидаги яширин қувват ёки ҳаёт майдонидаги амалий ўзгаришлар ундайди.

Бу дегани ўз ҳолати ва қарашларини ўзгартириш зарурлигини ҳис қилган кишиларгина ўзгартириш ҳақида фикрлайдилар дегани эмас. Модомики, ўзгартиришни талаб қилган бир ҳолат бўлар экан, ўзгартириш ҳақида фикрлаш мавжуд бўлиб қолаверади. Шунинг учун инсоннинг ўзгартириш ҳақида фикрлаши ўз ҳолатини, жамиятини, халқи ва умматини ўзгартиришгагина чекланиб қолмайди. Балки, инсон бошқа инсонлар ҳолатини ва бошқа жамиятларни ўзгартириш ҳақида ҳам фикрлайди. Чунки инсонда инсонпарварлик хусусияти бўлиб, бу хусусият бошқа инсонлар ҳақида – улар ўзининг юртида бўладими ёки бошқа юртдами, ўзининг давлатида бўладими ёки бошқа давлатдами, ўз халқи вакиллари бўладими ёки бошқами ҳеч бир фарқсиз – фикр юритишни талаб қилади. Демак, инсон ўзгартирилиши керак бўлган ҳолат мавжуд бўлган барча жойларда ўзгартиришни амалга оширишга интилади.

Ўзгартириш ҳақида фикрлаш қалбнинг тўридан отилиб чиқади ва ҳаётдаги воқеалар унга туртки бўлади. Ҳатто уни ҳаётни ҳис қилишнинг ўзи пайдо қилиши ҳам мумкин. Унинг ҳар бир инсонда мавжуд бўлиши муқаррар. Аммо инсонларни ўзгартириш ҳақида фикрлайдиган қилиш уларни ишонтириш ёки уларнинг устида узлуксиз меҳнат қилиш билан бўлади. Қачонки, ўзгартириш амалда юз берса ёки унинг қиймати идрок этилса, ўзгартириш ҳақида фикрлаш осон кечади. Чунки у инсонларни ўзгартиришни ҳис қилишга қайтаради, бинобарин, уларда ўзгартириш ҳақида фикрлашни пайдо қилади. Шунинг учун ҳар бир мусулмон ўзгартириш ҳақида фикрламоғи лозим». (Иқтибос тугади).

«Тафқир» китобидан келтирилган ушбу иқтибос мусулмонларнинг бугунги вазиятини ўзгартириш ҳақида фикрлаш эшигини очади. Зеро, вазият дўстни хурсанд қилмайдиган ва душманда ҳасад уйғотмайдиган даражада ачинарлидир. Қолаверса, бундай вазиятни Ғарб ўзининг ўзгартириш тариқати орқали вужудга келтирган. Унинг бу тариқати динни ҳаётдан ажратишга, индивидуализмни ва манфаатпарастликни гавдалантиришга асосланади. Бундай кўз-қарашга эга бўлган инсон моддий қийматдан бошқа ҳар қандай инсоний, ахлоқий ва руҳий қийматларга эътибор бермайди. Бир неча аср олдин дин давлатдан ажратилганидан кейин, Европада саноат инқилоби юз берган даврда Ғарб қабул қилган капиталистик ҳазорат мана шудир. Кейин бу ҳазоратни Америка қабул қилди. Совет Иттифоқи дея

танилган коммунистик система қулаганидан кейин бу ҳазоратни Россия ҳам қабул қилди. Хитой бу ҳазоратни қабул қилишга бошида бироз уялган бўлсада, бироқ, у ҳам уни қабул қилган давлатлар қаторига қўшилди.

Мана бир асрдан ортиқ даврдан буён, биз ҳам бугунги кунда Ғарбнинг фикрлаш тариқати келтириб чиқарган ўзгариш оқими ортидан кетмоқдамиз. Агар моддий қийматдан бошқа барча қийматларни издан чиқарган ғарбча фикрлаш вирусидан ҳимоя қилувчи қалқон вазифасини ўтаган Усманий Халифалик қулатилмаганида эди бу юз бермаган бўларди. Ғарб карвони ортидан бу тарзда ихтиёран ва мажбуран юриш Исломнинг фикрлаш тариқатига салбий таъсир кўрсатди. Исломнинг фикрлаш тариқати одамларни зулматдан нурга олиб чиқишга, дунё ҳаётини охират ҳаётга боғлашга асосланиб, жамиятни руҳий, инсоний ва ахлоқий қийматларга уйғун бўлган моддий ютуқларнинг энг юқори чўққисига олиб чиққан эди. Энди эса, исломий кадриятлар тизими қулаб парчаланиб кетди ва мусулмонларнинг ҳаёт ҳақидаги кўз-қараши бузилди. Улар ўзларининг тақдирий ва асосий масалаларидан ғафлатда қолиб, бошларини қум остига тикиб олдилар. Ортидан туриб жанг қилинадиган ва у билан ҳимояланиладиган қалқон вазифасини ўтайдиган имомнинг йўқлиги туфайли душманлар қаршисида ҳимоячисиз қолдилар.

Фикрлаш тариқатида ушбу ҳалокатли вирусга энг кўп дуч келган гуруҳ ёшлар гуруҳидир. Ҳолбуки, ўзгартириш ва уйғониш лойиҳаларида айни шу ёшлар гуруҳига таянилади. Мусулмонлар юртларида Ғарб ўзининг ҳукмронлигини ўрнатганидан буён мусулмон ёшларнинг фикрлаш тариқатида улкан ўзгариш юз берди. Биз мусулмонлар юртларидаги бугунги ёш авлод билан Исломнинг олдинги асрларидаги ёш авлодлар ўртасини солиштириб кўрадиган бўлсак, бу икки авлоднинг фикрлаш тариқатида, мақсад ва интилишларида катта фарқни кўрамиз. Ҳаётнинг барча соҳаларида бу икки авлод эришган ютуқлар ҳажми ўртасидаги катта фарқни кўриб ҳайратга тушамиз. Ўтган асрларга солиштирганда бугунги асримизда Раббоний уламоларнинг озлиги ҳам ҳайратланарлидир. Афсуски, бугунги кунда ўтган асрлардаги мужоҳид фотиҳлардек Умматни ғалаба сари етаклайдиган ҳарбий қўмондонлар деярли йўқ. Умматнинг илм-фан соҳасида тараққий этишига ҳамда қуроллар, вакциналар, дори-дармонлар, уй жиҳозлари ва булардан бошқа ҳаёт учун муҳим бўлган нарсаларни ривожлантиришга имкон берадиган илмий ихтироларнинг камлиги ҳам ҳайратланарлидир. Олдинги авлодлар илмий асосларни

яратиб, бу соҳада юксак даражага кўтарилган эдилар. Қолаверса, Ғарб ҳам ўзининг уйғонишида шу асосларга таянди. Бошқа халқларга солиштирганда ёшлар нисбати бизда юқори бўлишига қарамай, ҳаммадан ортда қолишимиз, энг кўп ер ости бойликларига эга бўлишимизга қарамай, қашшоқликнинг энг қуйи даражасида яшашимиз жуда ачинарлидир. Бугунги аксар ёшларнинг муҳим ишлардан йироқлашиб, аҳамиятсиз ишлар билан машғул бўлиши бундан ачинарлидир. Бугунги кунда спорт заллари, ўйингоҳлар, кўнгилхушлик қилинадиган масканларнинг ёшлар билан тўлалигига гувоҳ бўлмоқдамиз.

Агар биз солиштиришни давом эттирадиган бўлсак, олдинги авлод билан ҳозирги авлод ўртасидаги фарқни сифатлашга битта мақола камлик қилади. Бироқ, биз фикрлаш тариқатини ва унинг биз етиб борган ушбу аянчли аҳволдаги таъсирини муҳокама қилишимиз керак. Чунки, Ислом Умматининг бошқа халқлардан ортда қолишига олиб келган асосий сабабларни фикрлаш тариқатини муҳокама қилиш орқали топишимиз мумкин. Ислом Умматининг бошқа халқлардан ортда қолишининг асосий сабаби шуки, мусулмон ёшлар билган ёки билмаган ҳолларида ўзгартириш масаласида Ғарбнинг фикрлаш тариқатини қабул қилдилар ва исломий фикрлаш тариқатини қабул қилишни истамадилар. Чунки улар бузук воқеликка рози бўлиб, унга мослашиб кетдилар ва уни фикрлаш мавзуси эмас, балки, асоси қилиб олдилар. Бунинг натижасида воқеликни фикрлаш асоси эмас, балки, мавзуси қилиб оладиган исломий фикрлаш тариқатидан маҳрум бўлдилар. Янада тушунарлироқ бўлиши ҳамда ўзгартиришга боғлиқ ушбу ҳақиқатни исботлаш учун башарият тарихида юз берган ўзгаришларнинг энг муҳим босқичларини келтириб ўтамыз:

1 – Пайғамбарлар ﷺ ларнинг ўз қавмларида амалга оширган ўзгартириш билан боғлиқ ишлар.

2 – Набий ﷺ нинг Макка ва унинг атрофидаги халқлар аҳволини ўзгартириш мақсадида амалга оширган ишлари ҳамда Ислом мафқурасининг дунёга келиши.

3 – Болшевиклар инқилоби ва Социалистик, шу жумладан, коммунистик мафқуранинг дунёга келиши.

4 – Европадаги саноат инқилоби ва капиталистик мафқуранинг дунёга келиши.

Ушбу мақолада биз юқорида келтирилган нуқталарнинг ҳар бирини бутун тафсилоти билан шарҳламоқчи эмасмиз. Бироқ, шуни айтиб ўтиш керакки, ўзгартиришдан мақсад ислоҳ қилиш ва

тузатиш киритиш бўлиб қолмаслиги, аксинча, кенг қамровли инқилобий бўлиши лозимлигини тушунтиришдир. Инқилобий ўзгариш эски ҳукмрон фикр ва туйғуларни ҳамда одамлар ўртасидаги алоқаларни тартибга келтираётган низомни ўзгартириш билан, шунингдек, жамиятда янги фикр ва туйғуларни пайдо қилиб, янги низомни ўрнатиш билан бўлади. Росулulloҳ ﷺ айни шундай ўзгаришни амалга оширганлар ва бу Аллоҳ Таолонинг

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ ۗ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۗ وَمَا لَهُمْ مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ﴾

«Аниқки, то бирор қавм ўзларини ўзгартирмагунларича Аллоҳ уларнинг аҳволини ўзгартирмас. Қачон Аллоҳ бирор қавмга ёмонлик — бало юборишни ирода қилса, бас, уни қайтариб бўлмас. Ва улар учун Ундан ўзга ҳоқим йўқдир» [Роъд 11]

деб айтган қавлига амал қилган ҳолда амалга ошириладиган шаръий ўзгаришнинг ягона тариқати бўлиб қолди. Айрим кишилар ўйлагандек, бундай ўзгариш якка шахсларнинг ўзгариши эмас, балки, жамой ўзгаришдир. Чунки, оятдаги (قوم، يغيروا، بأنفسهم) сўзларининг ҳар бири жамъ (кўплик) сийғасида келган. Росулulloҳ ﷺ айни шундай ўзгаришни амалга оширганлар. У зот аввало ўзларини, кейин саҳобаларни ўзгартирдилар ва Макка жамиятида саҳобалардан уюшма туздилар. Кейин бу уюшма Макка жамиятига қарши чиқиб, уларнинг олиҳаларини айблай бошлади, мушрикларнинг орзу-истакларини аҳмоқлик, деди, шунингдек, иқтисодий, ижтимоий ва бошқа низомларни танқид қилди. У ақида ва қонунчилик масаласида альтернативани тақдим этиш билан бир қаторда, буларнинг барчасини охиратга боғлади. Агар биз ушбу оятлар мажмуасини ўрганиб чиқсак ҳамда уларга ўзгартиришни истаган киши кўзи билан қарасак буларни очиқ кўра олишимиз мумкин:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرِدُونَ﴾

«(Эй мушриклар), сизлар ҳам, Аллоҳни қўйиб сизгинаётган бутларингиз ҳам жаҳаннам ўтинларидир. Сизлар у (жаҳаннамга) тушгувчидирсизлар» [Анбиё 98]

﴿وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾﴾

«Тириклай кўмилган (ҳар бир) қиздан қандай гуноҳ сабабли ўлдирилгани сўралганида» [Таквир 81]

Шунингдек, Набий ﷺнинг ўзгартириш амалиётига боғлиқ бўлган бир қанча воқеаларда айтган сўзларини синчиклаб ўрганадиган бўлсак, ўзгартириш амалиётининг жамойи иш эканини ҳамда бу вазифа яқка шахслар зиммасига эмас, балки, жамоа зиммасига тушишини кўришимиз мумкин.

Ибн Аббос Али ибн Абу Толибнинг шундай деб айтганини ривоят қилади: «Аллоҳ Азза ва Жалла ўз пайғамбарига ўзини араб қабилаларига рўбарў қилишни (таништиришни) буюргач, мен ва Абу Бакр У зот билан бирга минога чиқиб, араблар тўпланадиган жойгача етиб бордик...». Ушбу ҳадиснинг охирида келишича, Росулulloҳ ﷺ ўзларини Бану Шайбон қабиласига таништиргач, У Зотга Мусанно ибн Ҳорис шундай дейди: «Сиз чақираётган бу ишни подшоҳлар ёмон кўради. Бизнинг Кисро билан ҳужум қилмаслик ва ҳужумчиларга бошпана бермаслик устида шартномамиз бор. Агар истасангиз арабларнинг сувигача бўлган жойда сизни ҳимоя қилиб, ёрдам берамиз». Набий ﷺ унга жавобан айтдилар:

«مَا أَسَأْتُمْ بِالرَّيِّ إِذْ أَفْصَحْتُمْ بِالصِّدْقِ، إِنَّ دِينَ اللَّهِ لَا يَنْصُرُهُ إِلَّا مَنْ أَحَاطَهُ مِنْ جَمِيعِ جَوَانِبِهِ»

«Ёмон жавоб қилмадингиз, тўғриси айтдингиз. Зеро, Аллоҳнинг динига уни ҳар томонлама қамраб олган кишигина ёрдам бера олади». Бу ҳадисни Байҳақий Далоилда ривоят қилган ва Ҳофиз ибн Ҳажар уни ҳасан ҳадис деган.

Мусаддад Яхёдан, Яхё Исмоилдан, Исмоил Қайсдан, Қайс Ҳаббоб ибн Аратдан ривоят қилган ҳадисда Ҳаббоб айтади: Росулulloҳ ﷺ чопонини ёстиқ қилиб ётганларида биз У зотга шикоят қилиб: Биз учун ёрдам сўрамайсизми?, биз учун дуо қилмайсизми? – дедик. Бунга жавобан Росулulloҳ ﷺ айтдилар:

«قَدْ كَانَ مِنْ قَبْلِكُمْ، يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ، فَيُجْعَلُ فِيهَا، فَيَجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نَصْفَيْنِ، وَيُمْسَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَيِّدِ مَا دُونَ حِمِّهِ وَعَظْمِهِ، فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ. وَاللَّهِ لَيَتَمَنَّ هَذَا الْأَمْرَ، حَتَّى يَسِيرَ الرَّكَّابُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتِ، لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَالذَّنْبَ عَلَى غَنَمِهِ، وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ»

«Сизлардан аввалгилар даврида киши ушлаб келиниб, унга чуқур қазилар, сўнг шу чуқурга туширилиб, арра билан бошини ўртасидан иккига бўлиб ташланар эди. Темир тароқлар билар таралиб, гўшти билан суяги ажратиб олинарди. Аммо бу нарса уни динидан қайтаролмас эди. Аллоҳга қасамки, албатта Аллоҳ бу ишни тамомига етказгай.

Ана шунда Санъодан Ҳазрамавтга йўл олган отлик ҳеч нарсадан қўрқмай бемалол борадиган бўлади. У фақатгина Аллоҳдан ва қўйларини бўри еб кетишидан қўрқади, холос. Сизлар эса, шошяпсизлар». (Бухорий ривояти).

Ибн Исҳоқ айтади: ансорлар иккинчи ақаба байъати учун тўпланганларида Аббос ибн Убода ибн Назла: Бу кишига ниманинг устида байъат бераётганингизни биласизларми? – деди. Улар: Ҳа, деб жавоб қилдилар. У айтди: Сизлар бу кишига қизилуқора танли одамларга қарши уруш қилиш устида байъат бермоқдасизлар. Агар мол-дунёингизга талафот етиб, улуғларингиз ўлдирилган пайтда, сизлар у кишини ташлаб кетишни ўйлаётган бўлсанглар, байъатни ҳозироқ тўхтатинглар. Чунки бундай қиладиган бўлсанглар, Аллоҳга қасамки, бу нарса дунё ва охиратда шармандалиқдир. Агар у кишига берган байъатингларга, мол-дунёларингга талафот етса ҳам, улуғларингиз ўлдирилса ҳам вафо қиламиз деб ўйлаётган бўлсангларгина байъат беринглар. Зеро, бу иш, Аллоҳга қасамки, дунё ва охиратдаги энг яхши амалдир. Шунда, қавм – биз молларимизга талафот етиб, улуғларимиз ўлдирилса ҳам байъат берамиз, деди. Кейин Росулulloҳ ﷺ дан сўрашди: Ё Росулulloҳ, агар биз вафо қилсак, бизга нима мукофот бўлади?. Росулulloҳ ﷺ хотиржамлик билан «Жаннат», деб жавоб бердилар».

Бу ва бундан бошқа кўплаб нусуслар учта нарсани ифодалайди:

1 – Фикрлаш шаръий бўлмоғи лозим. У мантиққа, воқеликка, илмий аксиомаларга ва фикрлашнинг бошқа тариқатларига асосланмаслиги керак.

2 – Фикрлаш тариқати жамойй бўлиши, индивидуал (якка шахсларга чекланган) бўлмаслиги лозим.

3 – Ўзгартириш ҳаракатлари ва унинг босқичлари бир-бирини тўлдирувчи ва бир-бирига боғланган бўлиши лозим. У уюшмаган ҳолда, тайёргарликсиз бўлмаслиги керак.

Шунинг учун шаръий шартларга мувофиқ амалга ошириладиган ўзгариш амалиётида барча мусулмонларнинг иштирок этиши талаб қилинади. Яъни, мусулмонлар Пайғамбарлик минҳожи асосидаги иккинчи рошид Халифаликнинг тикланишига олиб борувчи ўзгаришни амалга оширишлари учун, Набий ﷺ амалга оширган биринчи ижобий ўзгартириш тариқатига мувофиқ иш тутишлари лозим. Шунингдек, мусулмонлардан Ғарб фикрларидан воз кечиш ҳам талаб қилинади. Чунки, Ғарб фикрлари уларни чулғаб олиб, шаръий ўзгартириш тариқатидан буриб юборди. Қолаверса, араб ва ажам хоинлари Усманий Халифаликка қарши инқилоб қилиб,

биринчи салбий ўзгартириш амалиётини амалга оширганларидан кейин мусулмонлар ўзгартириш ҳақида оддий фикрлашдан ҳам маҳрум бўлиб қолдилар.

Иккинчи ижобий ўзгартиришни амалга ошириш сари қадам ташлаган ёшлар қуйидаги ҳақиқатларни англаб етишлари лозим.

1 – Капиталистик ҳазорат инкироз ёқасида турибди, либерализм эса, бутун башариятга бало ва офатлар олиб келгани учун уларни лаънатига учради.

2 – Ғарб сиёсатчилари икки қўрқув ўртасида яшашмоқда: Биринчи қўрқув капиталистик мафқуранинг қулаши бўлса, иккинчи қўрқув Исломнинг олам етакчилигига қайтишидир. Ҳозирги босқич Ғарб ҳазоратининг қулаши ва Аллоҳнинг изни ила Ислом ҳазоратининг юксалиши босқичидир.

3 – Биз истаётган ўзгариш режимларнинг ўзгаришигина эмас, балки, глобал ўзгаришдир. Шунинг учун, бу босқичнинг оғир кечиши ва вақтнинг чўзилиб кетиши ажабланарли эмас. Бу ўзгариш Ғарбнинг фикрлаш тариқатидан озод бўлишни ва исломий фикрлаш тариқатига чекланишни талаб қилади. Бунга фикрлашини айни шу тариқатга асослаган, аъзоларини айни шу тариқат асосида шакллантирган ҳизбгина қодир бўлади. Чунки исломий фикрлаш тариқати даъватни етказувчи ва давлат арбоби сифатида шаклланган ҳизб аъзолари вужудининг ажралмас бир қисми бўлади. Улар Набий ﷺ ва У зотнинг асҳоблари رضي الله عنهمлардан намуна олган даъватни етказиш фаолиятини давом эттирадилар.

4 – Исломий Уммат сифатида биз истаётган ўзгариш пайгамбарлик минҳожи асосидаги рошид Халифаликни қайта барпо этиш учун жиддий фаолият олиб боришни ўз ичига олади. Зеро, Халифалик Исломни ўз дунёқарашининг, вужуди ва жиҳозларининг асоси сифатида қабул қилади ҳамда Аллоҳнинг йўлида жиҳод қилиш орқали Исломни бутун дунёга ҳидоят ва нур сифатида етказди.

5 – Ғалаба ёлғиз Аллоҳнинг қўлида бўлиб, Аллоҳ уни ўзи истаган бандасига қачон ва қаерда беришни истаса беради.

﴿وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

«Аслида нусрат фақат қудрат ва ҳикмат эгаси бўлган Аллоҳ ҳузуридан келур» [Оли Имрон 126]

Сўзимиз ниҳоясида биз мусулмон ёшларни ўзгартириш ҳақида фикрлаш тариқатидан боришга қатъий қарор қилишга ҳамда Халифалик давлатини барпо қилиш учун жиддий фаолият олиб бораётганлар билан бирга фаолият олиб боришга чақирамиз. Зеро,

Халифалик мусулмонларнинг бугунги аҳволини ўзгартиришга, азоб-укубатли кунларини саодатли кунларга айлантиришга, кейин, бутун инсонларни зулматдан нурга олиб чиқишга кафилдир. Бу чақириққа жавоб қилган холис мусулмонлар билсинки, агар уларнинг иши биринчи саҳобалар ишига мос бўлса, уларнинг ажри саҳобалар ажридан эллик баробар кўп бўлади. Утба ибн Ғазвондан ривоят қилинган ҳадисда Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«إِنَّ مِنْ وِرَائِكُمْ أَيَّامَ الصَّبْرِ، لِلْمُتَمَسِّكِ فِيهِنَّ يَوْمَتِي بِمَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ أُجْرُ خَمْسِينَ مِنْكُمْ. قَالُوا: يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَوْ مِنْهُمْ؟ قَالَ: بَلْ مِنْكُمْ»

«Сизлардан кейин сабр кунлари келади, у кунда сизлар ушлаган нарсани маҳкам ушлаган кишининг ажри сизлардан элликтангизнинг ажрингизга тенг бўлади. Сўрадилар: Эй Аллоҳнинг пайғамбари, улардан элликтасининг ажрими? Пайғамбар ﷺ айтдилар: **Аксинча, сизлардан элликтангизнинг ажри**». Бу ҳадисни Албоний саҳиҳлар силсиласида келтириб, саҳиҳ деган.

﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ ۗ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«Аллоҳ Ўз ишида голибдир, лекин одамларнинг кўплари (бунини) билмайдилар» [Юсуф 21]

﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هُوَ قُلٌّ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا﴾

«Ҳали улар: У (кун) қачон бўлур? – деб (сўрайдилар). «Шоядки яқин бўлса», деб айтинг!» [Исро 51] □

**ИРҚИЙ ДИСКРИМИНАЦИЯ ВА ОҚ ТАНЛИ ОДАМНИНГ
УСТУНЛИГИ КАПИТАЛИСТИК ҒАРЪ ҲАЗОРАТИДА
МУСТАҲКАМ ЎРНАШГАН ТУШУНЧА БЎЛИБ, БУ ТУШУНЧА
УНИНГ ҚУЛАШИГА ОЛИБ БОРАДИ**

Сожида Иззуддин – Триполи, Шом

«Мен нафас ололмаяман» – бу ибора Америка демократиясининг ҳақиқий юзини ҳеч қандай безаксиз кўрсатадиган аниқ қисқа иборадир. Америка ўз тарихида ҳеч қачон ер юзидаги тинчлик элчиси бўлмаган, одамларга эзгулик улашмаган ва улар ўртасида адолат ўрнатмаган. У давлат сифатида шаклланиб улгурмасданок, бошқа ирқдаги одамларни камситиши ва уларга зулм қилиши билан ўз номини қора қилиб бўлган. Унинг жирканч мафқураси қурбони бўлганларнинг биринчиси юртнинг туб аҳолиси бўлган қизил танли ҳиндулар бўлди. Уларга қарши содир этилган оммавий қирғинлар натижасида жуда кам сондаги ҳиндуларнинг қолиши бугунги кунгача Қўшма Штатлар сиёсатининг шафқатсизлигига тирик гувоҳ бўлиб қолмоқда... Америка бошқа одамларга нисбатан ирқчилик муносабатини ҳеч қачон яширмаган. Бугунги кунда Америка мактабларида Дарвин назарияси ўқитилади. Бу назарияга кўра, оқ танли одам олдин пайдо бўлгани учун бошқа одамлардан ривожланган бўлади. Қора танли одам эса, ўз тузилишида, масалан, пешонасининг олдга бўртиб чиққанлиги, бурнининг ясилиги ва рангининг қоралиги жиҳатидан ҳайвонларга яқинроқдир... Шунингдек, бу назарияда олий ирқлар паст табақадаги ирқларни тугатиб йўқ қилиш орқалигина ривожланишни давом эттира оладилар, дея уқтирилади... Дарвин ўзининг «Инсониятнинг келиб чиқиши» номли китобида шундай ёзади: «Агар асрлар билан қиёсланса, яқин келажакда, одамларнинг маданиятли ирқлари бутун дунёдаги ёввойи ирқларни деярли йўқ қилади ва уларни ўзгартиради».

Америка француз файласуфи, «Қонунлар руҳи» китоби муаллифи Монтескёнинг фикрларидан ҳам йироқ эмас. У ўз китобида шундай ёзади: «Қора танлиларни қул қилиб олишга бизнинг ҳаққимиз бор. Европа халқлари Американинг туб аҳолисини йўқ қилишгандан кейин уларнинг олдида ушбу кенг майдонларни ўзлаштиришда Африка халқларидан фойдаланиш учун уларни қул қилиб олишдан бошқа танлов қолмади. Бошининг чўққисидан то оёғининг остигача қора бўлган бу халқлар фойдаланиладиган қуролдан бошқа нарса эмас. Қудрати улуғ Аллоҳнинг бундай қора танага шарафли жонни жойлаши мумкин

эмас». Уэбстер луғатидаги «қора» сўзининг маъносига қаранг: «Қора – ғоят жирканч, ифлос, ёвуз, офат сабабчиси».

Шунга асосланиб айта оламизки, ирқий дискриминация Ғарб сақофатида муқаррар ишдир. Шайх Тақийюддин Набахоний «Ислом низоми» китобида шундай дейди: «Инсон ҳаёт ҳақидаги тушунчаларига кўра ҳаётдаги турмуш тарзини шакллантиради. Масалан, инсоннинг ўзи ёқтирадиган шахс ҳақидаги тушунчалари унинг ушбу шахсга нисбатан қўллайдиган муомала тарзини шакллантиради. Шунингдек, унинг ўзи ёқтирмайдиган шахс ҳақидаги тушунчалари ҳам бу шахсга нисбатан қўллайдиган муомала тарзини белгилайди. Ўзи танимайдиган, у ҳақда ҳеч қандай тушунчага эга бўлмаган бошқа бир шахсга нисбатан қўллайдиган муомалада ҳам инсондаги тушунчалар асосий ўринни эгаллайди. Демак, инсоннинг яшаш тарзи унинг тушунчаларига боғлиқдир». Бу жумла Америка жамиятидаги ирқий дискриминациянинг воқелигини ифодалаб беради. Америкаликлар турмушидаги ирқий дискриминация Америка жамиятида чуқур ўрнашган тушунчаларга боғлиқдир. Улардаги ирқчилик нотўғри хатти-ҳаракатгина эмас, балки, мустаҳкам ўрнашган тушунчадир.

Америкада юз бераётган воқеалар нотўғри сиёсатнинг ҳамда жиноятчилар жинояти ва ҳукмдорлар бузғунчилигининг натижасигина эмас, балки, мафқуранинг яроқсизлиги натижасидир. Қулаш арафасида турган бу мафкура ички ва ташқи муаммоларга учрамоқда. Ташқи муаммо коронавирус тарқалиши ва халқаро можаролар бўлса, ички муаммо оқ танлилар билан бошқа ирқлар ўртасидаги ирқий бўлиниш, бойлар билан бошқа одамлар ўртасидаги синфий бўлиниш ҳамда ўнгчилар билан сўлчилар ўртасидаги фикрий бўлинишдир. Америка ҳеч шубҳасиз капиталистик мафқурани кўтариб чиқаётган энг кўзга кўринган давлатдир. Бугунги кунда муаммонинг мафқуравий эканлигини америкаликларнинг ўзлари тан олишмоқда. Мана, Доналд Трампнинг ўзи: «Биз ғазабнок оломоннинг демократиямизни барбод қилишларига йўл қўймаймиз» – деди. Қўшма Штатлар кўчаларидаги намоийшчилар Трамп эътиқод қилган капитализмга эътиқод қилганлари учун у бу гапни айтди. Агар муаммо давом этиб кучайса, мафкура бутунлай барбод бўлиши мумкинлигини намоийшчилар ҳам билади.

Лекин бу – Америкада юз бераётган воқеалар Ғарб мафқураси ёки ҳазоратини қулатишга қаратилган, дегани эмас. Чунки намоийшчилар альтернатив мафкурага ёки бошқа низомга эга эмас. Ҳақиқий ўзгартиришни рўёбга чиқарадиган альтернатив

мафкурага мусулмонлардан бошқаси эга эмас. Бироқ, Америка коронавирус пандемиясидан, ирқчилик ва жамиятдаги бўлинишлардан келиб чиққан кетма-кет инқирозлардан азият чекапти. Агар коронавирус пандемияси унинг иқтисодини издан чиқарди, дейиладиган бўлса, иқтисод коронавирус пандемиясидан олдин издан чиққан эди. Коронавирус пандемияси фукарога хавф туғдираётган бўлса, ирқчилик ҳукмрон режимга хавф солмоқда. Биз бунга Америкада юз бераётган ҳодисаларда гувоҳ бўлмоқдамиз ва бу ҳодисалар ушбу жирканч ҳазорат завол топишининг даракчисидир.

Такийюддин Набахоний роҳимахуллоҳдан нақл қилинишича, Американинг парчаланиши учун учта омил етарлидир. Бу омилларнинг иккитаси ички омил бўлса, биттаси ташқи омилдир. Ички омиллар – оқ танлилар билан қора танлилар ўртасидаги ирқчилик, шунингдек, штатларнинг бўлиниб, мустақил бўлишга уринишидир. Ташқи омил эса, долларнинг ўз мавқесидан тушиб, маҳаллий валютага айланишидир. Америкада бугунги кунда юз бераётган воқеалар бу турдаги воқеларнинг биринчиси ҳам, охиригиси ҳам эмас. Такийюддин роҳимахуллоҳнинг сўзлари илму идрокка асосланиб айтилган сўзлардир. Чунки у – юз бериши ва ушбу буюк давлатнинг вужудига хавф солиши мумкин бўлган омилларни айтди. Биз бугунги кунда ушбу омиллардан бирининг, яъни ирқчиликнинг фаоллашганига гувоҳ бўлмоқдамиз.

Келинг, ирқчиликнинг оммавий ахборот воситаларида ёритилмайдиган бошқа бир кўринишини кўриб чиқайлик. Америкада оқ танлиларнинг тоза, ривожланган кварталлари мавжуд. У ерда қора танлиларнинг учинчи олам давлатларидаги харобазорларни эсга соладиган кварталлари бор. Шунингдек, оқ танлиларнинг фарзандлари учун махсус мактаблар, қора танлиларнинг фарзандларига хос мактаблар бор. Ишсизлик нисбати ҳам қора танлиларда оқ танлилардагидан уч баробарга кўп. Америка ўзининг эркинлик, адолат ва тенг ҳуқуқлилиқ каби шиорлари билан мақтаниб келаётган бўлсада, оқ танлиларда қора танлиларга нисбатан чуқур илдиз отган ирқчиликни йўқ қила олмади. Американинг оқ танли фукароси қачон қора танли фукарога дуч келса, унга нисбатан ирқчиликни намоён қилиш имкониятини қўлдан бой бермайди. Америка жамияти азият чекиб келаётган бошқа муаммолар келиб чиқишининг асосий сабабчиси ирқчилик назариясининг мавжудлигидир. Шунинг учун қора танлилар жамиятида қашшоқлик, ишсизлик, илмий савиянинг пастлиги, жиноий тўдаларга қўшилиш ва гиёҳванд моддалар

савдоси билан шуғулланиш ҳолатлари кўп учрайди. Чунки уларнинг турмуш шароити паст бўлиб, оғир қашшоқликда ва изоляцияда яшади. Қора танлилардан айбсиз кишиларнинг ўлдирилиш ҳолатлари вазиятни янада мураккаблаштириб, уларни оқ танлилардан кўра кўпроқ ирқчига айлантириб қўймоқда. Чунки, қора танлилар ҳам ўша жирканч капиталистик система ичида яшайдилар. Ушбу ирқий дискриминация капиталистик мафкура тобутига қоқиладиган навбатдаги мих бўлиши ҳам мумкин.

Қора танлилар ва бутун инсоният учун фақат Ислондагина нажот бор. Ғайримусулмонлар ирқий дискриминация ҳукмрон бўлган вазиятни тубдан ўзгартириш имкониятига эга эмас. Фақат Ислонгина араблар билан ажамлар ўртасида адолатни ёяди, оқ танли билан қора, сариқ ва қизил танлилар ўртасидаги фарқни йўқ қилади. Пайғамбарлар саййиди Муҳаммад ﷺ Макка фатҳ қилинган куни Билол Ҳабашийга ҳурмат кўрсатиб: **«Қир эй Билол, сендан бошқа бирор бир киши Каъбанинг ичида мен билан бирга намоз ўқимайди»**, дедилар. Ислон барча халқ ва ирқлар ўртасини ажратмасдан уларни ўз дошқозонида эритиб тоблаяди. Гарчи биз бугунги кунда аянчли қоқоқликни бошдан кечираётган бўлсак-да, бунинг таъсирини ҳамон ҳис қилмоқдамиз. Ғарбда қора танлилар бошдан кечираётган дискриминация уларни мусулмонлар билан ҳамдарад бўлишга, ўз жамиятларига яқинлашишдан кўра мусулмонларга яқинлашишга ундади. Ғарб мусулмонларни ўз жамиятларига ассимиляция қилиш учун турли макрларни ишга солган бўлса-да, у бунга эриша олмади. Аксинча, Ғарб қора танлилар орасидаги ўз тарафдорларини йўқотди. Чунки, мусулмонлар Америка жамиятидаги ғайримусулмонларни, шу жумладан, қора танлиларни ўзларига жалб қилдилар. Гиёҳвандлик айби билан қамоққа олинган қора танлиларнинг кўпчилиги қамоқдан мусулмон бўлиб чиқмоқда. Чунки, улар Ислон ғоялари учун қамоққа олинган мусулмонлар билан ҳамсухбат бўлиш имконига эга бўлмоқдалар.

Ғарб ҳазорати туғёнга тушиб, зулм қилган, сўнг Аллоҳ уларни йўқ қилган ҳазоратларнинг биринчиси эмас.

﴿فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ﴾

«Бас, уларга осмон ҳам, ер ҳам (аза тугиб) йиғлагани йўқ ва уларга (тавба-тазарруъ учун) муҳлат ҳам берилмади!» [Духон 29] Ғарб ҳазорати олдинги ҳазоратлар каби ўзини асрлар давомида сақланиб қоламан деб ўйламоқда. Шу боис, у ўзининг давомий сақланиб қолишини кафолатлаш учун кенгайишга ва бошқа

юртлар устидан мумкин қадар кўпроқ ҳукмронликни ўрнатишга ҳаракат қилмоқда. АҚШ сенатида Индиана штати вакили бўлган Альберт Беверидж айтган куйидаги сўзлар Америка мутакаббирлигини очиқ ифодалайди: «Тартибсизлик бўлган жойда тартиб ўрнатишимиз учун Аллоҳ бизни бутун дунёга устоз қилди. Қари ёввойи халқларни бошқариш имконига эга бўлишимиз учун бизни бошқарувга лойиқ кўрди. Агар ушбу куч бўлмаса бутун дунёни ёввойилик ва зулмат қамраб олади. Бутун дунёни ўзини янгилаш сари етаклашимиз учун Аллоҳ Америка халқини бошқа халқлардан ажратиб танланган халқ сифатида танлади». Американинг собиқ давлат котибаси Мадлен Олбрайт ўз интервьюларининг бирида: «Бу борлиқда ягона буюк куч Қўшма Штатлардир» – дейди.

Собиқ давлат котиби Колин Пауэлл 11 сентябр воқеаларидан кейин шундай дейди: «Биз бугунги кунда буюк кучмиз. Биз бугун халқаро саҳнадаги асосий ўйинчимиз. Биз бугун бутун дунёдан жавобгар эканлигимиз ва бутун дунёни қамраб олган манфаатларимиз ҳақида ўйлашимиз керак». Биз булардан англаб етамизки, Трамп ўзини катта олган Америка сиёсатчилари биринчиси эмас. У бир неча кун олдин: «Биз ғазабнок оломоннинг демократиямизни барбод қилишларига йўл қўймаймиз» – деб айтиши билан, Фиръавннинг:

﴿قَالُوا إِنَّ هَذَيْنِ لَسَدَجِرِينَ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْنَى﴾

«(Сўнг) айтдилар: Албатта бу иккови (яъни Мусо ва Ҳорун) ўз сеҳрлари билан сизларни ерингиздан чиқармоқни ва юксак йўлингизни (яъни динингизни) йўқотмоқни истайдиган сеҳргарлардир» [Тоҳа 63]

деб айтган сўзларини ёдимизга солади. Мутакаббирлик ва Парвардигордан ва одамлардан ўзини катта олиш ҳар бир замон ва макондаги тоғутларнинг хусусиятидир. Куръон Каримда келишича, Фиръавн шундай дейди:

﴿مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾

«Мен сизларга фақат ўзим раъй қилаётган нарсани (яъни Мусони ўлдиришининг маслаҳатинигина) кўрсатурман ва мен сизларни фақат тўғри йўлга етакларман» [Ғофир 29]

Кўрфаз уруши пайтида Оқ Уйнинг расмий воизи: «Биз нефтни араблар ерига жойлаган Худонинг хатосини тўғрилагани келдик» – деган эди. Келинг, Ал-Ваъй журналидаги Америка ҳазорати

хақиқатини сифатлаб берган мақоладан иқтибос келтириб ўтай. Бу мақолада шундай келади: «Америка ҳазорати ташқи кўриниши қараган кишини мафтун қилиб қўядиган улкан дарахтга ўхшайди. Бирок, унинг бу кўриниши алдамчи бўлиб, ичида қурт-қумурскалар яшайди ва улар унинг танасини, томирларини, шохлари ва баргларини кемиради. Бу ҳазорат ўзи дунёга келтирган инкирозлар бўронига учраганида қулайди. Кейин, Ғарбнинг ўзи уни ўз оёғи билан депсаб яксон қилади. Америка жамиятида бу ҳолат бугун юз бермасада, Аллоҳ хоҳласа яқинда юз беради...». Мақолада яна шундай келади: «Америка сақофати мустаҳкам пойдевори бўлмаган бинога ўхшайди. У ўзини бироз тўхтатиб, ўзи асосланган ахлоқий нормаларни ва ижтимоий меъёрларни қайта кўриб чиқишга муҳтож. Америкалик муфаккирлардан бири ўзининг қуйидаги сўзлари билан нақадар ҳақ гапни айтган: «Агар биз онгли равишда иш тутмасак, тарих бизни инсонни ойга кўтарган, юлдузлар урушида биринчиликни қўлга киритиш учун курашган ва бир вақтнинг ўзида ботқоққа ботган авлод сифатида эслайди».

Эй мусулмонлар, Ғарб сақофатига алданганлар учун уни, унинг мафкураси ва ҳазоратини рад этиш вақти келди. Улар англаб етиши лозимки, уларнинг нажоти Исломи татбиқ қиладиган адолатли давлатдадир. Зеро, бу давлат уларни ҳам, бизни ҳам азиз қилади ва бизни Аллоҳ Қуръонда сифатлаган энг яхши умматлик мақомига қайта олиб чиқади.

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ﴾

«Одамлар учун чиқарилган Умматларнинг энг яхшиси бўлдингиз» [Оли Имрон 110]

Бошқалардан олдин ўз қавмига турмуш аччиқлигини ва зулми тотдирган Ғарб ҳазоратига яна кўпроқ ойдинлик киритиш даъватни етказувчи сифатида бизнинг вазифамиздир. Бу йўлда Аллоҳ бизнинг кўмакчимиздир. □

**ҒАРБ ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ТОМОНИДАН
ИСЛОМИЙ ҲАЗОРАТНИНГ БУЗИБ КЎРСАТИЛИШИГА ЁЛҒИЗ
ХАЛИФАЛИК ЯКУН ЯСАЙДИ**

Абдуллоҳ Қози – Яман

Ислом ва мусулмонлар дуч келаётган таҳқирлашлар бошқа дин, сақофат ва халқлар тарихида деярли учрамаган. Шунинг учун биз муболағасиз айта оламизки, агар бу мунтазам таҳқирлашлар бирор ҳазорат, ёки сақофат, ёки динга қарши қаратилганда, улар йўқ бўлиб кетган ва ундан асар ҳам қолмаган бўлар эди. Эҳтимол, оммавий ахборот воситаларида Ислом ва мусулмонлар ҳақида тарқатилаётган хабарларни кузатган киши, исломий ҳазоратнинг бузиб кўрсатилиши бир неча кўринишларда бўлишини пайқаган бўлса керак. Бу кўринишлар Ислом ҳақида нотўғри тасаввур беришда ҳамда ғарблик инсон қалбига Исломга қарши адоват уруғини экишда оммавий ахборот воситалари қай даражада рол ўйнашини кўрсатиб беради. Бу кўринишлар қуйидаги нуқталардан ташқарига чиқмайди:

- **Ислом зўравонлик, террор ва қотиллик динидир.**
- **Ислом қилич кучи билан тарқалган, унда қаноат ва фикр юртишга ўрин йўқ.**
- **Ислом ибтидодий, қоқоқ ва шахвоний дин.**
- **Ислом аёл кишини камситади, унга зулм қилади ҳамда аёл билан эркекни тенг кўрмайди.**
- **Исломий жамият ёввойи ва қоқоқ жамиятдир.**
- **Ислом дин қонунларини бузган кишиларни қатл қилишга буюради.**
- **Ислом қонун ва низомлари (ҳад ва жазо чоралари) шафқатсиз бўлган диндир.**
- **Ислом аёл кишига бир қанча чекловлар қўйган ва уни жамиятдан узоқлаштириб юборган.**

Ғарчи ғарбликлар қалбидаги Исломга қарши адоват бошқа ташкилот ва манбалар томонидан пайдо қилиниб кучайтирилсада, оммавий ахборот воситалари бу адоватнинг шаклланишига ҳисса қўшадиган энг хатарли институт ҳисобланади. Чунки медиа институтлари ҳамда уларнинг таъсир кучи ва имкониятлари кенг бўлиб, хитобни омманинг эътиборига ҳавола этади, натижада ғарбликлар ундан таъсирланади. Бу эса, ғарбликлар назарида исломий шарққа нисбатан хато тасаввур ва салбий таассуротни пайдо қилади.

Албатта Ғарбнинг барча ахборот воситалари мусулмонлар ҳақида салбий суратни пайдо қилиш ва тарқатишда муштаракдирлар. Бунда газета, радио, телевидение, кино, интернет ва бошқаларнинг фарқи йўқ.

Биринчи: Кино индустрияси:

Назорат остидаги ахборот воситалари фикрни чиройли қилиб кўрсатиш ва қаноат ҳосил қилдиришда улкан қудратга эга. Ҳозирги кунда кино индустрияси жамоатчилик фикрини шакллантиришга ҳисса қўшадиган энг муҳим воситалардан бири ҳисобланади.

Ғарчи кинода кўрсатилаётган нарсалар қуруқ ва хаёлий сафсата ҳамда Ғарбнинг сақофий ва идеологик манфаатларига хизмат қиладиган адаштиришдан иборат бўлса-да, жамоатчилик фикрига таъсир қилиш ҳамда турли кўринишларга алоқадор ахлоқий кадриятлар ва ўлчовларни шакллантиришда у муҳим ўринга эга.

Иккинчи: радио ва телевидение:

Шубҳасизки, айрим радио телеканалларни қузатган киши у ердаги манзара кинодагидан фарқ қилмаслигини билади. Ҳолбуки, исломий уйғониш охириги пайтларда турли Ғарб доиралари эътиборини ўзига тортди. Натижада, бу вазият Ғарб медиасининг шу юрлардаги исломий ҳаракатлар, хусусан, моддий ишлар билан шугулланадиган ҳаракатларга қарши янада марказлашишига олиб келди. Дарҳақиқат, медиа исломий таълим-тарбияда қотиллик, вайронагарчилик ва кўпорувчилик амалиётларига тарғиб қилинади дея ахборот тарқатди.

Фаластиндаги жиҳодий ҳаракатлар ва босқинчи сионист вужуди ўртасидаги курашни ёритувчи аксар Ғарб радио ва телевизион каналларда мана шундай ғаразли йўналиш бор эканини кўрамиз. Зеро, бундай медиа Фаластинликларга нисбатан қанчалар ваҳший қирғинлар амалга оширилаётганига қарамай жабрланувчилар портретини кўрсатишдан тўхтамайди. Аммо ўз ерлари ва кадриятларини ҳимоя қилаётган фаластинликлар қон тўкишга ташна террорист сифатида кўрсатилади. Шунингдек, (Исроил) ўз халқини ҳимоя қилиши учун уларни йўқ қилиши лозим дея уқтирилади. Шунинг учун Ғарбдаги радио ва телеканаллар Исломни зўравонлик ва террорга боғлаб кўрсатади.

Учинчи: газета ва журналлар

Биз бу ерда Ғарбда чиқадиган газета ва журналларда «исломофобик» йўналиш борлигига далолат қилувчи айрим мақола ва муқовалардаги сарлавҳаларга ишора қилиш билан чекланамиз. Масалан:

- «Исломиё нафрат илдиэлари»;
- «Ёрилиши мумкин бўлган Ислом бомбаси»;
- «Хитой ҳам Ислодан саросимада» каби мақолалар.

Айрим чет эл газета ва журналларида мусулмонлар ва яхудийлар ўртасидаги алоқа ҳақида ёзилаётган нарсаларни кузатган киши уларни ушбу босқинчи вужудга тарафдор эканини кўради. Шунингдек, исломиё жамият ҳақида хунук сурат таркатаётганини билади. Ғарбда чиқадиган газета ва журналларда босқинчи сионист вужудни қуйидаги тарзда тасвирлайди:

- У мустақил давлат бўлиб, бор бўлишга тарихий ҳаққи бор.
- У ҳазорий, тарихий ва сақофий жиҳатдан Ғарб вужудига боғлиқ.
- Унинг мусулмонларга қарши амалга ошираётган урушлари (ўзини ҳимоя қилиш учун олиб борилаётгани эътиборидан) маънавий ва инсонийлик жиҳатидан мақбулдир.

Доверти ва Уорден исмли экспертларнинг «Нью-Йорк Таймс», «Вашингтон Таймс», «Кристиан Сайенс монитор» ва «Уолт стрит журнал» газеталари бош мақоласида қилган таҳлилларини мисол қилса бўлади. Бу газеталардаги умумий йўналиш шундан иборатки, улар (Исроил)ни тажовузкор араб давлатлари томонидан қуршаб олинган давлат сифатида ёритади. Шунингдек, унда барча жиҳатдан ўраб турган мутаассиб душманларга қарши курашаётган ушбу (бечора) давлатга ҳамдардлик қилиш учун кучли илҳомлантириш бор.

Тўртинчи: ташвиқот ва эълон:

Ақсарият мусулмонлар Ғарб медиаси исломиё олам ҳақида таркатаётган салбий сурат фақатгина газета ва журналларга чекланиб қолмагани, балки реклама ва эълонлар майдонини ҳам қамраб олганини билмайдилар. Зеро, товар ва хизматлар мусулмонлар ва уларнинг эътиқодларини масхаралаш орқали тарқатилади. Бу эса, Ғарбнинг Ислом ва мусулмонларга қарши медиа вакиллари тасодифий кишилар эмас, катта эътибор билан ўргатилган кишилар эканини англатади. Эҳтимол, реклама ва эълонларнинг таъсири кинофильм, телевизион дастур ва матбуот баёноти каби материалларидан кам эмас. Бу шубҳасиз қуйидаги бир неча сабабларга бориб тақалади:

- Албатта рекламада қўшиқ, мусиқа, таъсирли овозлар ва алдовчи ҳаракатлардан фойдаланилади. Шунингдек санъат, ва кино юлдузларига суянади, бу эса, уларнинг таъсир ва кўламини оширади.

- Реклама хабарлари кўпинча қисқа тушунтириш ва ягона мақсадга қаратилган бўлади ҳамда улар тинмай такрорланиши билан ўзгачадир. Бу эса, уларни тингловчининг хотирасига муҳраб қўйилишини осонлаштиради, натижада тингловчи уни эсидан чиқармайдиган бўлади.

- Кўпинча реклама материаллари кучли вазнга эга ахборот ташкилотлари йўналиши бўйича юради. Бу эса, ўша материаллар билан шуғулланувчилар кўп эканини англатади.

Ғарб медиасидаги тижорат рекламаларида мусулмонларнинг таҳқирланиши тўхтовсиз давом этаётганига қарамай, бу соҳада олиб борилган тадқиқотлар деярли йўқ. Бу эса, ушбу мавзуга жиддий эътибор бериш лозимлигини талаб қилади. Токи, биз учун ушбу ҳодисаларга ташхис қўйиш ва уларга нисбатан тўла ва умумий муносабат билдириш мумкин бўлсин. Ғарбнинг айрим ахборот воситаларида тарқатилаётган нарсани кузатган киши кўплаган ташвиқот кўринишларига гувоҳ бўлади. Бу ташвиқотлар Ғарбнинг Ислом ва мусулмонларга нисбатан душманона қарашини акс эттиради.

Бешинчи: карикатуралар:

Аксарият одамлар Исломни таҳқирлаш Данияда чиқадиган «Jullands Posten» газетасида 2005 йили карикатура расмларидан фойдаланиши билан бошланди деб тушунишади. Бу тушунча хатодир. Чунки Ғарбдаги Ислом ва мусулмонларни таҳқирлаш амалиётида карикатурадан фойдаланиш бундан бир неча йиллар олдин бошланган. Ушбу мавзуни – айниқса охириги пайтларда – кузатган киши айрим Ғарб ахборот минбарлари томонидан мусулмонларнинг туйғуларини таҳқирлаш ва уларнинг кадриятларини пастга уришга катта эътибор бераётганини кўради.

Бу рассомлар кўпинча Ғарбдаги Исломда таҳдид ва хатардан бошқасини кўра олмаслик касалига чалинган воқеликдан илҳом олади. Бу воқелик Ғарбга ўрта асрлардан мерос бўлиб, унда черков фикрини сайқаллаш мавжуддир. Дарҳақиқат, черков дин арбоблари ҳар қандай йўллар билан Европани Исломдан ва Исломни Европадан узоқлаштиришга ҳаракат қилишди ҳамда Ислом ва унинг Пайғамбари ﷺ ҳақида ҳақиқатдан йироқ хурофотларни тарқатишди. Бу даврга келиб шарқшунослик мактаби ҳам исломий шарқ тарихи ва ҳазорати ҳақида ўз захрини сочди. Аммо ушбу масаладаги энг хатарли учинчи кутб, яъни аввалги икки кутбдан қаттиқ таъсирланган медиа исломий Шарқ ҳақидаги қора тасвир пайдо қилишда уларга ҳисса қўшди.

Бу таҳқирлаш Ғарб юртларида конституция томонидан кафолатланган фикр эркинлиги даъвоси остида амалга оширилмоқда. Лекин воқелик шуни кўрсатмоқдаки, анавилардаги фикр эркинлиги иккиламчи стандарт сиёсатига бўйсунмоқда ва Ғарб фақат Ислом динидан нафратланмоқда. Бугунги асрдаги фикр эркинлиги бошқа соҳалардан кўра кўпроқ медиа фаолияти соҳасида кўринмоқда. Чунки расом ва журналистларга эркинлик берилиши натижасида турли халқлар, айниқса, араб ва мусулмонларнинг диний, маънавий ва ҳазорий ўзлигини таҳқирлашмоқда.

Дарҳақиқат, Исломга қарши тушунчалар Европадан салибчилик нишонини кўтариб келган босқинчилар зехнида пайдо бўлди. Аммо Араб ярим оролида исломий ақида пайдо бўлиши билан унинг кунни тугаганига олти аср бўлган эди. Европадаги Бағдод ва исломий Андалусияни билган олий табақани истисно қилганда, Европанинг кўпчилик аҳолиси ушбу ақиданинг тараққиёти ҳамда унинг ютуқлари ва кўринишларидан хабардор эмас эди. Бу нарса европаликларни мусулмонлардан ажаблантирган бўлса, шу билан бирга мусулмонлар эришган ва Европанинг чеккасида жойлашган Пирения ярим оролида гуллаб яшнаган ҳазоратлари даврида ундан фойдаланган ютуқларига гина ва ҳасад қилишди. Бу нарса папа Орбан иккинчининг 1095 йили сўзлаган нутқида аниқ намоён бўлган эди.

Орбан иккинчи нутқида мусулмонларни ер-у осмонлар роббисига ибодат қиладиган кишилар дея сифатлаб, улар билан ярашиш ва уйғунлашиш оҳангида гапириши лозим эди. Лекин у мусулмонларни бутларга ибодат қиладиган, мўминларни азоблашдан тортинмайдиган ва ерларни қонуний эгаси бўлмиш масиҳийлардан тортиб олган босқинчи ваҳшийлар дея сифатлади...

Албатта маълумотлар инсонга таъсир қилади. Чунки инсон фикрлашда уларга муҳтож. Инсон фикрлаш жараёнида маълумотларни воқега боғлайди ва у ҳақда ҳукм чиқариш учун маълумотларни ҳис органлари воситасида мияга кўчиради. Ахборот воситалари эса, одамларнинг фикрлашига таъсир қилиш учун тўғри ёки нотўғри бўлишидан қатъий назар ҳар қандай маълумотларни тарқатади. Ахборот воситалари маълумот тарқатиш билан чекланмай, уларни ҳақиқатни акс эттирмайдиган суратда беради ва бунинг таъсири кўпроқ бўлади. Бундан ҳам хатарлиси мавзу ҳақида адаштирувчи фикрларни беради. Натижада одамлар уни олиб уларнинг кўпчилиги ундан таъсирланади. Шунингдек, муайян жамоатчилик фикрини пайдо

қилиш учун маълумот ва фикрларга қаноат ҳосил қилдирадиган пухта услублардан фойдаланади.

Шунинг учун ахборот воситалари хабарларни ҳеч нарсага аралашмай, куруқ ўзини мавзу шаклида тарқатиб, одамларни фикрлашларига ташлаб қўймади. Балки улар ортида турган давлатлар ҳамда хўжайинларининг кўрсатмалари билан юрадилар. Уларнинг хўжайинлари кофир бўладими, малайми ёки ёлланмами бундан катъий назар Исломига қарши курашмоқдалар.

Шундан хулоса қилиш мумкинки, Ғарб ахборот воситалари исломий юртлардаги ахборот воситаларини бошқаради. Шунингдек, улар Исломи, унинг даъватчилари ва уни маҳкам тутганларга қарши курашади. Ўзи тарқатаётган хабарларда ёлғон ва хато маълумотлардан иборат заҳарни беради ва ҳақиқатларни бузиб кўрсатади. Уларни бир жиҳатини ёритиб бошқа жиҳатини эътиборсиз қолдиради ёки ҳақиқатларнинг ярмини тарқатади. Шунингдек, бир жиҳатини ёритаётганда адаштириш, хиралаштириш ва бўяш каби ишларга суянса, бошқа жиҳатини хунук қилиб кўрсатади. Ёки бир жиҳатига эътибор қаратиб, бошқа муҳим жиҳатидан эътиборни буради. Мусулмонларни, айниқса, исломий бошқарувни тиклаш учун ҳаракат қилаётганларни хунук қилиб кўрсатиш учун турли исми ва лақаблар билан айблади. Улар бу ишларнинг барчасини ушбу урушда ўзларига манфаат келтирадиган тарзда амалга оширади.

Ғарб тарихчилари салиб урушларида ўз халқларининг қандай адаштирилгани ҳақида ёзишган. Чунки Ғарб давлатлари мусулмонларни қасдан бутпараст, ваҳший ва Байтул Мақдисни ахлатхонага айлантирган кимсалар деб сифатлашди. Уларнинг роҳиблари ташвиқот олиб борар экан, ёлғонга суянди ҳамда черков билан иттифоқ тузган золими подшоҳларига бўйсунилари учун халқларни гижгижлади.

Кино индустрияси билан бирга радио, телевидение, интернет, электрон алоқа воситалари кашф қилинган, иш янада пухталашди ва программа асосида юргизиладиган бўлди ҳамда жирканч тусга кирди. Чунки хабар ва тасвирлар тўғри бўлса-да, адаштирувчи фикрларни ўз ичига олган эди. Уларда ахборот агентликлари ва ахборот воситалари пайдо бўлди ва ишончга сазовор бўлиб қолди.

Исломи ва мусулмонларни хунук кўрсатишда таъсирли роль ўйнаши учун кино, программа, сериаллар ва интернет видеоларидан фойдаланишди. Бунда Исломи ва мусулмонларни ҳазорат нималигини билмайдиган, аёлларни хорлайдиган ваҳший қотиллар ва жоҳил мутаассиблар деб

тасвирлашди. Уларнинг шакли жирканч, қиладиган ишлари разиллик, либослари ифлос, фикрлари саёз, қариялари ва бой етакчилари аёлларга ўч ва аёллар билан савдо қиладиган, динлари хурофот, пайғамбари аёлларга хуштор, халқлари қашшоқ ва қокок, турли касалликларга чалинган деб тасвирлашди. Шунингдек, Исломга алоқадор нарсалар ҳақида шак-шубҳа ва хавф уйғотишди. Ғарбликлар ва уларнинг илмоний ва демократлардан иборат малайларини эса тинчликпарвар, маданиятли ҳамда инсон ва аёлларни ҳурмат қиладиган, бойликни қандай сарфлашни биладиган, муаммоларни ҳикмат, ақл, фикр ва хотиржамлик билан муолажа қиладиган кишилар сифатида тасвирлашди. Шунингдек, уларни фойдали ечимларни чиқарадиган, ёрқин фикрлайдиган, заифлар, аёллар ва болаларни озод қиладиган, муҳтожларга ёрдам берадиган, ёмонликка қарши курашадиган ва инсониятга яхшилик олиб келадиган кишилар дея сифатлашди. Голливуд фильмлари ҳамда Америка ва Ғарбда ишлаб чиқилган бошқа фильм ва сериаллар айнан мана шу нарсани тарғиб қилади.

Улар турли истилоҳларни қабул қилдилар. Масалан саксонинчи йилларда Ислом учун ҳаракат қиладиганларни ақидапарастлар ва исломий фикрни ақидапарастлик деб аташди. Лекин улар бу ишда муваффақиятга эришмади, чунки бу сўзнинг мусулмонлардаги воқеси ғарбликларникидан фарқ қилади. Ғарбликлар бунини Масихнинг оддий ва бошланғич ҳаётига қайтиш ҳамда ҳар қандай маданий шаклдан бош тортиш деб тушунишади. Улар бунда муваффақият қозона олмагач, ўз курашларини кучайтириш учун Исломни терроризм ва қаттиққўлликка боғлашди.

Дарҳақиқат, Франция президенти Макрон 2018 йил Франциянинг Ислом ва мусулмонларга қарши адоватини тан олиб шундай деди: «Исломда адоват ва қаттиққўллик мавжуд бўлиб, бу бизнинг эркин давлат ва эркин жамият сифатидаги қонунларимизга шубҳа уйғотади. Бизнинг давлат ва жамиятимиз асослари диний характердаги таълимотларга бўйсунмайди». Макрон бу сўзларни мусулмонлар Ғарбнинг мунофиқлиги ҳамда эркинлик ва тенглик ҳақидаги даъволарида ёлғончилигини англашгач, шунингдек, Ғарб мусулмонларни эркинликдан тўсиб, Ислом ва мусулмонларга адоват қиладиганларга эркинлик бераётганини кўришгач айтган эди.

Улар айрим мусулмонлар амалга оширадиган қуролли ҳужумлардан ҳам фойдаланишди. У ҳужумлар исломий юртлардаги мустамлакачиға қарши амалга ошириладими ёки ғарбликларнинг ўз ҳовлисида мустамлакачиға қарши амалга

ошириладими фарқсиз эди. Мустамлакачи давлатлар ва уларнинг малай режимлари кўпинча ҳужумлар ва портлашларни уюштириб, Исломни бузиб кўрсатиш ва унга амал қилаётганларга қарши курашни оқлаш учун бу ишларни мусулмонга боғлайдилар. Бу эса, уларнинг Исломни бошқарувга қайтиши олдини олиш, мусулмонларнинг уйғонишини тўхтатиш ва Ислом ҳақидаги назарияларини таъкидлаш учун бўлган урушида ахборот воситаларига материал бўлади. Албатта биз кўриб турибмизки, оламнинг барча давлатлари Исломга қарши курашда (террор)ни баҳона қилиб олишган ва барча ахборот воситаларини шу йўлда ишлатади. Улар ўз режимларини халқ кўзғолонларидан ҳимоя қилишни исташади. Улар одамларни кўзғолонларга Ислом ундаётгани ҳамда одамлар ўзлари дуч келаётган зулм, репрессия ва хўрлашлардан халос бўлиш учун Исломни татбиқ қилишга ҳаракат қилаётганларини билишади.

Мана масалан АҚШ давлат котиби Помпео 2019 йил 10 январда Мисрга қилган ташрифи чоғида Америка Мисрнинг золим ҳокими Сисийни Исломга қарши курашида қўллаб-қувватлашини айтди. У «Америка Ўрта Шарқдаги барча дўстларимизга хатар туғдираётган (террор)га қарши курашда Миср билан бирга, чунки радикал Исломнинг хатари ҳақиқийдир», деди. Демак, Исломга қарши кураш айрим қуроли ҳужумлар сабабли эмас, балки улар Исломни ўзлари ва уларга малай режимларга хатар деб ҳисоблашгани ҳамда Ислом бошқарувга қайтса, минтақани уларнинг ифлослигидан тозалаши ва улар минтақа бойликларини ўғирлашдан маҳрум бўлишларини билганлари туфайли бўлмоқда.

Жамиятларнинг вазияти ва замонавий ихтиролар туфайли электрон алоқа воситалари одамларнинг ҳаётида, уларни маълумотлар билан таъминлашда ва уларга таъсир ўтказишда муҳим роль ўйнайдиган бўлиб қолди. Шунинг учун уларга эътиборсиз қараб бўлмайди, балки (Вожиб нима билан адоғига етса, ўша нарса ҳам вожибдир) қондасига мувофиқ уларни ишлатиш фарздир. Хусусан душманлар Ислом, мусулмонлар ва унга амал қилувчиларга қарши курашда ундан фойдаланмоқда ва Аллоҳнинг нуруни ўчирмоқчи бўлмоқдалар. Шундай экан, имкони борича шу нарсага эътибор қаратишимиз лозим. Токи, Аллоҳ кофирлар ва уларнинг дўстлари хоҳламасаларда, бизнинг воситамизда ўз нуруни ҳар тарафга ёйсин.

Маҳаллий, минтақавий ва халқаро аренада бўлаётган сиёсий ўзгаришларни ва жанг майдонларидаги воқеаларни кузатган ҳамда спутник каналлари, радио ва ўргимчак тўридаги ижтимоий алоқа

сайтларидаги хабарларни кузатган киши ҳайратдан ёқа ушлайди. Чунки улардан тўғри маълумот олиш қийин ва ўша маълумот асосида воқеликка нейтрал баҳо бериб бўлмайди. Ёки воқеликка баҳо бериш учун маълумот тарқатувчининг дунё қараши асосида эмас, балки воқелик қандай бўлса шундайлигича кўчириш имконияти йўқ. Бу воқелик сиёсий бўладими ёки иқтисодий бўладими ёки ижтимоий бўладими бундан қатъий назар, кузатувчи уни таҳлил қилиши, тушуниши ва у ҳақда хос нуқтаи назарини бериши мушкулдир.

Аммо бу ерда воқега баҳо бериш билан шахснинг ушбу воқеа ҳақидаги нуқтаи назари ўртасида катта фарқ бор. Чунки воқеа барча одамлар наздида бир хил таърифланади ва умумийдир. Аммо мана шу воқеа ҳақидаги нуқтаи назар шахслар, жамиятлар ва мабдалар орасида турличадир. Бу нарса мабда, жамият ва шахсларнинг ақидаси, мана шу ақидадан балқиб чиққан тушунчалар ва ундан туғилган ҳаёт тарзига қараб бўлади.

Ҳар қандай жамият ёки умматнинг сақофати уларнинг ўзларига хос бўлиши лозим. Чунки сақофат ўзига хос ақидаси бўлган мабдадан балқиб чиқади. Мабда эса, ундан тузум балқиб чиқадиган ақлий ақидадир. Жамият шахслар, фикрлар, туйғулар ва низомлардан таркиб топади. Демак, ушбу жамиятнинг фикрлари, туйғулари ва низомлари ўша жамиятнинг шахслари имон келтирган мабданинг ақидасидан бўлиши лозим. Балки ушбу жамиятнинг шахсларининг ақлия ва нафсияларида ўша фикрлар ва туйғулар бўлиши лозим. Шунингдек, ушбу мабданинг низомлари ўша шахсларга татбиқ қилиниши лозим. Ушбу мабданинг низомлари ижройи жиҳоз, яъни давлат орқали татбиқ қилинади, демак давлат учун одамлар устидан султони бўлиши керак. Лекин бу султон мутлақ бўлмайди, балки у мабданинг низом ва ҳукмларига бўйсунди ва муҳосаба назорати остида бўлади. Ушбу султонга имконият яратган жиҳат Уммат бўлиб, султон ўша Умматнинг вакили сифатида уларга мабданинг низом ва ҳукмларини татбиқ қилади. Ушбу низом ва ҳукмлар ҳокимият устунлиги билан таъминланган тақдирдагина фуқародан олдин ҳокимни тийиб қўйишга қодир кучга эга бўлади. Демак, низом ва аҳкомлар кучи ҳокимиятга боғлиқ бўлиб, уларнинг сақланиб қолиш кафолати одамларнинг уларга бўлган қаноати ва уларни маҳкам тутишидадир. Уларнинг фаолияти эса, тўғри татбиқ қилинишида.

Аслида мабда одамлар яшаётган воқенинг муаммоларига фойдали ечимлар беради. Лекин ушбу ечимлар турли муаммоларга йўлиқади. Улар икки хил бўлади:

Биринчиси: Умнат имон келтирган мабданинг ақидаси муолажа қиладиган муаммолар.

Иккинчиси: Билим ва мутахассислар муолажа қиладиган муаммолар.

Биринчи қисм ҳақида айтадиган бўлсак, уларни Умнат имон келтирган мабданинг ақидаси билан муолажа қилинади. Бунда муолажа Умнатнинг розилиги ва қаноати билан танланган ҳамда Умнатнинг вакили бўлган султон орқали амалга оширилади. Шунингдек, муолажа мабданинг ақидаси доирасида бўлади. Токи, муолажалар турли-туман бўлиб, келишмовчилик ва тортишув пайдо бўлмасин.

Иккинчи қисм эса, мутахассислар томонидан амалга оширилади. Бир шарт биланки, бу муолажалар Умнат қабул қилган мабданинг ақидасига зид бўлмаслиги лозим. Мана шу жойда ишларни ҳал қилиш, чиройли назорат қилиш ҳамда жамиятни парчаланиш ва қулашдан сақлашда Умнатнинг ноиби бўлмиш султоннинг нақадар аҳамиятли экани кўринади.

Бугун медиа ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ аҳамиятли бўлиб қолди. Чунки унинг воситалари, услублари ва тарқалиши кўпайди. Медиа бутун оламни кичкина қишлоққа айлантириб қўйди. Бунда у шахсларга хизмат қиладими ёки давлатларга бунинг фарқи йўқ. Шунинг учун воқеалар тўғрисида хабар бериш ҳамда маълумот ва ёзишмалар алмашишда медиага суйанмасликнинг иложи йўқ. Илмий техника қанчалар ривожлангани сари ишлар тез ва мукамал битмоқда. Шунингдек, кузатувчилар учун маълумотлар осон ва енгил етиб бормоқда. Бу хизматлар жиҳатидан. Медианинг фикрий ва сиёсий жиҳатдан ҳам аҳамияти катта ва у жамоатчилик фикрини пайдо қилишда гавдаланади. Шунинг учун биз мусулмонлар тўртинчи ҳокимият номли медианинг ҳақиқати, унинг хабарлар индустриясидаги роли ҳамда уни одамларга медиа устидан ҳукмрон бўлиб турганлар манфаатига хизмат қиладиган суратда тақдим қилинишини яхши тушунишимиз лозим. Аслида медиа воқеа ҳақида тўғри суратни тарқатиши лозим, бўлмаса алдов ва адаштириш бўлади. Дезинформация (нотўғри маълумотларни бериб чалғитиш) – одамларда ҳақиқатга зид тасаввурни пайдо қилиш учун адаштирувчи фикрларни ва нотўғри маълумотларни тарқатишдир.

Албатта Ғарб Исломга қарши курашдан чарчамайди. Ғарб мана шу курашни ўз манфаати томонга ҳал қилиш учун турли восита ва услубларни ишлаб чиқди. Умматнинг фикрлаши ва эътиборини ўз манфаатига буриш учун янги услуб ўйлаб топди ва бу йўлда миллиардлаган пулларни сарфлади. Бу ишда медиага юкланган вазифа одамларда Ислом ва унинг низоми ҳақида бузук раъйи ом пайдо қилиш билан бирга Умматни ҳақиқий ўзгартиришга олиб борадиган фикрлашдан узоқлаштириш бўлди.

Агар адаштирувдан огоҳ бўлинмаса, у Уммат ва унинг мабдаси ўртасида ёриқ пайдо қилади. Шунингдек, бошқа халқларни ҳақ динга киришидан тўсади. Биз буни бугун кўриб турибмиз.

Ислом давлатида медиа Ислом ва мусулмонларга хизмат қилиш учун бу соҳада давлат қабул қилган сиёсатга мувофиқ иш юритади. Ичкарида бир-бирини маҳкам ушлаган ҳамда ифлосини улоқтириб, софини олиб қоладиган исломиё жамият куришда хизмат қилади. Ташқарида эса, тинчлик ва уруш ҳолатида Исломни намойиш қилади, унинг улуғлиги, адолати ва қўшинининг кучини кўрсатади. Шунингдек, одамлар ишлаб чиққан низомларнинг бузуклиги, зулми ва қўшинининг заифлигини кўрсатади. Бу яқинда Аллоҳнинг изни билан тикланажак Пайғамбарлик минҳожии асосидаги иккинчи Халифалик давлатида рўй беради. □

Қуръонийлар – суннатга амал қилишни оғир кўриб, уни инкор қилиш ёки енгиллаштиришдан шифо излаган кишилардир. Бундай иш тутиш билан улар ўз заифликларини янада кучайтириб, ҳайратдан жар ёқасига келишди ва натижада жаҳолат ва залолат қаърига равона бўлишди. Қуръонийлар икки гуруҳга бўлинади: Биринчи гуруҳ суннатни очиқ инкор қилади, иккинчи гуруҳ эса суннатни парда ортидан инкор қилади.

Биринчи гуруҳ ҳақида айтадиган бўлсак, улар Муҳаммад ﷺ га итоат қилиш вожиблигини инкор қилиш орқали воқеий (Қуръон томонидан тасдиқланган) суннатни инкор қилишди. Шунингдек, нақл қилинган суннатларни уларнинг ровийлари, матнлари ва китобдаги рўйхатларини рад этиш орқали инкор қилишди. Улар шу каби аҳмоқликларни қилиб, шайтонга эргашганларидан кейин навбат Қуръонга келди. Натижада, Қуръон оятларини ҳужжатсиз таъвил қилишди ва ҳайратомуз ишларни амалга оширишди. Зеро, улар Суннатни ва Росулulloҳ ﷺ дан ибрат олишни инкор қилишган ҳамда ривоятларни рад этишган эди. Улар айрим ровийларни инкор қилишда қадимгиларнинг нақл қилган нарсаларини баҳона қилишди. Ҳолбуки, ўша қадимгилар уларда суннатни инкор қилиш учун қандайдир сабабни кўрмаган эдилар. Улар «Бизга Аллоҳнинг китоби кифоя қилади», дейишди. Демак улар Қуръонни тушунишда ўзлари хоҳлаганича иш тутадилар, ҳийла найранг қиладилар ва араб тилини пастга урадилар. Бу улар учун катта юк ва ташвиш бўлади. Улар Росулulloҳ ﷺ нинг суннати ўз замонига хос бўлган, биз учун шарт эмас, Қуръон эса бизнинг замон учун ва биз учун керак дейишади.

Аммо иккинчи гуруҳ суннатни Аллоҳнинг китобига зид деган даъво билан инкор қилишади. Улар – ҳадис Қуръонга зид келгани учун уни қабул қилмаймиз дейишади. Улар икки гуруҳ ичида хатарлироғидир. Чунки уларнинг даъволари қалбга яқинроқ ва қабул қилишга осонроқдир. Аммо уларнинг суннат ҳақидаги якуний сўзлари аввалги гуруҳнинг бошланғич сўзи билан бир хил. Чунки улар ҳақиқатда ҳадисни Қуръонга қарши қўймадилар. Лекин уни Қуръондан ўзлари хоҳлаган маънога бурадилар. Улар бошланишда одамлар билан тўқнашувга бормадилар, лекин охирида уларнинг ақллари билдирмай кириб оладилар.

Ҳа, бу қуръонийлар ва уларнинг даъвосидир. Аммо уларнинг бугун пайдо бўлишига келсак, улар аслида ўн тўққизинчи асрнинг бошларида Ҳиндистон ярим оролида пайдо бўлишди. Бу

ҳаракатнинг ноараб юртда пайдо бўлиши ўша даврга келиб бу қитъада араб тили заифлашган ҳамда мусулмонлар тарихида эгри-бугри таълимот ва миллатлар чиққан эди. Чунки араб тилининг заифлашиши фикрий ҳийла-найрангларнинг кўпайишига олиб келди. Исҳоқ ибн Иброҳим Ханзалий айтади: «Хуросон бидъат ва ёлғонда тенги йўқ уч кишини чиқарди. Улар Жаҳм ибн Сафвон, Умар ибн Сабиҳ ва Муқотил ибн Сулаймонлардир». Имом Абу Ҳанифадан шундай ривоят қилишган: «Бизга Шарқдан икки жирканч фикр кириб келди, худосиз Жаҳм ва шубҳали Муқотил».

Қуръонийлар ва уларнинг мақолалари бугун пайдо бўлган бўлса-да, исломий тарихда уларнинг ўлик илдизлари бўлиб, уни шарқшунослар тирилтирди. Улар бу илдизларга қайта жон бериб, мусулмон фарзандларини булғашди. Бундай илдизлар Росулulloҳ ﷺ даврида ҳам бўлган эди.

Абдурроҳман ибн Авф رضي الله عنه айтади: Мен Росулulloҳ ﷺ эшитган барча нарсани ёдда сақлашни хоҳлаб, ёзиб борар эдим. Лекин Қурайш мени бу ишдан қайтариб, айтдики: Росулulloҳ ﷺдан эшитган барча нарсани ёзаверасанми? Ахир у киши ҳам инсон, розиликда ҳам гапиради, ғазабланганда ҳам гапиради. Шундан сўнг ёзишдан тўхтадим ва бу ҳақда Росулulloҳ ﷺга хабар бердим. Шунда у киши оғзига ишора қилиб:

«أَكْتُبُ، فَوَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا خَرَجَ مِنْهُ إِلَّا حَقٌّ»

«Ёзавер, жоним қўлида бўлган зотга қасамки, бу ердан фақат ҳақиқат чиқади», дедилар. Абу Довуд ва бошқалар чиқарган, исноди саҳиҳ. Ўша илдизлардан яна бири Хаворижлар бўлиб, улар ҳам суннатни инкор қилган ва Исломни тушунишда ғаройиб ишлар қилишган эди. Улар ўзларининг ораларидаги суннатни нақл қилган кишиларни кофир деганлари учун суннатни инкор қилишди. Имом Шофеий ўзининг «Илм тўплами» номли китобида хабарларнинг барчасини инкор қиладиган гуруҳ ҳақида ва уларнинг айримлари яъни оҳод хабарларни инкор қиладиган гуруҳ ҳақида ёзган. Ўша илдизлардан яна бири Бишр Марийсийга нисбат бериладиган Марийсийлар фирқасидир. Бишр Марийсий ўз тобеларига шундай васият қилган эди: «Агар сизларга Қуръондан ҳужжат келтирсалар, уларни таъвил билан алданг, агар ҳадисдан ҳужжат келтирсалар, уни ёлғонга чиқаринглар». Шулардан аён бўладикки, қуръонийларнинг пайдо бўлиши ҳақ билан ботил ўртасидаги курашнинг бир қисмидир.

Пайғамбаримиз ﷺ у кишининг суннатини инкор қилувчилар чиқиши ҳақида башорат қилганлар. Миқдом ибн Маъд Яқриб Росулulloҳ ﷺдан ривоят қилади:

«أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ، أَلَا يُوشِكُ رَجُلٌ شَبَعَانُ عَلَى أَرِيكَتِهِ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ، فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحِلُّوهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ...»

«Огоҳ бўлингизким, менга Куръон ва унга ўхшаши берилди. Шундай замон келадики, унда қорни тўқ бир киши ўз тўшагига ўтириб олиб: Сизларга ушбу Куръон кифоя қилади, унда нима ҳалол қилинган бўлса, ҳалол денг, нима ҳаром қилинган бўлса, ҳаром денг дейди...». Росулulloҳ ﷺ қорни тўқ киши деганларида барча нарсаси етарли ва фаровон турмуш тарзи туфайли уйдан чиқмайдиган ва ўз тахминларига суяниб, илм изламайдиган кишини айтган эдилар. Хитобий айтади: «Ушбу ҳадисда шундай далил борки, унга кўра ҳадисни Куръонга таққослаб кўриш шарт эмас. Балки Росулulloҳ ﷺдан собит бўлган ҳар қандай нарса ўзича ҳужжат бўлаверади».

Аммо айримлар ривоят қилган

«إِذَا جَاءَكُمْ الْحَدِيثُ فَأَعْرُضُوهُ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ وَافَقَهُ فَخُذُوهُ...»

«Агар ҳадис ривоят қилсалар, уни Қуръонга таққослаб кўринг ва Қуръонга мос келса, уни олинглар...», ҳадиси асли йўқ ботил ҳадисдир. Закариё Сожий Яхё ибн Муиндан ривоят қилишича у киши: «Бу ҳадисни зиндиқлар ўйлаб топган» деган эди. Зиндиқлар қуръонийларнинг охириги фирқаларидандир. Улар ўз фикрларини қувватлаш учун Суннатнинг Қуръонга зид келиши тўғрисида ҳадислар тўқишган. Лекин улар ўзлари тўқиган ҳадислари Қуръонга зидлигига ақллари етмаган. Чунки Аллоҳ Таоло ҳеч қандай чекловсиз мутлақ ва мустақил равишда ўз Росулига итоат қилишга буюрган. Бу каби ҳадисларнинг санад жиҳатдан ҳеч қандай қиймати йўқ. Чунки уларнинг маъноси ботил ва ёлғондир.

Бу қуръонийлар ва уларнинг даъволарининг пайдо бўлиши ҳақидаги қисқача изоҳ эди. Аммо суннатни инкор қиладиган биринчи гуруҳ йўлига келсак – аслида ушбу мақола ўшалар ҳақидадир – у адаштирувчи ва шубҳа уйғотувчи йўлдир. Аллоҳ Таоло бу ҳақда шундай дейди:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿٦٠﴾ وَلِتَصْغَىٰ إِلَيْهِ أَفْعَادُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ﴾

«Шунингдек, ҳар бир пайгамбар учун инсу жин(дан бўлган) шайтонларни душман қилиб қўйдик. Улар бир-бирларини алдаш учун гўзал (ялтироқ) сўзлар билан васваса қиладилар. Агар

Парвардигорингиз хоҳласа, ундай қилмаган бўлур эдилар. Бас, уларни тухмат-бўхтонлари билан бирга тарк қилинг! Ундай сўзларга охиратга ишонмайдиган кимсаларнинг диллари мойил бўлиши учун ва ўша сўзларга рози бўлиб, ўзлари қилмоқчи бўлган гуноҳларини қилишлари учун (у шайтонлар васваса қиладилар)»

[Анъом 112-113]

Биз бу ерда уларнинг тўқималаридан бир жиҳатини келтирамиз, улардан бири матнларга зарба бериш орқали адаштиришдир. Қуръонийлар ҳақиқатларни рад қилиш учун адаштиришни қўллашади. Бу адаштириш стандарт тил ёки формал мантик, яъни Аристотель мантики номли нарсага таянади. Бу эса, хулоса яшаш учун асосларни тартиблаштириш деганидир.

Мантикдаги адаштириш сири нотўғри муқаддималарни ёки биттаси нотўғри бўлган муқаддималарни таққослаб, ботил хулоса яшашдадир. Масалан, улар матнлар борасида шубҳа уйғотишади. (Хурмони чанглантириш) ҳадисида шундай келади:

«إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَوْمٍ يُلَقِّحُونَ، فَقَالَ: لَوْ لَمْ تَفْعَلُوا لَصَلَحَ. قَالَ: فَخَرَجَ سِيصًا، فَمَرَّ بِهِمْ فَقَالَ: مَا لِنِخْلِكُمْ؟ قَالُوا: قُلْتَ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: أَنْتُمْ أَعْلَمُ بِأَمْرِ دُنْيَاكُمْ»

«Пайғамбаримиз ﷺ хурмони чанглантираётган кишилар олдидан ўтиб кетаётиб уларга: Ундай қилмаганингизда яхши бўлар эди, дедилар. Сўнгра хурмонинг данаги қотмай яна ўтди ва уларга хурмойингиз нима бўлди (яъни яхши мева қилмабди-ку) деган эдилар, улар: Ахир сиз шундай, шундай деган эдингиз-ку дейишди. Шунда у киши: Дунё ишларини ўзингиз яхши биласиз, дедилар». Баззорнинг Хаммоддан қилган ривоятида Росулulloҳ ﷺ:

«أَنْتُمْ أَعْلَمُ بِمَا يُصْلِحُكُمْ فِي دُنْيَاكُمْ، فَأَمَّا أَمْرُ آخِرَتِكُمْ فَلِي»

«Дунёингизни ислоҳ қиладиган ишларни ўзингиз яхши биласиз, аммо охират ишларингиз менгадир», дейди. Шубҳа уйғотувчилар айтадиларки, бу Росулulloҳ ﷺга тухматдир. Чунки Росулulloҳ ﷺни одамларнинг яшашига путур етказиши ва меваларини зое кетказишига сабаб қилиб бўлмади. Агар шундай бўлса, бу ҳадис ботилдир дейишади. Лекин ҳайронликдан энсаси қотган анавилар тушиб қолган адаштириш шундан иборатки, Росулulloҳ ﷺ бу воқеага элчи ва пайғамбар сифатида эмас, балки идоравий ишдаги ҳоким ва раҳбар сифатида ёндашдилар. Бу пайғамбарлик ва рисолат мақомига лойиқ бўлмаган диний ва таблиғга оид иш эмас эди. Шунинг учун улар ҳақиқий асос

(муқаддима) деб ишонган нарса хато бўлиб, у адаштирувчи муқаддимадир.

Қуръонийлар гапнинг бир қисмини унинг барчасига умумлаштириш каби адаштиришни ҳам қўллашади. Масалан «Ер» ҳақидаги ва осмон у ернинг етти кунда яратилгани ҳақидаги ҳадисни олайлик. Имом Муслим бу ҳадисни «Яратишнинг бошланиши» номли бобда Абу Ҳурайрадан шундай ривоят қилади: «**Росулуллоҳ ﷺ қўлимдан ушлаб: Буюк ва улуг бўлган Аллоҳ ерни шанба куни яратди, якшанба куни унда тоғларни яратди, душанба куни дарахтларни, сешанба куни макруҳ нарсаларни, чоршанба куни нурни, пайшанба куни ҳайвонларни, жума куни асрдан кейин, охири соатларда, аср билан тун ўртасида, энг сўнгги махлуқ Одам ﷺ ни яратди**». Илк пайдо бўлган қуръонийлар бу ҳадиснинг санади ва матнини муҳокама қилиб, кўпчилиги Муслим унда хатога йўл қўйган дейишган. Яъни, уни тақдим этишда хато қилган, чунки бу ҳадис Каъбул Ахбор томонидан ривоят қилинган дейишади. Бошқалар эса, уни санад ва матн жиҳатидан саҳиҳ ҳисоблашган. Чунки уларда Маймуна онамизнинг турли иллатлардан тоза жавоблари бор. Нима бўлганда ҳам, агар ҳадис улар наздида хато бўлса, уни Муслимнинг саҳиҳи ёки бошқасига умумлаштириб бўлмайди. Чунки хато ўз ўлчами билан ўлчанади. Лекин қуръонийлар уни олиб, барча ҳадис ва барча китобга умумлаштиришади. Бу очик ботил ишдир.

Адаштирувлардан яна бири ровийлар, хусусан Абу Ҳурайрага ўхшаш кўп ҳадис ривоят қилган кишиларни қоралаш. Улар айтишадик: Абу Ҳурайранинг ривоят қилган ҳадислари беш мингга яқин, бу қандай бўлиши мумкин?! Ҳадислар сони жуда кўп, лекин у кишининг Росулуллоҳ ﷺ билан бирга бўлган даври ўта қисқа дейишади. Бу адаштиришни қуйидаги ҳақиқатлар рад этади:

Биринчи: Абу Ҳурайра ривоят қилган ҳадисларининг ҳақиқий сони турли йўллар ва гувоҳлар орқали ривоят қилинганларини ҳисобга олмаганда 1300тадан ортмайди. Бу эса, у кишининг Росулуллоҳ ﷺ билан бирга бўлган даврига нисбатан жуда ҳам оздир.

Иккинчи: Агар у киши ривоят қилган ҳадисларининг сони 5000та деб фараз қилсак, сўнгра унинг Росулуллоҳ ﷺ билан бирга бўлган даври, яъни 1460 кунга тақсимласак, у киши бир кунда учта ҳадис ёд олгани маълум бўлади. Бу эса табиий ишдир.

Учинчи: Абу Ҳурайра ривоят қилган ҳадисларнинг барчаси Росулulloҳ ﷺ дан эшитган эмас. Балки ўзига ўхшаган саҳобалардан ҳам ривоят қилган. Саҳобалар бир-биридан ривоят қиладилар, саҳобанинг мурсал ҳадиси қабул қилинишига иттифок қилинган.

Тўртинчи: Ёш жиҳатдан саҳобалар ичида энг кичикларидан бўлган Ибн Аббос ривоят қилган ҳадислар сони ҳам минглаган сонни ташкил қилади. Агар Абу Ҳурайранинг ривоятига шубҳалансак, Ибн Аббосга ҳам шубҳаланишига тўғри келади.

Бешинчи: Абу Ҳурайра ёлғиз ўзи ривоят қилган ҳадислар жуда ҳам оздир. Уларнинг кўпини бошқа саҳобалар ҳам ривоят қилган.

Олтинчи: Арабларда эслаб қолиш қобилияти кучлидир. Улар ўн минглаган байтларни ёддан билишган. Шундай экан, Аллоҳ уларни Ислом билан сийлаганидан кейин ўзлари учун энг суюкли кишининг сўзларини ёдлаш оғир бўлиши мумкинми?

Уларнинг адаштирувларидан яна бири, бир саҳоба бошқа саҳобанинг ривоятини инкор қилишини, ёки унинг ҳис қилган нарсасига қарши чиқишини, ёки саҳобий гувоҳи бўлган воқеага қарши чиқишини ҳадис билан Қуръонни жамлаш имконсиз эканига баҳона қилишади. Шунингдек, бу хабарни инкор қилиш-ку дейишади. Масалан улар Умар رضي الله عنه Фотима бинти Қайсининг хабарини инкор қилганини келтиришади. Хабарда шундай келади: Шаъбий, яъни Омир ибн Шароҳил айтади: Росулulloҳ ﷺ унга, яъни Фотимага талоқ қилингандан кейин уй ҳам, нафақа ҳам белгиламади деб айтаётган эди, Асвад ибн Язид бир сиқим майда тошни олиб унга сочиб юборди. Сўнгра: Шундай ривоят қиласанми, Ахир Умар رضي الله عنه: Бир аёлнинг гапига таяниб Қуръон ва суннатни тарк этмаймиз. Чунки биз уни ёдда сақлаб қолганми ёки унутганми билмаймиз. Унга уй ҳам нафақа ҳам тайин қилинган дея Аллоҳ Таолонинг қуйидаги

﴿لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يُخْرَجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَلْحَشَةٍ مُّبَيَّنَةٍ﴾

«(То иддалари тугагунча) уларни (ўзлари яшаб турган) уйларидан ҳайдаб чиқарманглар ва улар ўзлари ҳам чиқиб кетмасинлар. Фақат улар очик фаҳш ишни (яъни бузуқлик ёки беҳаёлик каби қилиқларни) қилсаларгина, (яшаб турган уйларидан ҳайдаб чиқарилурлар)» [Талок 1]

оятини ўқиганку – деди.

Аммо бу хабар туфайли барча хабарларни ёки ҳадис илмини айблаш жоиз эмас. Чунки Умар رضي الله عنه ўша пайтда ҳадис илми билан шуғулланар эди. У бир хабарни инкор қилган бўлса, бир қанча

хабарларни қабул қилган. Шунингдек, бу Умар нинг фикри ва унинг ушбу йўли уламо саҳобаларнинг йўлидир. Уларнинг барчаси хабарларни тасдиқлаб, тўғрилигини текширар эдилар. Ҳадис олимлари ҳам худди шу йўлдан юришган. Ҳадис илми собит ва мустаҳкам бўлиб, уни илмсиз жоҳилларгина айблайтиди. Шунга кўра, Умар ва бошқалар ҳадис илми билан шуғулланиши уни таҳқирламайди, балки кучайтиради. Шунингдек, саҳобанинг бир хабарни инкор қилиши бошқасига ҳам шарт эмас. Бошқаси уни қабул қилиши ва унга юриши мумкин. Чунки асос ва фикрлаш йўли битта лекин маълумотлар турлича бўлиши мумкин.

Аmmo суннатнинг девон қилиниши жиҳатидан айбашларига келсак, улар: Суннат бир ярим аср кейин девон қилинган. Шунинг учун у вазиятга мосланган бўлиши, хато юз бериши ва бошқа сўзлар аралашган бўлиши мумкин дейишади. Бу даъво ҳам адаштиришдир, лекин у ҳақиқат олдида синади. Чунки суннатнинг девон қилиниши ўша давргача кечиккан эмас, балки у Пайғамбаримиз давридаёқ бошланган. Ҳатто бу иш Пайғамбаримиз тириклигида ва у кишининг бевосита кўрсатмаси билан амалга ошган. Масалан у кишининг турли халқлар етакчилари ва қабила бошлиқларига юборган мактублари ҳамда улар ўртасида тузилган сулҳ ва иттифоқлар ҳозиргача ишончли ҳужжатларда сақланмоқда. Ҳатто уларнинг айримларида Росулulloҳ нинг муҳрлари сақланиб қолган. Ўша мактублардан бири Росулulloҳ нинг омилларига ёзган мактуби бўлиб, унда уларга ўз вилоятларида кўтарилаётган закот, хун ва мерос ҳукмлари ҳамда баъзи қонунлар борасидаги даъволашувларни ҳал қилиш юклатилгани ёзилган. Булар ҳақида Абдуллоҳ ибн Амр ибн Ос ва имом Али саҳифаларида ҳам ёзилган. Шунингдек, Макка фатҳи йилида Пайғамбаримиз нинг Абу Шох Яманийга ёзган мактуби ҳам сақланган. Шунинг учун Пайғамбаримиз асрида суннат девон қилинмаган деган гап ҳақиқатдан йироқ гапдир.

Ўша пайтда зарурат бўлмагани учун оз миқдордаги суннат девон қилинган деган гапга келсак, суннат одамлар қалбида сақланган эди. Лекин у одамлар ёлғонга ўрин бўлмаган аввалги аср одамлари бўлиб, улар дин омонатига хиёнат қилишмаган эди. Шунингдек, Пайғамбаримиз улар ёзаётган суннат Куръон билан аралашиб кетишидан кўрққанлари учун уларни тўпланиб ёзишига рухсат бермаган, балки айрим шахсларга рухсат берган эдилар. Рошид Халифалар даврида ҳам шу ҳолат давом этди. Чунки улар ҳам эҳтиёж бўлмагани туфайли тўпланиб девон қилишга эътибор беришмади. Шунингдек, улар Исломга янги кирганлар хабарлар

ўртасидаги қарама-қаршилиқлар билан овора бўлиб қолмаслиги учун унга эътибор беришмади.

Девон қилиш жуда кеч бошланган ва у иккинчи аср ўрталарида ёки учинчи асрда бўлган деган гапга келсак, у муболаға ва алдовдир. Чунки қайд қилиш ҳижратнинг иккинчи асри бошланиши (101 ҳижрий), яъни рошид халифа Умар ибн Абдулазиз رضي الله عنه даврида бошланган. Ушбу халифа суннатга путур етиши ҳамда ботил билан ҳақ аралашиб кетишидан қўрқиб, уни тезда жамлаш, ёзиш ва қайд қилишга киришиш ҳақида фикр қилди. Сўнгра биринчи ҳижрий асрнинг охири ва иккинчи асрнинг бошларида айрим ишончли уламоларга уларнинг исломий шаҳарлардаги мартабасига қараб мактуб йўллади.

Имом Молик Мувадтода ривоят қилишича, Умар ибн Абдулазиз Абу Бакр ибн Муҳаммад ибн Хазмга шундай деб мактуб ёзди: «Росулуллоҳ ﷺ ҳадиси, ёки суннати, ёки Умарнинг ҳадиси, ёки шунга ўхшашларга разм сол ва уни ёз. Чунки мен илм дарслари ва уламолар ўтиб кетишидан қўрқяпман». Шу билан қуръонийларнинг матнлар, ровийлар ва қайд қилиш борасидаги шубҳалантиришлари ҳақидаги гап мукамал бўлди деб ўйлайман.

Аmmo уларнинг Росулуллоҳ ﷺга итоат вожиблигини инкор қилишларига келсак, қуръонийлар «воқеий суннат» яъни Росулуллоҳ ﷺнинг сўзлари, феъллари ва тақрирларида у кишига эргашиш вожиб эканини инкор қилиш учун чалғитишади. Улар Қуръонда бу ҳақда бирорта ҳам оят келмаган дейишади. Шунингдек, Аллоҳ Таолонинг

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾

«Эй мўминлар, Аллоҳга итоат қилингиз, ва пайгамбарга бўйсунингиз!» [Нисо 59]

деган қавлидан мурод рисолатга, яъни Қуръонга итоат қилинг деганидир дейишади. Аллоҳ Таолонинг

﴿وَمَا ءَاتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

«Пайгамбар ўзи сизларга ато этган нарсани олинглар, у зот сизларни қайтарган нарсдан қайтинглар» [Ҳашр 7]

деган қавлидаги нима сўзидан мурод ўлжалардир дейишади. Улар шундай алдашади ва ёлғонларини шу тарзда ўтказишади. Биз эса, уларнинг ёлғонларига шундай жавоб қиламиз: Биринчи оятдаги кўрсатма уларни тинч қўймайди. Чунки Аллоҳ Таоло унда Росулга итоат қилишга алоҳида буюряпти. Агар ундан мурод Қуръон бўлганида,

﴿وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾

(Пайғамбарга бўйсунингиз!), демаган бўлар эди. Аммо иккинчи оятдаги кўрсатмага келсак, унинг лафзлари умумийдир. Шунинг учун «Эътибор сабабнинг хослигига эмас балки лафзнинг умумийлигидадир» қоидасига асосан лафзнинг умумийлигига эътибор қаратамиз. Чунки ما лафзи Қуръонни ҳам бошқасини ҳам камраб олади.

Қуръонийлар Муҳаммад ﷺга итоат қилиш вожиблиги борасида Пайғамбарлик мақоми билан Росул мақоми орасида фарқ бор дейишади. Айтадиларки, рисолат олиб келган росуллиги жиҳатидан у кишига итоат қилиш вожиб. Аммо ўз замони ва қавми устидан ўз фикри билан ҳукм юритадиган Пайғамбарлиги жиҳатидан у кишига итоат қилиш вожиб эмас. Чунки бунда хато ва янглишишлар бўлиши мумкин дейишади. Лекин бу гап бир неча жиҳатдан жаҳолат ва адашишга тўла гапдир. Чунки Қуръон бу икки сифатни ажратмасдан итоат қилишга буюрган. Масалан Аллоҳ Таоло бир оятда

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

«Йўқ, Парвардигорингизга қасамки, то улар ўз ўрталарида чиққан келишмовчиликларда сизни ҳакам қилмагунларича ва кейин сиз чиқарган ҳукмдан дилларида ҳеч қандай танглик топмай, тўла таслим бўлмагунларича-бўйсунмагунларича зинҳор мўмин бўла олмайдилар» [Нисо 65]

деса, бошқасида

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾

«Айтинг (эй Муҳаммад): Агар Аллоҳни севсангиз, менга эргашинглар. Шунда Аллоҳ сизларни севади ва гуноҳларингизни мағфират қилади. Аллоҳ (гуноҳларни) мағфират қилгувчи, меҳрибондир» [Оли Имрон 31]

дейди. Яна бир оятда эса

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغُلْ يَأْتِ بِمَا عَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾

«Ҳеч бир пайғамбар учун (урушдан тушган ўлжаларга) хиёнат қилиш жоиз эмас. Ким хиёнат қилса, қиёмат кунда (Аллоҳнинг ҳузурига) қилган хиёнати билан бирга келур» [Оли Имрон 161]

дейди. Агар Аллоҳнинг ушбу хитоби фақат Пайғамбарга хос бўлиб, бизга алоқаси бўлмаса, биз учун хиёнат қилиш жоиз бўлиб

қолади, шунинг учун бу ботил гапдир. Пайғамбар ﷺ таблиғ ва шариатда эмас, балки татбиқда муносиб иш қилмагани учун итоб қилинди (айбланди). Аллоҳ Таоло ўз пайғамбарини хато туфайли эмас, балки энг муносибини қилмагани учун итоб қилди.

Зеро, Росулнинг Аллоҳ Таоло буйруқларига қарши чиқиши маҳолдир. Масалан, у киши асирлар, ҳалолдан тийилиш ва бошқаларда Аллоҳнинг буйруғига қарши чиққан эмас. Ҳатто саҳобалар رضي الله عنهم таблиғ ҳолати билан татбиқ ҳолати ўртасини ажратишган. Чунки Росулulloҳ ﷺ Бадр, Ҳудайбия ва бошқа жойларда таблиғ ва татбиқ ҳолатига дуч келган. Шундай қилиб, бундай фарқлашнинг ҳеч қандай асоси йўқлиги ва уни ҳавола қилишга эҳтиёж йўқлиги маълум бўлади.

Куръонийлар Муҳаммад صلى الله عليه وسلمга итоат қилишни инкор қилишдаги яна бир адаштируви шундан иборатки, улар – ман қилиш фақат Аллоҳга хос, Пайғамбарда ман қилиш ҳуқуқи йўқ, пайғамбарнинг қайтаруви фақат ўз замонасига хос, бошқа замонга ўтмайди, дейишади. Бу жуда жирканч гап бўлиб, уни фақат жоҳил одамгина гапиради. Чунки Аллоҳ Таоло ўз Росулининг ман қилиш ҳуқуқи бор эканини тасдиқлаган. Аллоҳ Таоло бу ҳақида шундай дейди:

﴿وَلَا يُحْرَمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ﴾

«Аллоҳ ва Унинг пайғамбари ҳаром деган нарсани ҳаром деб билишмайди, Ҳақ (яъни Ислому) динига эътиқод қилишмайди»

[Тавба 29]

Аммо ушбу оят

﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ لِمَ مُحَرَّمٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَرْوَاحِكَ﴾

«Эй пайғамбар, нега сиз жуфтларингизнинг розилигини истаб Аллоҳ сиз учун ҳалол қилган нарсани ҳаром қилиб олурсиз?!»

[Таҳрим 1]

Пайғамбар ҳаром қилишга ҳаққи йўқ эканига далилдир деган гапга келсак, у мутлақо ботилдир. Чунки Пайғамбар Аллоҳ ҳалол қилганини ҳаром қилмади, балки қайта асал ичмасликка қасам ичган эди. Бунга кейинги яъни

﴿قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحْلَةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَانَا﴾

«Дарвоқеъ, Аллоҳ сизлар учун (маълум миқдорда каффорат-эваз тўлаб) қасамларингиздан қутулиб чиқишни буюрган-ку. Аллоҳ хожаларингиздир. У билгувчидир ва ҳикмат соҳибидир» [Таҳрим 2]

оятни далилдир. Аллоҳнинг ўз Пайғамбарига бўлган хитоби хато учун бўлмаган эди. Ҳатто у итоб ҳам бўлмаган эди. Балки бу энг муносиб ишни қилмагани учун хитоб эди. Шунинг учун

Пайғамбар ҳалолни ҳаром қилди дейиш жоиз эмас. Чунки Аллоҳ ҳалол қилган нарсани ҳаром дейиш куфрдир. Пайғамбарга куфр нисбатини бериш мумкин эмас. Шунингдек, Пайғамбар ман қилинган ишга тескари йўл тутди дейиш ҳам жоиз эмас. Чунки бу пайғамбарликка путур етказди. Лекин Пайғамбар қачон хоҳласа ҳалолдан ўзини тийиши мумкин.

Бунга Аллоҳ Таолонинг

﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنزَلَ التَّوْرَةُ﴾

«Таврот туширилишидан илгари Исроил (Яъқуб) ўзига ҳаром қилган нарса (туянинг гўшти билан сути)дан бошқа барча таомлар Бану Исроил қавмига ҳалол эди» [Оли Имрон 93]

қавли далилдир. Эҳтимол, Аллоҳ Таоло ҳаром қилиш умматига ҳам ом бўлиб қолишини олдини олиб ҳамда мусулмонлар Пайғамбар бу ишни ҳаром қилган деб ўйламасликлари учун ўз Пайғамбарини огоҳлантиргандир. Бунда Пайғамбар ﷺ ҳар бир ишда ибрат ва намуна бўлганига етук ва нозик ишора ҳамда латиф киноя бордир. Агар шундай бўлмаганида Аллоҳ Таоло у кишини бу ишдан қайтармаган бўлар эди.

Шу билан қуръонийлар фирқасининг пайдо бўлиши, уларнинг адаштирувлари ва уларга берилган раддия ҳақида гапларимизни тамомлаймиз. Токи, Росулulloҳ ﷺ феъллари, сўзлари ва тақрирларида намуна ва ибратдир деган ҳақиқат кундек равшан бўлсин. Шунингдек, бу нарсага тўғри сўз кишиларнинг хабарлари ва ривоятлари орқали эришиш мумкинлиги ҳамда ривоят қилиш гувоҳлик беришдек масъулиятли иш экани аён бўлсин. Чунки Аллоҳ Таоло бизни содиқ кишиларнинг гувоҳлигини қабул қилишга буюрди. Шунинг учун уларнинг ривоятлари қабул қилинади. Ҳолбуки, уламолар қозилар гувоҳларни текширганидан ҳам кўра қаттиқроқ ривоятларни текширадилар.

Ҳадисшунослар уни икки томондан, яъни ички ва ташқи томондан ўрганишган. Матнларни ўрганиш санадларни ўрганишда асосдир. Кибор уламолар ҳадис ҳақида тўлиқ ҳар томонлама тасаввурга эга бўлиш учун, ҳадис ровийсининг бутун ҳолатларини ўрганишган. Шундан кейин бир чақага арзимайдиган пасткашлар келиб, буюк кишиларнинг гапига аралашади ва улкан кишилардек бўлишга ҳаракат қилишади. Аллоҳ биз ва сизларни жоҳиллардан сақласин... □

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Мўминлар ҳеч шак-шубҳасиз ога-инилардир»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
Коронавирус Марокашдаги яҳудийларга зарба берди		
<p>«Кудс Арабий» (Исроилда) чиқадиган «Ynet news» газетасидан келтиришича, коронавирус Марокашдаги кам сонли яҳудий жамоасига жиддий зарар етказди. Газетада ёзилишича, Марокашдаги яҳудийлар жамоаси яқинда ўзининг катта раҳбарларидан бирини йўқотди. У Шалом Эдельман исмли раввин бўлиб, узок вақт Марокашдаги яҳудий жамоаси хизматини қилган ва коронавирус туфайли ҳаётдан кўз юмган. Газета раввин Леви Баннондан келтиришича, раввин Шалом Эдельманнинг вафоти коронавирус инкирозидан тезроқ чиқишга ҳаракат қилаётган яҳудий жамоаси ичида катта йўқотиш бўлган. Марокашда коронавирусдан ўлган яҳудийларнинг умумий ўлганлари сони (208танинг) 6 %ини ташкил қилади. (Исроил)да чиқадиган газетадан келтирилишича, ҳисоботларга кўра, Марокашдаги яҳудийлар сони 1500дан 2500гача бўлиши мумкин. Марокашлик яҳудийларнинг (Исроил)даги жамоаси эса, анча катта бўлиб, сони тахминан 750 мингга ташкил қилади. (Исроил)нинг собиқ мудофаа вазири Амир Перец шу йил апрел ойида оиласининг Марокашда истиқомат қилувчи учта аъзоси коронавирусдан вафот этгани ҳақида хабар берган.</p>		
Блэр: Исроил- Кўрфаз алоқалари Ўрта Шарқни ўзгартиришда муҳимдир		
<p>Британиянинг собиқ бош вазири Тони Блэр: Фаластин давлатини тиклаш имконсиз бўлиб қолди, энди минтақа давлатлари ўртасидаги алоқаларни кучайтириш учун (Исроил) Кўрфаз алоқаларини кучайтириш зарур – деди. Блэр яҳудий синагогаси раввини билан интернет орқали қилган суҳбатида: «Бугун Фаластин масаласи жуда оғир аҳволда, бугунги вазият биз Ўрта Шарқдаги низога барҳам бериш учун киришган пайтдаги вазиятдан фарқ қилади» деб айтди. Собиқ бош вазир лорд Леви билан Ўрта Шарқда қилган ишлари ҳақида гапирар экан: «Биз у ерда қилган ишларимизга нисбатан тескари натижаларга эришдик. Зеро (Исроил)нинг минтақа билан бўлган алоқалари зиддиятли ҳолда бўлиб, (Исроил)-Фаластин сўзлашувлари давом этар эди. Шунингдек, низоларга барҳам бериш учун қандайдир фурсат бор эди», деб билдирди. Блэр (Исроил) ҳукуматининг Ғарбий Қирғоқ ва Йордан водийсининг айрим қисmlарини қўшиб олиши ҳақидаги режаси ҳақида ҳеч нарса демади. Лекин Фаластин давлатини тиклаш имконияти тугаганини тан олар экан, шундай деб қўшимча</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Мўминлар ҳеч шак-шубҳасиз ога-инилардир»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>қилди: «Фаластин давлати яқин орада тикланиши ҳақида гапириш мушкулдир». Блэр сўзлашувлар ҳақида шундай деди: «Бошқа жихатдан олиб қараганда, ҳозир ҳақиқий музокаралар бўлмапти. Дарҳақиқат, миллий ҳукумат сўнгги кунларда Исроил билан бўлган мувофиқлаштириш оқсаётгани ҳақида хабар берган эди».</p>		
<p>(Исроил) дипломати Судан билан алоқаларни нормаллаштириш босқичлари ҳақида гапирмоқда</p>		
<p>(Исроил) ташқи ишлар вазирлиги собиқ мулозими ва (Исроил)нинг Колумбиядаги элчиси ёрдамчиси Рена Пасист Америка ахборот агентлиги ва Иерусалим пост газетаси ваколоти остида фаолият қилувчи монитор сайтга берган интервьюсида шундай деди: «Исроил ва Судан ўртасидаги алоқаларни мувофиқлаштириш сўнгги пайтларда Хартум ва Тель-Авив ўртасидаги алоқаларни нормаллаштириш учун ҳаракат қилган сиёсатчи аёл Нажво Қадамуддамни кутқариш мақсадида Хартумга келган исроиллик шифокорлар портали орқали ўтказилган. Зеро, икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни кучайтиришда муҳим роль ўйнаган Нажво Қадамуддам коронавирусга чалинганидан кейин унинг ҳаётини сақлаб қолиш учун шифокорлар ва Исроил медицина асбоб ускуналари юкланган учоқ Судан пойтахтига учиб келган. Лекин бахтга қарши учоқ учиб келганидан 24 соат ўтиб, Нажво Қадамуддам вафот этди». Рена Пасист яна: «Расмий жихатдан олиб қараганда Исроил билан Судан ўртасида дипломатик алоқа мавжуд эмас. Бу икки мамлакат расмий жихатдан бир-бирига душман деб ҳисобланади. Ҳолбуки, ўтган ойлар мобайнида икки мамлакат ўртасида олий даражадаги алоқалар қайд қилинган». У яна қўшимча қилар экан: «Исроил бош вазири Биньямин Нетаньяху 2020 йил, феврал ойи, Уганда давлатида Судан давлат кенгаши раиси Абдулфаттоҳ Бурҳон билан учрашган. Учрашувда икки раҳбар икки томонлама алоқаларни мувофиқлаштиришга келишиб олган. Айнан шу ойда Абдулфаттоҳ Бурҳон Исроил учоғининг Судан ҳаво майдонига киришига рухсат берган» – деди. Рени Пасист: Албатта Қадамуддам БМТга қарашли саноатни ривожлантириш ташкилотининг собиқ масъули ва Судан етакчиси Бурҳоннинг ишончли маслаҳатчисидир. Қадамуддам Хартум ва Тель-Авив ўртасидаги янги алоқаларни кучайтиришда муҳим роль ўйнаган аёлдир – деди. У яна: «Нетаньяхунинг фикрича бир қанча исломий давлатлар Исроил билан алоқаларни мувофиқлаштиришга ҳаракат қилмоқда», деб қўшимча қилди.</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
Ибн Зойид Лас Вегасни коронавирусдан сақламоқчи		
<p>Америкада чикадиган «Лос Анжелос таймс» газетаси Абу Даби шаҳзодаси Муҳаммад ибн Зойид қиморхоналари билан дунёга машхур Лас Вегас шаҳрини коронавирус тарқалишидан сақлашга ўз ҳиссасини қўшмоқчи экани ҳақида ёзди. Маълумки, Лас Вегас шаҳрининг асосий иқтисоди казинолар, тунги клублар, курортлар ва халқаро йўналишдаги салонларга тўғри келади. Газета Лас Вегасда Невада штати бўйича энг катта вирусга қарши тест маркази очилаётганига эътибор қаратади. Шунингдек, бу нарса шаҳарнинг қиморга асосланган иқтисодини қайта тиклаш учун муҳим қадамлигини айтар экан шундай ёзади: «Бу иш Амирликлар томонидан юборилган баҳоси 20 миллион долларга тенг 200 минг дондан ортиқ тестларсиз амалга ошмаган бўлар эди». Газетанинг Невада штатидаги коронавирус пандемиясига қарши кураш ишчи гуруҳига таяниб билдиришича, агар «Амирликларнинг амалдаги ҳокими» Ибн Зойид бу ишга аралашмаганида Лас Вегас ҳақиқий инқирозга дуч келар эди. Айтилишича, Невада вилояти ҳокимияти кунига минглаб бўлмаса-да, юзлаган тестлар сотиб олишга кучи етади. Лекин «MBZ» билан танилган Амирликлар амири камомадни тўлдириш ва иқтисодни тиклашни тезлаштириш учун штатга 200 мингтадан ортиқ тест совға қилган. Газетанинг билдиришича, Невада штати фавқулудда вазиятни идора қилиш учун федерал агентликдан ёрдам ва пуллар олган. «Лекин Амирликларнинг инъомига тенг келадиган ёрдам бўлмаган. Газета бу билан Амирликларнинг Лас Вегасда ҳаётни қайта тиклашдан манфаати бор эканини фош қилган. Чунки Дубай ҳукуматининг инвестицион идораси бўлмиш «Дубай» халқаро ширкати «Қиморхоналар шаҳри»даги бепоён «City Center» мажмуасининг ярим маблағига эгалик қилади. Бу мажмуа 2009 йил очилган бўлиб, ўша пайтда шаҳардаги энг катта ва қиммат тараққиёт лойиҳаси деган ном олган эди.</p> <p>Ал-Ваъй: Қандай ёмон иш ёдга тушмасин унга ибн Зойиднинг шерик эканига гувоҳ бўламиз. Шунингдек, қаерда Ислому муслмонларга қарши уруш бўлаётган бўлса, ибн Зойид ўша уруш жиноятчилари, тарғиботчилари ва қўллаб-қувватловчиларидан бири эканини кўрасиз. Агар ҳар бир динда жиноятчи душманлар бор бўлса, шубҳасиз шундай душманлардан бири Ибн Зойиддир.</p>		
<p>Амирликларда биринчи лотерея ўйини эфирга узатилди... Фатво ҳақидаги сўз</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Мўминлар ҳеч шак-шубҳасиз ога-инилардир»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>Коронавирус тарқалиши туфайли бутун дунё улкан инқирозларни бошдан кечираётган бир манзарада Амирликлар биринчи лотерея ўйинларини бевосита эфирда кўрсатди. Бу ишга қўл урганлар исломий шариатга мос фатво олганликларини айтишган. «Амирликлар лото» сайтида: Лотерея низоми исломий шариатга мосдир, чунки шахслар карталарни пул эвазига сотиб оладилар. Бундан ташқари улар ўйинда қатнашишга ихтиёрлидирлар. «Лото Амирликлар» идорасининг етакчи ширкати масъули Бил Себастьяннинг айтишича, улар бу борада Абу Дабидан рухсат ва фатво олишган. Ушбу фатво ҳукумат томонидан берилган ҳукмдир. Масъул ўз сўзида давом этар экан: «Бу ерда қийматлар алмашинуви исломий шариатга мувофиқ бўлиши керак» деган. Шунингдек, ҳафталик лотерея мутлақо ихтиёрли эканига ишора қилган. «Gambling News» сайти Амирликлар лотосининг молиявий ва бадий шакли жиҳатидан Америка ва Европадаги, ҳатто Лас Вегас казиноларидаги лотерея ўйинларидан фарқ қилмаслигини айтган. «Амирликлар лото»си ўйинчиларнинг ёши 18дан ўтган бўлишини шарт қилади. Шунингдек, карталарни сотиш амалиёти интернет орқали хос усулда олиб борилади ёки Амирликларнинг турли жойларида чакана савдо дўконларида 10 долларга сотилади.</p> <p>Ал-Ваъй: Амирликлар ҳукмдорларининг ўз юртларида қиморга рухсат беришлари ҳайратомуз иш эмас. Чунки улар бундан ҳам жирканчроқ ва таққослаб бўлмайдиган ишларни қилишади. Лекин бу ерда эътиборни тортадиган нарса ҳаромга фатво чиқаришидир. Шунинг учун, сизнинг фикрингизча улардан қайси бири дин учун хатарлироқ. Ҳокимларми ёки динларини ҳокимларининг арзимас дунёси эвазига сотган уламоларми? Албатта улар гуноҳда шерикдирлар ва уларнинг барчаси учун ҳукм биттадир.</p>		
<p>Константинополь фатҳи: Миср фатво идораси Миср ва Туркия ўртасидаги сиёсий мунозараларнинг бир қисмига айланиб қолдими?</p>		
<p>Туркия президенти Эрдоган жорий йил 29 май куни ҳозирги Истанбул, Константинополь фатҳининг 567 йиллигини нишонлади. Миср фатво идорасининг марказий матбуот бўлими эса, «Эрдоган мамлакат ичкарасидаги истибдодини мустаҳкамлаш ва хорижий мустамлакачилик истакларини оқлаш учун фатво қуролидан фойдаланмоқда», номли баёнот тарқатди. Баёнотда айтилишича, Туркия президенти «ички барқарорликни рўёбга чиқариш ва</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймади ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>сиёсий душманлари устидан ғалаба қилиш учун» диний хитобдан фойдаланмоқда. Лекин фатво идорасига нисбатан кўп танқидлар ёғилишига сабаб, идора ўз баёнотида Константинополь фатҳини Усманийлар босқинчилиги деб атаган. Бу нарса «Аё София» музейининг қайта масжидга айлантириш таклифларини қоралаш ҳақидаги абзацда шундай келади: «Аё София Византия империяси даври, 537 милодий йилда черков сифатида қурилган. У Усманийлар 1453 йил Истанбулни босиб олиб, Аё Софиyani масжидга айлантиргунларигача, яъни 916 йил давомида черков сифатида фаолият кўрсатган». Бу баёнот мусулмонларнинг ижтимоий алоқа сайтлари орқали ғазабланиши ва қаршиликларига сабаб бўлди. Кўпчилик мусулмонлар Миср фатво идорасига танқидлар йўллади. Чунки бу идора Мисрнинг Туркияга қарши сиёсатларига ҳамоҳанг сиёсий позицияни ушлаш истагида Муҳаммад ﷺ башорат қилган муҳим исломий фатҳни «босқинчилик», дея атаган эди. Бу нарса идоранинг ўз фикридан қайтишига сабаб бўлди. Лекин у қайта тарқатган баёнотида Туркия президенти Ражаб Тоййиб Эрдоганга хужум қилишдан тўхтамади. Идора ўзининг фейсбукдаги саҳифасида шундай ёзди: «Биз хужжат ва далиллар билан бир неча марта таъкидлаганмизки, Туркия президенти Ражаб Тоййиб Эрдоган мамлакат ичкарасидаги истибоддини дин номидан мустаҳкамлаш ва хориждаги истаklarини Халифалик номи билан оқлаш учун фатво курулидан фойдаланяпти». У яна давом этар экан: «Аmmo Константинополь фатҳига келсак, ҳа у Пайғамбаримиз ﷺ башорат қилганидек буюк султон Муҳаммад Фотиҳ қўли билан амалга ошган буюк исломий фатҳдир» – деб қўшимча қилди.</p> <p>Ал-Ваъй: Миср фатво идорасининг баёноти уламоларнинг ҳокимларга тобелигини очиқ равшан кўрсатиб турибди. Улар динга зарба бериш бўладими ёки динни бошқарувдан узоқлаштириши фарқсиз ҳокимларга бўйсунаверадилар.</p>		
<p>Америка ва Европадаги намоишлар «ирқчилик хайкаллари»ни таъқиб қилмоқда</p>		
<p>Полиция Америка фуқароси Жорж Флойднинг бўйинини тўққиз минут оёғи билан босиб туриши натижасида вафот этганидан сўнг АҚШда ирқчилик намоишлари бошланиб кетди. Бу намоишлар ирқий тенглик йўқлиги сабабли бошланди ва ўзини «Қора танликнинг ҳаёти муҳим» номли ҳаракат деб номлади. Бу намоишлар нафақат норозилик, хайқирик ва шиорлар билан</p>		

чекланди. Балки намоёишчилар иркчилик, қулдорлик ва қуллар савдосини кучайтиришда муҳим роль ўйнаган деб ҳисобланган Америка ва Европа тарихидаги машҳур фигураларнинг ҳайкаллари ҳам нишонга олишди. Бу намоёишлар дунёнинг турли минтақалари, хусусан Европага ҳам етиб борди. АҚШдаги намоёишчилар энг кўп қулатган ҳайкаллардан бири Американи кашф этган Христофор Колумб ҳайкали бўлди. Намоёишлар унинг баъзи ҳайкалини бутунлай йўқ қилган бўлса, баъзиларига бўёқ суркашди, баъзиларини ёқиб юборишди ва баъзиларини денгизга улоқтиришди. Улардан яна бири собиқ конфедератив штатлар президенти Жефферсон Дэвиснинг Вержиния штати, Ричмонд шаҳридаги ҳайкали бўлиб, у қулчилик ва мустамлака даврига алоқадор ҳайкал бўлгани учун уни йўқотиш тўғрисида ҳукуматга босимлар кўп бўлди. Бу эса, Америка тарихига алоқадор ҳайкаллар ҳақида баҳс мунозараларни кўзгайди. АҚШда кўпчилик Колумбни ўн бешинчи асрда янги олам, яъни икки Американи кашф қилган дея макташади. Лекин Американинг туб аҳолисидан бўлган фаоллар Колумбни ҳурматлашга қаршидирлар. Чунки улар Колумбнинг Америкага келиши мустамлакага ва уларнинг аждодларининг йўқ қилинишига олиб келди дейишади. Қулчиликка алоқадор ҳайкаллар улоқтирилиши бир қанча Европа давлатларида ҳам рўй берди.

Ал-Ваъй: Бу нарса Америка ва Европанинг тарихи битта бўлиб, у ҳам бўлса жинойатчи, қонхўр ва босқинчи тарих эканига, шунингдек, Ғарб жамиятларининг мозаикавий жамият эканига далилдир. Шунинг учун ҳақиқат болғаси пайдо бўлгач, капитализм санамини осонгина парчалаб ташлайди. □

ҚУРЪОНИ КАРИМ СУҲБАТИДА

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿۲۷۷﴾ بَيْنَ أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا آتَقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۲۷۸﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿۲۷۹﴾

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۲۸۰﴾ وَآتَقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿۲۸۱﴾

«277. Албатта имон келтирган, яхши амаллар қилган ва намозни тўқис адо қилиб, закотни берган зотлар учун Парвардигорлари ҳузурда ажр бор. Улар учун ҳеч қандай хавф-хатар йўқ ва улар ғамгин бўлмайдилар. 278. Эй мўминлар, Аллоҳдан кўрқингиз ва агар чиндан мўмин бўлсангизлар, судхўрлик сарқитларини тарк қилингиз. (Яъни одамларга берган қарзларингиздан чиқадиған фойдани олмангиз.) 279. Энди агар (фармонимизни) қилмасангиз, у ҳолда Аллоҳ ва пайгамбари томонидан бўлган урушни билиб қўйинг! Агар тавба қилсангиз, дастмоянгиз ўзингизга — золим ҳам, мазлум ҳам бўлмайсиз. 280. Агар (қарздор) ночор бўлса, бойигунча кутинг! Агар билсангизлар (берган қарзингизни) садақа қилиб юборишингиз ўзингиз учун яхшироқдир. 281. Ва (барчангиз) Аллоҳга қайтариладиган кундан кўрқингиз! Сўнгра ҳар бир жонга қилган амали учун тўла жазо берилади ва ҳеч кимга зулм қилинмайди»

[Бақара 277-281]

Ҳизб ут-Таҳрир амири Ато ибн Халил Абу Роштанинг (у кишини Аллоҳ ҳифзу ҳимоясида асрасин) «Тайсир фи Усулит Тафсир» номли китобида қуйидагича келади:

Рибо жуда қаттиқ ҳаромдир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا﴾

«Холбуки, Аллоҳ байни ҳалол, судхўрликни ҳаром қилган»

[Бақара 275]

Яна айтади:

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوْا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَاۤ اِنَّ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۲۷۵﴾ فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَاذْنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِۦ ۗ وَاِنْ تَبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ اَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُوْنَ وَلَا تُظْلَمُوْنَ﴾

(Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқингиз ва агар чиндан мўмин бўлсангизлар, судхўрлик сарқитларини тарк қилингиз. (Яъни одамларга берган қарзларингиздан чиқадиган фойдани олмангиз.) Энди агар (фармонимизни) қилмасангиз, у ҳолда Аллоҳ ва пайғамбари томонидан бўлган урушни билиб қўйинг! Агар тавба қилсангиз, дастмоянгиз ўзингизга — золим ҳам, мазлум ҳам бўлмайсиз), у Аллоҳ ва Росулига қарши уруш очишдир. Шунингдек, Пайғамбар ﷺнинг ҳадисларида ҳам рибонинг жуда каттик ҳаромлиги баён қилинган.

Муслим Абу Ҳурайрадан ривоят қилишича, Пайғамбар ﷺ шундай деганлар:

«اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتَ وَفِيهَا: وَآكِلِ الرِّبَا»

«Етти ҳалок қилгувчидан ўзингизни олиб қочинг. Улар орасида судхўрлик ҳам бор».¹

Абу Довуд Ибн Масъуддан ривоят қилади:

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ آكِلَ الرِّبَا وَمَوْلَاهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدَهُ»

«Пайғамбар ﷺ: Рибони еганни ҳам, едирганни ҳам, ёзганни ҳам, унга гувоҳ бўлганни ҳам лаънатладилар».²

Дорукутний Абдуллоҳ ибн Ҳанзаладан (бу зотни фаришталар ювган) ривоят қилишича, Пайғамбар ﷺ шундай деганлар:

«لَدَرِهِمْ رَبًّا أَشَدُّ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ سِتِّ وَثَلَاثُونَ زَنِيَّةً فِي الْحَطِيئَةِ»

«Рибо билан келган бир дирхам Аллоҳнинг наздида хатолик борасида ўттиз олти марта зино қилгандан ҳам каттикрокдир».³

Ҳоким Ибн Масъуддан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар ﷺ шундай деганлар:

(1) Бухорий: 2560, 6351, Муслим: 129.

(2) Абу Довуд: 2795. Термизий: 1127. Ибн Можа: 2268. Аҳмад: 1/83, 87, 3/304.

(3) Тафсири Қуртубий: 3/364.

«الرَّبَا ثَلَاثَةٌ وَسَبْعُونَ أَبَاً أَيْسَرَهَا أَنْ يَنْكِحَ الرَّجُلُ أُمَّهُ، وَإِنْ أَرَى الرَّبَا عَرَضُ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ»

«Рибонинг етмиш уч боби бор. Уларнинг энг энгили кишининг ўз онасини никоҳ қилиб олиши(га тенг). Рибонинг ҳам рибоси мусулмон кишининг таклифидир».¹

Хўш, у қандай жиноят бўлдики, уни қилган одам Аллоҳ ва Росулига қарши уруш очган ҳисобланса? У қандай жиноят бўлдики, уни содир этган одам ўттиз олти марта зино қилгандан ҳам қаттиқроқ гуноҳ қилгандек ёки ўз онасини никоҳлаб олгандек бўлса? У рибодир. Рибоки, жамиятларни парчалайди, уларни очкўзлик, мустамлакачилик, қонларни сўриш чоҳига йикитади, одамларни қул қилиш даражасигача олиб боради. Ажабланарли жойи шундаки, у қадимда ҳам мавжуд бўлган, ҳозир ҳам мавжуд. Шакллар турлича бўлса-да, одамларни қул қилиш, энг ёвуз, энг разил, энг жирканч воситаларни қўллашдан ҳам тап тортмаслик, юртлару одамларни барбод қилиб бўлса ҳам дунё кўпайтириш ортидан итдек югуриш жиҳатидан бир-биридан фарқ қилмайди.

Исломдан олдинги жоҳилият даврида судхўрлар рибодан одамларни қул қилиш воситаси сифатида фойдаланардилар. Судхўр муддат ортгани сайин қарзни ҳам ошириб бораверарди. Ҳатто қарздор қарзини тўла олмайдиган даражага бориб қоларди. Шу билан у ўзини сотишга мажбур бўларди-да, сотиладиган, сотиб олинадиган, хорланадиган, хўрланадиган қулга айланарди. Пулдорлар қулларини кўпайтириш, уларнинг турар жойларини тортиб олишда бошқа воситалар каторида рибодан ҳам фойдаланардилар.

Демак, рибо одамларни қул қилиш, уларнинг қонини сўриш, улар устидан ҳукмрон бўлиб олиш воситаларидан бири эди.

Йиллар давомида жамиятлар ривожланганига қарамасдан, шу кунгача рибонинг мана шу белгиси ҳамон мавжуд. Ҳозирда одамларни қул қилиш, улар устидан ҳукмрон бўлиб олиш воситалари, усуллари янада хилмахиллашган.

Бизнинг асримизга келиб, рибонинг ўз ташкилотлари, муассасалари қад кўтарди. Бу вабодек даҳшатли иллат шу қадар кенг тарқалдики, рибога асосланган молиявий муассасаси, банки, пул жамғармаси бўлмаган бирон минтақа қолмади. Худди Пайғамбар ﷺ ўзларининг мана бу муборак ҳадисларида бизнинг замонамизни гапириб бераётгандеклар:

«يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَأْكُلُونَ الرَّبَا، فَمَنْ لَمْ يَأْكُلْهُ أَصَابَهُ مِنْ غِبَابِهِ»

⁽¹⁾ Мустадрак: 2/37. Дуррул Мансур: 1/364. Мажмауз завод: 4/116.

«Одамлар бошига шундай замонлар келадик, рибони ейдилар, (судхўр бўладилар), уни емаган одамга ҳам унинг чанги, губори юқади». Бу ҳадисни Насойй Абу Хурайра дан чиқарган.

Капиталистик ғарб жаҳоннинг аксар мамлакатларини, агар ҳаммасини бўлмаса, ғарб мамлакатларидаги марказий банклар чархига илаштириб олган. Бу иш бевосита ҳам, яъни, расмий банклар билан бевосита алоқа боғлаш билан ҳам, билвосита ҳам, яъни, Халқаро Банк ва Халқаро Валюта Фонди орқали ҳам юз бериб келяпти. Судхўрлик низоми ўша мамлакатларнинг кўз ўнгида, марказий банкларида ва бошқа савдо банкларида ўрнатилади. Кейин эса бу мамлакатлардаги ижрочиларга нисбатан капиталистик давлатлардан олинган қарзларга боғланадиган шундай сиёсатлар йўлга қўйилганки, айнан улар (сиёсатлар) бу диёрлардаги иқтисодий инқирознинг дастлабки қадамлари бўлади. Зеро, рибо туфайли қарзлар кўпайгандан кўпайиб бораверади. Бориб-бориб, устига қўйилган фойдалар сармоянинг ўзидан ҳам бир неча баробар ортиб кетади. Ана шунда қарздор давлат ғарбнинг ўлжасига айланиб, ўзи ҳам, ғарбнинг малайлари ҳам юртнинг бойликларини куртдек сўриб, кемириб, уни сўйилаётган ҳайвон ҳолатига олиб келиб қўядилар.

Шундан кейин иккинчи қадам ташланади. Ишни Халқаро Валюта Фонди ўз қўлига олиб, ўзича иқтисодни ўнгламоқчи бўлади. У ишни одамларни эзишдан, нархларни кўтаришу солиқларни оширишдан бошлайди. Токи, бу тузоққа илиниб қолган давлат иқтисодий йўналишни ўнглаш шаҳодатномасини қўлга киритсин ва у орқали асл қарзларни тўлаш муддатини узайтирсин. Бунинг учун эса янги риболи янги қарзлар олсин. Бир сўз билан айтганда қаттол жамғарма сиёсатига қарзларни тўлаш муддатини яна янги қарзлар қўшиш билан янги муддатларга чўзиш учун бўйсунилади.

Диёрлару одамларни кул қилиш воситаси сифатида қўлланаётган бу ифлос, разил рибо сиёсати иқтисодий ислохотлар каби камроқ таъсир қиладиган номлар билан номланяпти. Аслида эса унинг номи иқтисодий ислохот эмас, иқтисодий инқирозни тезлаштиришдир. Улар рибо номини ҳам ўзгартириб, кўнгилга енгилроқ ботадиган «фойда» сўзи билан алмаштириб қўйганлар.

Бу бир томондан. Иккинчи томондан ўша капиталистик давлатлар ва уларнинг банклари, савдо ширкатлари бошқа диёрларни ўз бойликларини капиталистик ғарб банкларига қўйишларига мажбурлаш учун йўлдан уриш, таҳдид қилиш воситаларини қўллаяптилар. Токи, ўз иқтисодининг ғилдираги ўша

диёрларнинг маблағлари ҳисобига энг катта тезлик билан айлансин. Кейин у диёрларнинг тоқатлари етмай қолса, моллари музлатилади, ўзларининг пуллари билан ўзларининг қонлари сўрила бошлайди. Бу майдондаги кўпгина таниқли давлатлар билан шундай ишлар қилинди.

Биз риболи қарзларнинг шахсларга таъсири ҳақида тўхталмаган бўлсак, бундан бу таъсирнинг озлиги келиб чиқмайди. Шахслар риболи қарз олавериб, охири бошлари қарздан чиқмай қолади. Қарз устига олинадиган рибо кўпаяверади, асл сармоя эса боягидек тураверади. Натижада қарзни тўлаш оғирлашади. Унинг рибоси шахсни эзиб ташлайди. Айниқса, агар шахс камбағал бўлса, (камбағаллар кўпчилиқни ташкил қилади) қамалиши ва ҳаёти танг аҳволда қолиши аниқ.

Бу рибонинг бевосита кўрсатадиган таъсири. Яъни, диёрларнинг елкаларига қарзлар, қарзлар устига эса рибо юкланиб, уларга яна оғир бўлади. Тоқати етмай қолган давлатнинг эса моллари музлатиб қўйилади.

Энди рибонинг билвосита таъсири ҳақида тўхталсак. Рибо ўша банкларнинг қандай қилиб бўлмасин, ҳар қандай разил воситани қўллаб бўлса ҳам фойда олишига омил, сабабчи бўлади. Банклар аввало ўзи учун, қолаверса, сармоядорларга рибо бериш учун ҳар қандай разил воситани қўллашдан ҳам тоймайдилар. Капиталистик ғарб ва унинг аравазида юрган юртлардаги турли хил бузгунчиликлар савдоси учун авж олаётган ўша бозор фикримизнинг далилидир.

Бошқа томондан сармоядорлар ўз сармояларини диёрлару одамларга фойдаси тегадиган лойиҳаларга сарфлаб, улардан ҳалол, пок фойда олиш ўрнига судхўр бўлиб қўя қоладилар.

Биз мусулмонлар диёрида катта рол ўйнаётган судхўрликка асосланган капиталистик тузум ортида ётган ифлос, ёвуз ғаразлар ҳақида тафсилотга киришмадик. Ҳозирги кундаги яҳудий ва капиталист кофирлар табақаларининг маккор раҳбарлари хусусида ҳам тўхталиб ўтирмадик. Мусулмонлар диёрларида йўлга қўйилган рибога оид маккор иқтисодий сиёсатлар ҳақида ҳам оғиз очмадик. Халқаро банк ва халқаро валюта жамғармаларининг мусулмонларни, нафақат мусулмонларни, балки тузоғига илинган бошқа давлатларни ҳам бўғадиган сиёсатлари ҳақида ҳам сўзламадик. Негаки, бу ишлар тафсилоти тафсиригимиз мавзусига кирмайди. Рибога асосланган бу тузумнинг хатарлилиги ҳақидаги айтиб ўтган гапларимиздан мақсад одамларга рибонинг Аллоҳга ва Пайғамбар ﷺга қарши уруш очиш эканининг, жамиятни зиндан

ҳам баттароқ бузадиган иллат эканининг бир учини англатиш эди.

Модомики, Умнатнинг иқтисодий ҳаётини рибо тузуми бошқарар экан, у иқтисодий саодатга ҳам, иқтисодий барқарорликка ҳам эриша олмайди.

Шу ўринда кимлардир мана бундай дейишлари мумкин: Одамлар орасидаги иқтисодий алоқалар ҳеч қачон тўхтаб қолмайди, улар орасида кимдир бой, пули кўп бўлади, энди агар у молини банкка қўйиб, фойда олиб турмаса, унинг моли ишламасдан бекор туриб қолади-ку. Бу бир жиҳатдан.

Иккинчи жиҳатдан улар орасида камбағаллар, қарзларини уза олмайётган муҳтожлар ҳам бор. Рибо оладиган банкларнинг мавжудлиги уларни кейинроқ бериладиган фойда эвазига бўлса ҳам ҳозирда бўлиб турган қарзларидан халос қилади-ку.

Гоҳида шахслар қандайдир ишларни йўлга қўйиш учун маблағга муҳтож бўладилар ва банклардан қарз олиб мавжуд ҳолатларини ўнглаб оладилар-да, кейинроқ қарзни фоизи билан тўлаб қўядилар.

Ҳозирги мавжуд рибога асосланган иқтисодий тузумсиз бу муаммолар қандай ҳал этилади?

Бу муаммоларнинг ечимини Ислом кишининг қалби таскин топадиган, қаноат ҳосил қиладиган тарзда, етарлича баён қилиб қўйган. Унга амал қилган одам ҳаётнинг ҳамма жабҳаларидаги иқтисодий хотиржамликни ҳис этади. Бойликлардан унумли, одамларни қул қилишу диёрларни вайрон этишсиз ҳам фаровон ҳаётни қафолатлайдиган тарзда фойдалана билади.

У латиф (лутфу марҳаматли), хобир (ҳамма нарсадан хабардор), ҳаким (ҳар бир ишни бир ҳикмат билан қиладиган), алим (ҳамма нарсани биладиган) Зот томонидан юборилган диндир. У Зот махлуқотларини нима ўнглашини ҳам, уларни дунёю охират саодатига нима олиб боришини ҳам яхши билади.

Хўш, Ислом бу муаммоларни қандай ҳал қилади? Энди мана шунинг баёнига киришамиз.

1 – Ислом мол тўплашни, ҳазина қилишни ҳаром қилди. Молни кераксиз тўплаш мумкин эмас. Уни саноат, зироат, тижорат ёки бошқа соҳаларда ишлатиш лозим. Токи, бойлик жамиятда ҳаракатда бўлиб турсин. Ундан эгаси ҳам, уни ишлатаётганлар ҳам, закот чиқариш эътибори билан камбағаллар ҳам, ҳамма фойдалансин.

Бинобарин, бойликни керакли ишларда ишлатмасдан, бекордан бекор тўплаш, ҳазина қилиш Исломда ҳаром.

﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُفِقُّوْنَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ

أَلِيمٍ﴾

«Эй мўминлар, ўша донишмандлар, роҳиблардан кўпчилиги одамларнинг молларини ноҳақ (йўл) билан ейдилар ва Аллоҳнинг йўлидан тўсадилар. Олтин-кумушни босиб уни Аллоҳ йўлида инфоқ-эҳсон қилмайдиган кимсаларга аламли азоб «хуш хабарини» етказинг!» [Тавба 34]

Бу бойлар ҳақидаги гап.

2 – Хўш, энди ким фақир ва муҳтож ҳисобланади.

а) Ислом қарзни рибосиз беришга ундайди ва икки марта қарз беришни бир марта садақа қилиш билан тенглаштиради.

﴿فَرَضُ مَرَّتَيْنِ يَعْدِلُ صَدَقَةً مَرَّةً﴾

«Икки марта берилган қарз бир марта қилинган садақага тенг».¹ Бу ҳадисни Баззор Ибн Масъуддан, у Пайғамбар ﷺ дан ривоят қилганлар.

б) Агар қарздор камбағал бўлиб, қарзини тўлай олмаса, Ислом унга муҳлат беришни вожиб қилади.

﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾

(Агар (қарздор) ночор бўлса, бойигунча кутинг!), қарзнинг ҳаммасидан ёки бир қисмидан кечиб, уна садақа қилиш эса мандубдир.

﴿وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ﴾

(Садақа қилиб юборишингиз ўзингиз учун яхшироқдир).

в) Қарздорга қарзини узиб олиши учун байтулмолдан, закотдан улуш ажратади.

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبِهِمْ وَفِي الرِّقَابِ

وَالْغَرَمِينَ﴾

«Албатта, садақалар (яъни, закотлар) Аллоҳ томонидан фарз бўлган ҳолда, фақат фақирларга, мискинларга, садақа йиғувчиларга, кўнгиллари (Исломга) ошно қилинувчи кишиларга, бўйинларни (қулларни) озод қилишга, қарздор кишиларга» [Тавба 60]

⁽¹⁾ Тафсири Табарий: 16/25, 17/85. Тафсири Қуртубий: 3/359.

г) Ишлашга рухсат берган, унинг ҳукмларини осон қилган, унга ундаган, муҳтож одамга уни вожиб қилган.

﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهَا﴾

«Бас, у (Ер)нинг ҳар томонида (сайр-саёҳат қилиб ё тижорат билан, ёки деҳқончиликни касб қилиб) **юраверинглар ва** (Аллоҳнинг берган) **ризқ-рўзидан энглар**» [Мулк 15]

﴿إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَا يُكْفَرُهَا إِلَّا الْأَهْمُومُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ﴾

«Шундай гуноҳлар борки, уларга фақат ризқ талабидаги ғамташвишларгина каффорат бўлади».¹

3 – Шундан сўнг давлатнинг роли келади:

а) Ҳамма фуқароларни озуқа, кийим бош ва маскандан иборат бўлган асосий эҳтиёжлар билан давлат таъминлайди. Бу иш учун давлатга келаётган даромаддан ёки нафақа қилиши вожиб бўлган одамларнинг нафақаларидан маблағ ажратади. Булар мавжуд бўлмаса, байтулмолдан сарфлайди.

﴿وَالسُّلْطَانُ وَوَيٌّْ مَنْ لَا وَوَيٌّْ لَهُ﴾

«Султон валийси йўқ одамнинг валийсидир».²

б) Шунингдек, давлат олтин, темир, мис, фосфат, нефт, газ ва бошқа қаттиқ ҳамда суюқ маъданлардан иборат бўлган омма мулкани ҳам бошқариб, уларни ҳамма мусулмонларга етказиб бериб туради.

в) Хирож, жизя, ўлжалар ва бошқалардан иборат бўлган давлат мулки ҳам давлатнинг қўлида бўлиб, ундан бойларга эмас, фақат камбағалларга беради.

﴿حَتَّىٰ لَا يَكُونَ دَوْلَةٌ بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ﴾

«Токи сизлардан бой-бадавлат кишилар ўртасидагина айланиб юраверадиган нарса бўлиб қолмасин учун» [Ҳашр 7]

г) Лойиҳачилар учун ҳам давлат рибосиз қарз беради. Деҳқонларга эса ер шундоқ берилади. Шу билан одамларнинг фаровон ҳаёт кечиришларига йўл очиб беради. Хулафои рошидинлар шундай қилганлар.

д) Агар байтулмолда маблағ тугаб қолган бўлса, камабағалларнинг эҳтиёжларини қондириш учун давлат мусулмон бойларга солиқ солади. Бу ишни Аллоҳ мусулмонларга вожиб қилган.

(1) Сарахсийнинг Мабеут китоби: 30/258. Муҳаммад ибн Ҳасаннинг Касб китоби.

(2) Аҳмад: 6/47, 165. Муватто: 1053.

Сўзимиз якунида айтамик:

- Модомики, бойга ўз молини тўплаб, хазина қилиш ҳаром экан, модомики, уни ҳар хил лойиҳаларга ишлатиши ва ундан одамлар фойдаланишлари, бу ишнинг жамиятга иқтисодий таъсир кўрсатиши, унинг закотидан камбағалларнинг фойдаланишлари керак экан;

- Модомики, камбағал ўзининг асосий эҳтиёжларини меҳнат билан, валийнинг инфоқи билан, давлатнинг байтулмолдан ажратган маблағи билан қондириши мумкин экан;

- Модомики, қарздорга қарзини узиб олишига муҳлат берилар ва қарзнинг ҳаммаси ёки бир қисмидан кечилиб, унга садақа қилинар экан;

- Лойиҳачига лойиҳасини амалга ошириши учун рибосиз қарз берилар ёки шундоқ бекорга маблағ берилар экан;

- Модомики, жуда кўп миқдордаги омма мулкни мусулмонларга тақсимлаб берар ва давлат мулкидан бойларни қўйиб, камбағалларга маблағ ажратар ва шу билан бойликнинг фақат бойлар қўлидагина қўлма қўл бўлиб қолишининг олдини олиб турар экан;

- Модомики, Ислом эҳтиёж қондирилишини саргузаштлару кутишларга ташлаб қўймасдан, камбағалларнинг эҳтиёжларини қондириш ва жиҳод учун байтулмолдаги маблағ етмай қолган пайтда мусулмон бойларга солиқ солар экан;

Модомики, шундай ишлар амалга оширилар экан, агар бойларнинг пулини рибо билан кўпайтириб бериб турадиган, камбағалларга рибога қарз бериб турадиган банклар бўлмаса, бойлар нима қиладию камбағаллар нима қилади, деган саволнинг ҳеч ҳам ҳожати қолмайди.

Муаммо шундаки, бугунги кундаги етакчи тузумлар инсон томонидан ўйлаб топилган ўта қабих ва тубан капиталистик, социалистик тузумлардир.

Улардан бири – капитализм шахсий мулкчиликнинг тизгинини бутунлай қўйиб юборди. Ундан бошқасини тан олмади. Молни ҳар қандай тубан, разил, маънавиятларни поймол этадиган, жамиятни вайрон қиладиган воситалар билан йиғишга кенг йўл очиб берди. Уларда ҳаётнинг мазмуни рибо бўлиб қолди. Шу билан ширкатлар, банклар пайдо бўлди. Улар ҳатто ҳукуматни ҳам ўз назоратига оладиган даражага етди. Уларнинг домига тушган диёрлару одамлар кул қилинди.

Яна бири – социализм эса шахсий мулкчиликни батамом тақиқлаб, мулкни фақат давлатнинг ўзига қамаб қўйди. Очқўз-

юҳолар ширкатлардан партия раҳбарлигига ўтиб олдилар-да, одамларнинг бойликларини ўзлаштириб, мана шундай моғор босган иқтисодий низомлари билан ер юзини бузғунчиликка тўлдирдилар.

Булар қаёқдаю оламлар Павардигори томонидан қўйилган низом қаёқда. Бу низомда ишлар ўз ўрнига қўйилган. Махлуқотларга нима тўғри келишини Холикнинг Ўзи жуда яхши билади. Шу билан:

- Шахсий мулкчилик ҳам бўлди.
- Омма мулкчилиги ҳам бўлди.
- Давлат мулкчилиги ҳам бўлди.

Шуларнинг ҳаммаси шарият ҳукмларига қараб, бири иккинчисига зулм қилмасдан бир тартибда, ҳаким, хобир, одил Зот тарафидан қўйилган низомда юрди. Унда ҳалол, пок мол қуйидаги жойларга сарф қилинди:

- Аллоҳ Таолонинг фарзлари адо қилинди
- Кишининг ўзига ва қарамоғидагиларга берилиши керак бўлган фарз нафақа адо қилинди
- Фарздан кейин ундан камбағалларга, мискинларга, муҳтожларга садақа, эҳсон қилинди
- Бу ишлар бузғунчиликсиз, бузилишсиз амалга оширилди.

﴿وَأَبْتَعْ فِيْمَا ءَاتٰنَكَ اللّٰهُ الدّٰرَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيْبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ﴾

﴿كَمَا أَحْسَنَ اللّٰهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾

«Ва Аллоҳ сенга берган нарса билан охиратни излагин, бу дунёдаги насибангни ҳам унутма. Аллоҳ сенга яхшилик қилганидек, сен ҳам яхшилик қил. Ер юзида бузғунчиликни излама. Албатта, Аллоҳ бузғунчиларни сўймас» [Қасос 77]

Хуллас, бу иқтисодий низом Аллоҳ ва Росули билан урушиш, гуноҳу фаҳш ишларга эмас, аксинча, Аллоҳ ва Росулига итоат этадиган, кучли, азиз, ҳаким, хобир Зот томонидан қўйилган, башариятни саодатга эриштирадиган, дунё ҳаётини охират неъматларига олиб боровчи ширин, қулай йўлга айлантирадиган, очкўзликка, рибога, бошқаларни қул қилишларга барҳам берадиган низомдир.

Ҳақ мана шудир. Ҳақдан кейин фақат залолат бор. Ҳамд бутун оламлар Парвардигори Аллоҳгадир. □

РОСУЛУЛЛОҲ ﷺ НИНГ АМАЛИ ДАВОМЛИ БЎЛГАН

– Бухорий ва Муслим Алқамадан ривоят қилади: «Оиша **رضي الله عنها**дан Расулуллоҳ ﷺ кунлар учун бирор амални белгилаганми? – деб сўраган эдим, у: йўқ, у кишининг амали давомли бўлган. Расулуллоҳ ﷺ тоқат қилган нарсага қай бирларингиз тоқат қила оларди? – деб жавоб берди».

– Бухорий ва Муслим Машрукдан ривоят қилади: «Оиша **رضي الله عنها**дан Пайғамбаримиз ﷺ қандай амални яхши кўрар эди деб сўрасам, у: давомлисини дея жавоб берди».

– Бухорий ва Муслим ривоят қилади: Пайғамбаримиз **ﷺ**дан Аллоҳ учун қайси амал суюклироқ дея сўралганида, у киши: «Оз бўлса-да, давомлиси деб жавоб бердилар».

– Имом Муслим Оиша онамиздан ривоят қилади: «Расулуллоҳ ﷺ агар бир иш қилсалар пухта қилар эдилар. Агар тунда ухлаб қолсалар ёки кундузида касал бўлиб қолсалар, ўн икки ракат намоз ўқир эдилар».

Имом Нававий (Аллоҳ у кишини раҳмат қилсин) ҳадисдаги «Расулуллоҳ ﷺнинг амали давомли эди» иборасини узмасдан, давомли қилар эдилар деб тафсир қилган. Ҳофиз (Аллоҳ у кишини раҳмат қилсин) айтади: Луғат олимлари: *الديمة* аслида бир неча кун давом этадиган ёмғирга айтилади. Кейинроқ давомли бўлган ҳар бир нарсага айтиладиган бўлиб қолган.

Расулуллоҳ ﷺнинг кўплаган ҳадислари борки, уларда қурбат масаласида давомли бўлиш, уни саклаш, унда тўхтамаслик ва уни давомли қилиш кераклиги ҳақида айтилади. Қуйида ўша ҳадислардан намуналар келтирамыз:

– Термизий ривоят қилган ҳадисда Расулуллоҳ ﷺ айтдилар:

«مَنْ تَابَرَ عَلَيَّ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنَ السُّنَّةِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ»

«Ким ўн икки ракат суннат намозини тўхтамай ўқиса Аллоҳ унга жаннатдан бир уй қуради». Албоний саҳиҳ деган.

– Абу Довуд ва Термизий Пайғамбар ﷺ аёллари Умму Ҳабибадан қилган ривоятда онамиз айтади: Мен Расулуллоҳ ﷺни шундай деганларини эшитганман:

«مَنْ حَافِظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا حَرَمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ»

«Ким пешиндан олдин тўрт ракат ва ундан кейин тўрт ракат суннат ўқишга одатланса, Аллоҳ унга дўзахни харом қилади». Албоний саҳиҳ деган.

– Термизий Абдуллоҳ ибн Амрдан ривоят қилиб, саҳиҳ деган ҳадисда шундай келган: Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«خَلَّتَانِ لَا يُحْصِيهِمَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ، أَلَا وَهُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ: يُسَبِّحُ اللهُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ عَشْرًا وَيَحْمَدُهُ عَشْرًا وَيُكَبِّرُهُ عَشْرًا، قَالَ: فَبِتِلْكَ حَمْسُونَ، وَمَا تَهُ بِاللِّسَانِ، وَأَلْفٌ وَحَمْسٌ مِائَةٌ فِي الْمِيزَانِ. وَإِذَا أَحَدُكُمْ مَضَجَعَكَ تُسَبِّحُهُ وَتُكَبِّرُهُ وَتَحْمَدُهُ مِائَةً، فَبِتِلْكَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ وَأَلْفٌ فِي الْمِيزَانِ، فَأَبْكُمْ يَعْمَلُ فِي الْبُيُومِ وَاللَّيْلَةِ الْقَبْرَيْنِ وَحَمْسٌ مِائَةً سَبِّحَةً؟ قَالُوا: فَكَيْفَ لَا يُحْصِيهَا؟ قَالَ: يَأْتِي أَحَدَكُمْ الشَّيْطَانُ وَهُوَ فِي صَلَاتِهِ فَيَقُولُ ادْكُرْ كَذَا ادْكُرْ كَذَا حَتَّى يَنْفَتِلَ فَلَعَلَّهُ لَا يَفْعَلُ، وَيَأْتِيهِ وَهُوَ فِي مَضْجَعِهِ فَلَا يَزَالُ يُنَوِّمُهُ حَتَّى يَنَامَ»

«Икки хислат бор, қайси мусулмон кишида иккиси топилса, Аллоҳ уни жаннатга киритади. Бу икки хислат жуда ҳам энгил, лекин унга амал қилувчилар жуда ҳам оздир. Яъни, ҳар бир намоздан кейин ўн марта тасбеҳ, ўн марта ҳамд ва ўн марта такбир айтади. Бу тилда бир юз элликта бўлса, тарозида бир минг беш юзтадир. Агар тўшагингдан турсанг Аллоҳни ширкдан поклайсан, улуғлайсан ва мақтайсан. Бу тилда юзта бўлса, тарозида мингта бўлади. Қайси бирингиз бир кеча-кундузда икки минг беш юзта ёмонлик қилардингиз? Шунда саҳобалар: Эй Аллоҳнинг Росули бу қандай-қачон ҳисобланмай қолади? – деб сўрашди. Росулulloҳ ﷺ эса шундай дедилар: Сизлардан бирингиз намоз ўқиб турганингизда шайтон келиб ва мана буни эсга ол, мана буни эсга ол дейди, шунда сиз уни айтишни унутасиз. Ёки тўшақда ётганингизда келиб, сизни ухлатади ва сиз уни айтишни унутасиз». Албоний саҳиҳ деган. Абу Довуд ривоятида шундай лафзлар билан келган:

«حَصَلَتَانِ أَوْ خَلَّتَانِ لَا يُحَافِظُ عَلَيْهِمَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ، هُمَا يَسِيرٌ وَمَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ...»

«Икки хислат ёки хусусият борки, қайси мусулмон уни давомий қилса, Аллоҳ жаннатга киритади. У иккиси жуда осон. Лекин унга амал қилувчи кишилар жуда оз...». Муборакфурий Тухфатул ахузий китобида: «Унга амал қилувчилар жуда ҳам оз» иборасини: Яъни, уларни доимий қилган кишилар, деб тафсир қилган.

Имом Муслим Абу Мусо Ашъарийдан ривоят қилган ҳадисда Росулulloҳ ﷺ шундай дейдилар:

«تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ هُوَ أَشَدُّ تَفَلُّتًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عَقْلِهَا»

«Қуръонни давомли тиловат қилишга одат қилинглр. Чунки Муҳаммаднинг жони қўлида бўлган зотга қасамки, у арқонга боғланган туядан ҳам кўра тезроқ бўшалиб кетади (яъни унутилади)». Ҳадиснинг лафзи Ибн Барродники.

Пайғамбаримиз ﷺ одамларнинг энг сахийси эдилар, рамазонда эса яна ҳам сахийроқ бўлиб кетар эдилар. Чунки унда Жаброил ﷺ келиб Қуръондан дарс берар эди. У киши Жаброил ﷺ билан учрашгач Аллоҳ (ёмғир ва раҳмат билан) юборган шамолдан ҳам кучлироқ сахий бўлар эдилар. Жаброил ﷺ ҳар йили рамазонда бир марта келиб, у кишига Қуръондан дарс берар эди. Росулulloҳ ﷺ вафот этадиган йили эса икки марта келди.

Аллоҳ фарз қилган ишларда давомий бўлиш ва Аллоҳнинг тўғри йўлида сабот билан туриш диндаги вожиб вазифалардандир... Чунки фарз амалларда бепарволик қилиб бўлмайди, мусулмон кишининг уларда давомий бўлиши мажбурийдир... Аммо (фарз намозлардан олдин ва уларнинг ортидан ўқиладиган) суннатлар ва фазилатли амаллар мустаҳабдир. Мусулмон киши уларни қилишда ихтиёрли бўлиб, қилган киши савоб олади ва тарк этган киши азобланмайди. Лекин ҳадисларда мусулмонни кучи етганича уларни давомий қилишга қизиқтирилган. Токи, мусулмон оз бўлса ҳам уларга амал қилсин ва вақтини сарфласин. Чунки тома-тома кўл бўлур деганларидек оз-оздан қилиб тоғ баробар бўлади. Чунки мусулмон киши уларни давомли қилиши туфайли улар унинг хислатига айланиб қолади ва уларни қила олмай қолса бир нарсани йўқотгандек бўлади.

Агар нафс бир ибодатга одатланса, уни яхши кўриб қолади ва унда Аллоҳнинг розилигини излаб ҳаракат қилади. Лекин мусулмон киши суннат ва нафллар билан машғул бўлиб, фарзларга эътиборсиз бўлиб қолмаслиги керак. Бу мутлақо жоиз эмас. Чунки Аллоҳ Таоло мусулмонга биринчи фарзларни кейин нафлларни буюрди. Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَّافِلِ حَتَّىٰ أَحِبَّهُ، فَإِذَا أَحَبَبْتُهُ: كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِن سَأَلَنِي لِأَعْطَيْتُهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيذَنَّهُ...»

«Аллоҳ Субҳанаҳу айтади: Ким Менинг бир дўстимни хор қилса, Мен унга уруш очаман. Бандамни Менга яқинлаштирадиган, менга суюкли бўлган амаллари мен унга фарз қилган амаллардир. Агар бандам нафл амалларини адо қилиш билан Менга яқинлашиб келаверса, бориб-бориб Мен уни яхши кўриб қоламан. Ана шунда Мен унинг эшитадиган қулоғига, кўрадиган кўзига, ушлайдиган қўли ва юрадиган оёғига айланаман. Мендан сўраса бераман, паноҳ тиласа паноҳ бераман...».

Шунингдек, гарчи эчкини сокқанчалик вақт бўлса-да тунда туриб намоз ўқишга одатланиш керак. Бундан ташқари, ҳар ойнинг ўртасида уч кун ёки ҳафтанинг душанба ва пайшанба кунлари рўза тутишга одатланиш керак. Яна муайян зикрларни қилиш, тунда туриб Қуръон ўқиш, дарс қилиш ва ёдлаш лозим. Зуҳо намозларини ўқиш, тонгдан кун чиққунгача Қуръон ўқиш, шурук намозини ўқиш ва шом намозидан кейин муайян ракатларни ўқишга одатланиш лозим.

Мусулмон киши ушбу нафл ибодатларга нисбатан фарз ибодатлар каби муомала қилмаслиги лозим. Токи, уларни маҳкам тутиб, уларга кўра ўзини ҳисоб-китоб қилиб ҳамда уларга доимий боғланиб қолиб, фарзлардан чалғиб қолмасин. Чунки улар суннат амаллар бўлиб, ўзининг шаръий воқелиги доирасида қолиши керак. Уларнинг шариатда тутган ўрни фарзлардан кейин келади. Агар улар фарз ибодатлар билан

БУЮК САҲОБИЯ УММУ СУЛАЙМ رضي الله عنها

Жобир ибн Абдуллоҳ ривоят қилган ҳадисда Пайғамбаримиз ﷺ айтадилар:

«رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، فَإِذَا أَنَا بِالرُّمِيصَاءِ، امْرَأَةٌ أَبِي طَلْحَةَ»

«(Бир куни тушимда) ўзимни жаннатда кўрдим. (Қарасам) Абу Талҳанинг аёли Румайсо турган экан».

Соғлом, ярқоли ақидага, ҳаёт ҳақидаги тўғри тушунчаларга ҳамда шаръий аҳкомларга эга ҳақ дин бўлган Исломнинг Қуръон «инсонлар учун чиқарилган энг яхши Уммат» дея сифатлаган тирик Умматни тарбиялаб етиштириши, аёл кишига мард ўғлонларни тарбиялаш вазифасини юклаш орқали унинг қадрини юксак қилиши табиийдир. Ҳа, аёл Исломда улкан роль ўйнади, чунки тарих Мадинадан олдин Маккада Ислом пайдо бўлганидан бошлаб у ҳақда ёзди. Бунга яхши мисоллар Хадича رضي الله عنها ва Сумайя бинт Хиёт Умму Аммор ибн Ёсирлардир... Аммо Мадинада ҳам шубҳасиз буюк саҳобия ва тобийялар чикдики, мусулмонлар тарихида улар ҳақида жуда кўплаган қиссалар мавжуд. Шундан келиб чиқиб айта оламизки, Исломда аёлларнинг муҳим ўрни бор, шунинг учун улардан фақиҳа, шоира, мужоҳида ва мараббиялар чиққан... Аёл киши етук ўғлонларни тарбиялаб етиштирган мадраса бўлди. Шунинг учун, аёллар иштирокисиз Умматнинг обрў-эътибори қайта тикланишини тасаввур қилиб бўлмайди. Биз Исломдаги аёл тарихини эслар эканмиз, қиз, опа, она, амма ва холалар тарихда салмоқли роль ўйнаганини билишимиз учун эсламоқдамиз.

Дарҳақиқат, Ислом тонгги отганидан бошлаб ҳимматда, саховатда, фидокорлик ва жиҳодда эркаклардан қолишмайдиган аёллар бўлганини эшитганмиз. Албатта уларнинг ичида энг яхшилари саҳобиялар бўлса, саҳобиялар ичида энг яхшиларидан бири Умму Сулайм исмли ўз жонини қурбон қилган буюк мужоҳида саҳобиядир. Росулulloҳ ﷺ бу аёл ер юзида тирик юрган пайтидаёқ у ҳақида жаннат хабарини берганлар.

У фазилатли саййида, ўз жонини қурбон қилган мураббия, улуғ саҳобия, мужоҳида Умму Сулайм бўлиб, ўз ўғлини Росулulloҳ ﷺга хизматкор қилиб берган эди. У Милхоннинг қизи Хазраж қабиласидан бўлган ансория, Росулulloҳ ﷺнинг хизматкори Анас ибн Моликнинг онаси Ғумайсо бўлиб аёллар ичида энг фазилатлиги эди. У эри Молик ибн Назр вафот этгач, Абу Талха Зайд ибн Саҳл ансорийга турмушга чиқди. Ундан Абу Умайр ва

Абдуллоҳ каби фарзандлар кўрди. У ўз эрига энг кўп меҳр кўрсатган аёл эди.

Исҳоқ ибн Абдуллоҳ бувиси Умму Сулаймдан шундай ривоят қилади: Мен Росулulloҳ га имон келтиргач, Абу Анас келиб: Юлдузпараст бўлдингми? – деди. Шунда мен: Юлдузпараст бўлмадим, лекин имон келтирдим – дедим. Сўнг Анасга Ла илаҳа иллаллоҳ Мухуммадур Росулulloҳни ўргатиб, шуни айт деган эдим, у шундай қилди. Унинг отаси эса: Ўғлимни мен билан уриштирма деган эди, мен: Уриштирмаяпман дедим. Сўнгра Молик ташқарига чиққан эди душмани уни ўлдириб қўйди. Мен эса: Нима ҳам қилар эдим, энди Анас ўзи кўкракдан безор бўлмагунича уни эмизавераман ҳамда у буюрмагунича турмушга чикмайман дедим. Сўнг Абу Талҳа совчи қўйган эди – ўшанда у мушрик эди – кўнмадим. Лекин Абу Талҳа бир неча марта совчи юборгач, ундан катта маҳр талаб қилдим. Умму Сулаймнинг ўғли Анас айтади: «Абу Талҳа Умму Сулаймга совчи юборгач, у айтдики: Мен мушрикка турмушга чикмайман. Эй Абу Талҳа билмайсанми? Ахир сизларнинг санамларингизни фалон қабиланинг кули ўйиб ясайди. Агар сизлар уларга ўт қўйсангиз, ёниб кетади – деди. Шунда Абу Талҳа қайтиб кетди, лекин кўнглига бир нарса тушди. Сўнг қайтиб келиб: Сен сўраган нарсани қабул қилдим деди. У талаб қилган маҳр Ислом бўлган эди»... Ҳеч қайси аёл Умму Сулайм талаб қилган маҳрдан қимматлироқ маҳр талаб қилмаган.

Умму Сулайм Пайғамбаримиз билан бирга жиҳодга чиқар, ярадорларга хизмат кўрсатар, касалларни муолажа қилар ва сув ташир эди. Ҳатто у қурол кўтариб юрар эди. Тарихнинг гувоҳлик беришича, у Пайғамбаримиз билан бирга Уҳуд ва Ҳунайн ғазотларида қатнашган. Имом Муслим Анас дан ривоят қилишича, Умму Сулайм Ҳунайн ғазотида ханжар кўтариб олган эди. Абу Талҳа уни кўриб: Эй Аллоҳнинг Росули Умму Сулайм ханжар кўтариб олибди – деди. Шунда Росулulloҳ : Бу ханжарни нима қиласан деган эдилар, у: агар бирор мушрик яқинлашса, у билан қорнини ёраман деди. Шунда Росулulloҳ кулдилар.

Умму Сулайм Пайғамбаримиз дан оқаётган тердан олиб, хушбўй нарсаларга аралаштирар эди. Анас ривоят қилади: Пайғамбаримиз Минода сочини олдиришни хоҳлагач, Абу Талҳа у кишининг соч толасини олди. Сартарош Росулulloҳнинг сочини олиб, уни Умму Сулаймга олиб келган эди, у соч толаларини атир идишига солиб қўйди. Умму Сулайм айтади: Бир

куни Росулulloҳ ﷺ менга яқин жойда дам олаётган эди, танглайида тер бор экан. Шунда мен ундан шиша идишга оқизиб олдим. Пайғамбаримиз ﷺ уйғонгач: Эй Умму Сулайм нима қиялпсан – деди. Шунда мен: Оқаётган терингизни атиримга аралаштиришни хоҳлаган эдим – деб айтдим. Ибн Саид чиқарган.

Умму Сулайм Росулulloҳ ﷺни яхши кўрганига яна бир мисол, унинг ўғли Анаснинг пешонасига тушиб турадиган кокили бор эди. Умму Сулаймнинг эри кокилнинг узайиб кетганини кўриб уни қисқартирмоқчи бўлган эди Умму Сулайм унамади. Чунки қачон Анас Росулulloҳ ﷺга йўликса, у киши Анаснинг бошини ушлаб, пешонасига тушиб турадиган кокилидан силаб кўяр эдилар...

Росулulloҳ ﷺ бир сафар ғазотга чиққанларида бўлиб ўтган ходиса ҳам Умму Сулаймнинг Пайғамбаримиз ﷺни яхши кўрганига далилдир. Анас ибн Молик ривоят қилишича, Абу Талҳа Умму Сулаймга шундай деди: Мен Росулulloҳ ﷺ заиф аҳволда гапираётганини эшитдим ва у киши очлигини билдим, егулик бирор нарсанг борми? Шунда Умму Сулайм бир сиким арпа олиб ундан ҳамир қилди. Сўнг нон пишириб, уларни (кўздан беркитиш учун) кийимлар остига солиб берди. Сўнгра мени Росулulloҳ ﷺга юборди. Мен бориб, Росулulloҳ ﷺни масжиддан топдим, атрофида одамлар бор экан. Мен уларнинг устига келиб турган эдим, Росулulloҳ ﷺ сени Абу Талҳа юбордими? – дедилар. Мен: Ҳа деган эдим у киши таом билан юбордими? – деди. Шунда мен Ҳа деган эдим, у киши атрофидагиларга: «Туринглар деди ва улар жўнашди, мен ҳам улар билан жўнадим. Абу Талҳанинг олдига келган эдим, у: Эй Умму Сулайм Росулulloҳ ﷺ одамлар билан келибди. Бизда улар учун бирор егулик борми? – деди. Умму Сулайм эса, Аллоҳ ва Росули билгувчи роқ деди. Абу Талҳа Росулulloҳ ﷺ билан учрашиб, иккиси уйга киришди. Росулulloҳ ﷺ: Бу ёққа кел эй Умму Сулайм, егулик ниманг бор – дедилар. Умму Сулайм нон келтирди, Росулulloҳ ﷺ нонга буюрган эдилар, у майда майда бўлақларга бўлинди. Шунда Умму Сулайм уларни ёғ идишга солиб аралаштирди. Сўнгра Росулulloҳ ﷺ унга Аллоҳ хоҳлаган сўзларни айтиб, айтинлар ўн киши кирсин – дедилар. Ўн киши киргач, нондан тўйгунича ейишди ва чиқиб кетишди. Сўнгра яна ўн киши кирсин – дедилар, шунда яна ўн киши кириб нондан тўйгунича ейишди. Сўнгра яна ўн киши кирди ва шу тарзда барча одамлар тўйди. Улар саксон киши эди. Муттафақун алайҳ.

Умму Сулайм ﷺ ақлли ва зийрак аёл ҳамда солиҳ мураббия бўлган эди. Унинг қилган ишлари ақлли эканидан дарак берар эди.

Анас رضي الله عنه ривоят қилади: Пайғамбаримиз ﷺ бир кун Умму Сулаймниқига кирган эди у Пайғамбаримизга хурмо билан ёғ келтирди. Шунда Пайғамбаримиз ﷺ: «ёгингизни мешкопга қайтариб қуйинг, хурмойингизни эса идишига солинг, чунки мен рўзадорман», дедилар. Сўнгра туриб унинг бир чеккасига бориб, намоз (фарз бўлмаган) ўқидилар ҳамда Умму Сулайм ва аҳли байтига дуо қилдилар. Шунда Умму Сулайм: Эй Аллоҳнинг Росули мени хос эҳтиёжим бор деди. Расулуллоҳ ﷺ нима у деган эдилар. У: хизматкорингиз Анас, у дунё ва охиратда нима яхшилиқ бўлса, барчасини мен учун амалга оширди, унга дуо қилинг деди. Шунда Росулуллоҳ ﷺ:

«اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ مَالًا وَوَلَدًا، وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ»

«Эй Аллоҳим унга мол-дунё ва бола-чақа ато эт ҳамда бу нарсаларни у учун баракотли қил», деб дуо қилдилар.

Икки саҳихда Анас ибн Моликдан Умму Сулаймнинг кучли имони ва қаттиқ сабрига далолат қилувчи ҳадис келган: Абу Талҳанинг касал ўғли бор бўлиб, у бир жойга кетган пайтда, ўғли вафот этди. Абу Талҳа қайтгач, ўғлимга нима бўлди деган эди, Умму Сулайм: У аввалгидан кўра тинчроқ деди ва кечки овқатни олиб келди. Абу Талҳа овқатланиб бўлгач, аёлига қўшилди. Сўнг Умму Сулайм бола вафот этганини айтди. Эрталаб Абу Талҳа Росулуллоҳ ﷺ олдига бориб, бўлган ҳодисани айтиб берди. Шунда Росулуллоҳ ﷺ: «Бу кеча қўшилдингизми?», деб сўрадилар. Абу Талҳа: Ҳа деган эди, У киши: **«Эй Аллоҳим уларга баракот ато эт»,** деб дуо қилдилар. Вақт ўтиб Умму Сулайм ўғил туғди, Абу Талҳа уни кўтариб, Росулуллоҳ ﷺ олдига олиб келди. Росулуллоҳ ﷺ эса, уни кўлига олиб, ўзида бўлган хурмодан унга едирдилар ва унга Абдуллоҳ деб исм қўйдилар. Ровий айтади: Ўша бола улғайиб еттита ўғил кўрди ва барчаси Қуръонни ёд олишди. Аллоҳдан аёлларимиз ва зурриётларимизни ислоҳ қилишини ҳамда худди ушбу салафлардек яхши бўлишимизни сўраймиз. □

«ДУНЁ ҚАНДАЙ БЎЛСА ШУНДАЙЛИГИЧА»: АҚШ ПРЕЗИДЕНТИ ОБАМАНИНГ АРАБЛАР ҲАҚИДАГИ КЎЗ-ҚАРАШИНИ БАЁН ҚИЛГАН КИТОБ

Обама даврида стратегик алоқалар бўйича миллий хавфсизлик маслаҳатчиси ўринбосари лавозимида ишлаган, Обаманинг нутқларини ёзган ва Сурия, кейин Эрон ишлари бўйича масъул бўлган Бен Родс «Дунё қандай бўлса шундайлигича: Обама давридаги Оқ уй хотиралари» номли китобни нашр қилди. У бу китобда шундай ёзади: «Президент Обама арабларни ғайриоддий тарзда ёмон кўрар эди. У ўзининг маслаҳатчилари олдида доим: араблар мафкура ёки ҳазоратга эга эмас, улар қоқоқ ва бадавий, деб такрорларди... Эрон ҳақида эса, очик хайрихоҳлик ва унинг ҳазоратига қойил қолиш билан гапирарди». У яна шундай дейди: «Президент Обама ядровий масалада келишувга эришиш учун 2010 йилдан бошлаб Эрон билан алоқа ўрната бошлади. Эрон Обама маъмуриятига санкциялар бекор қилиниши ва бутун араб шарқида ўзига мутлақ эрк берилиши эвазига ўн йил давомида ядровий фаолиятини тўхтатишни таклиф қилди... ва ниҳоят, бу амалга ошди». Китобда таъкидланишича, Эрон санкциялар олиб ташланишдан бошлаб 400 миллиард доллардан ортқ даромад қилди. Ундан 100 миллиарддан ортинги Сурия, Ироқ, Яман, Ливан, Африка ва Мағриб давлатларидаги ўзининг экспансиясини (кенгайишини) қўллаб-қувватлашга сарфлади. Бу китобдаги Бен Родс 2013 йили Ироқда бўлиб ўтган сайловни муҳокама қилган абзац жуда эътиборлидир. Китобда келишича, сайловда Иёд Алавийнинг ғолиб бўлиши Эронни жуда безовта қилган. Шунинг учун Эрон агар Алавий Ироқ бош вазири бўладиган бўлса яширин музокараларни тўхтатишни айтиб таҳдид қилган ва Обамадан Моликийнинг ҳокимиятга келишига қулайлик яратишни ва уни қўллаб-қувватлашни очик талаб қилган... натижада бу амалга ошган.

Бен Родснинг айтишича, «ИШИД» ташкилотини таъсис этиш вазифасини зиммасига олган «Ал-Қоида» ташкилотидан Эрон малайларининг қочиб қутулиши учун қамоқхонани очиб қўйишга буйруқ берган одам айна шу Моликийдир. Қўшинни Мосулдан атайин қочишга, қиймати йигирма миллиард доллардан юқори бўлган ҳарбий техникаларни ташлаб чиқиб кетишга ҳамда марказий банкнинг Мосулдаги бўлимида 600 миллион долларни қасддан қолдиришга буйруқ берган ҳам Моликийдир. Бу билан у ИШИД-Эрон сериали (сахна ўйини) бошланиши ҳамда ишлар Техрон ҳукмдорлари истагига мувофиқ бориши учун 2014 йили 600 нафар ИШИД аъзосининг кириб келишига ҳисса қўшди. Китоб муаллифининг таъкидлашича, Обама ИШИДни Эрон ҳаракатга келтираётганини билган ва бундан кўз юмган. Чунки у нима қилиб бўлса ҳам, Эроннинг ядровий қуролни қўлга киритишига монелик қиладиган келишувни охирига етказишни истаган... Унинг бу истаги 2015 йили амалга ошди. Родс 2013 йили Ғутага кимёвий зарба берилгани ҳақида ёзар экан, Обаманинг «қизил чизик»ни босиб ўтганига ишора қилади. Унинг билдиришича, бундан мақсад сурияликларни режим ва унинг иттифоқчилари зулмидан ҳимоя қилиш бўлмаган, аксинча, Эрон яширин музокараларни тўхтатиш билан таҳдид қилган пайтда унга қарши фойдаланиладиган кузир картани қўлга киритиш учун бўлган.

Ал-Ваъй: Муаллифнинг сўзларидан Америка ва Эроннинг минтақадаги сиёсати битта эканлиги тушунилади... Бироқ у Эрон сайлов натижаларини ўзгартиришни ҳамда Алавийни четлатиб, Моликийни олиб келишни талаб қилган пайтда Обамага сўзини ўтказди, деб соддалик билан тасвирлайди. Унга кўра, Моликий ИШИДнинг дунёга келишида Американинг режасини эмас, балки, Эроннинг режасини амалга оширган ва ИШИДни Эрон ҳаракатга келтирган, Обама бундан кўз юмган... Бу китоб Эроннинг минтақада мусулмонлар танасига санчилган Америка қўлидаги заҳарли ханжар эканлигини баён қилади. □

ГАРДИАН: ТРАМПНИНГ ХИТОЙГА ҚАРШИ УРУШИДА «МЁРДОК» МЕДИАИМПЕРИЯСИ УНГА ЁРДАМ БЕРМОҚДА

Гардиан газетаси собиқ Австралия бош вазири Кевин Радднинг мақоласини нашр қилди. Унинг ўз мақоласида ёзишича, Роберт Мёрдок медиаимперияси АҚШ президенти Доналд Трамп айтиётган «фитна назарияси»ни олға сурмоқда. Бу назарияга кўра, коронавирус Хитойнинг Ухан шаҳридаги лабораториядан сизиб чиққан. Радд Мёрдок медиасининг Ироққа бостириб кирилганида ҳам ҳақиқатларни манипуляция қилиш ва уруш ноғорасини чалиш ролини ўйнаганини эслатиб ўтади. Радд шундай дейди: «Бу бизни COVID-19 ҳамда у бутун дунёда соғлиқни сақлаш тизимининг вайрон бўлишига ва иқтисоднинг издан чиқишига олиб келгани ҳақида гапиришга ундайди. Бутун дунё аҳолиси: Вирус қаердан ва қандай пайдо бўлди? Вируснинг мустақил тадқиқотлар учун сақлаб қўйилган генетик намунаси борми? Маҳаллий ҳокимият марказий ҳокимиятни хабардор қилишга кечикдими? Нима учун баъзи маҳаллий шифокорлар сукут сақлашга мажбур қилиниб, кейин жазога тортилишди? каби саволлар жавобини билишга ҳақли. Яна бу ерда: Жаҳон Соғлиқни Сақлаш ташкилоти ўз ролини муносиб тарзда бажардими?, Халқаро ҳамжамиятни ўз вақтида огоҳлантирдими? – деган мазмундаги асосли саволлар ҳам бор.

Ушбу саволлар ҳамда натижали тергов олиб бориш механизми кераклигига доир мунозаралар билан бир қаторда, кутилмаганда Трампнинг ва АҚШ давлат котиби Помпеонинг «вирус Ухандаги вирусология институтидан сизиб чиққан», деган мазмундаги бир томонлама баёноти пайдо бўлди. Афтдан, Трампнинг, шунингдек, уни қўллаб-қувватлаётган Мёрдок медиаимпериясининг хотирасидан Ироқ уруши сабоқлари ўчиб кетган кўринади.

Кейин, Австралидаги Мёрдокка тегишли Australian Daily Telegraph газетасида «Хитойнинг кўршапалаклар ҳақидаги илмий назарияси» сарлавҳаси остида эсклюзив мақола пайдо бўлди. Мақолада Хитой айбланади ва вируснинг бутун дунёга тарқалишидан Хитой жавобгар эканлигига доир, номи айтилмаган Фарб ҳукуматлари томонидан сиздирилган 15 саҳифали ҳужжат қўлга киритилгани даъво қилинади. Мақолада ёзилишича, бу ҳужжатни АҚШ, Британия, Австралия, Канада ва Янги Зеландия разведка хизматларини ўз ичига олган «Беш кўз» разведка ташкилоти тайёрлаган. Мақолада «Беш кўз» разведка хизмати олиб борган текширувлар ҳақидаги маълумотлар манбаси келтирилмайди. Газетада таъкидланишича, бу ҳужжат Трамп ва Помпеонинг даъвоси тўғрилигини исботлашга ёрдам беради. Мақола Хитой тадқиқотчиларининг тадқиқотлари ҳақидаги ҳикоялар билан безалган бўлиб, унда бу тадқиқотчилар «кўршапалаклар арбоблари», дея номланади. Радд яна шундай дейди: «Аслини олганда, вируснинг манбасини ҳозиргача ҳеч ким билмайди ва Австралия ҳукуматининг таъкидлашига кўра, вируснинг Ухан лабораториясидан сизиб чиққанлиги нисбати 5 %дан ошмайди».

Муаллиф (Радд) Австралия ҳукуматига қуйидагича саволларни йўллайди:

Ҳужжатнинг сизиб чиқиши «разведка» фаолиятининг натижасими ёки мақола очиқ манба сифатида жамоатчилик фикрига таянганми? Бундай маълумотларни сиздириш жиноят ҳисоблангани ҳолда бу ҳужжатни ким сиздирган?

Унинг сиздирилишига Австралия ҳукумати расмийлари аралашганми?

Нима учун бу масалада ҳар томонлама текширув олиб борилмаган?

Ёки бу ҳужжат ҳақида ва у Американинг сайлов олди манфаатларига хизмат қилиши ҳақида хабар топишимиздан ҳукумат кўрқмоқдами?

Ал-Ваъй: Фарб дунёси ҳамда унинг ёлғон тўқишга, ҳеч бир сабабсиз уруш ва можароларни келтириб чиқаришга асосланган ўзгармас сиёсати мана шудир. Сионист «Мёрдок» медиа империясининг ўзгармас роли мана шудир. Мана шулардан кейин ҳам дунё биз мусулмонларга ҳамда Раббоний низомни, яъни, Халифалик давлати низомини ўрнатиш орқали дунёни ўзгартиришимизга муҳтож эмасми. Зеро, Халифалик низоми Америка империясининг ёвузликларига чек қўяди. □